

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

TOIVAKAN KUNNAN MAANKÄYTÖN STRATEGIA 2030

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Ympäristötekniikan koulutusohjelma
Miljösuunnittelun suuntautumisvaihto-
toehto
Opinnäytetyö
Syksy 2011
Jari Lämsä

Lahden ammattikorkeakoulu
Ympäristötekniikan koulutusohjelma

LÄMSÄ, JARI:

Toivakan kunnan maankäytön
strategia 2030

Miljöösuunnittelun opinnäytetyö, pääaine yhdyskuntasuunnittelu
28 sivua, 1 liiteasiakirja, sisältäen 50 sivua

Syyskuu 2011

TIIVISTELMÄ

Toivakan kunta käynnisti kunnan maankäytön strategisen suunnittelun vuonna 2009. Suunnittelun tavoitteena oli luoda Toivakan kunnan maankäytön suunnitelmaan ja kaavoitukseen moninaisiin selvityksiin perustuvaa harkittua järjestelmällisyyttä ja päämäärähakuisuutta niin, että kunnan maankäyttöä suunniteltaessa otetaan huomioon myös seudullisen yhdyskuntarakenteen ohjaustavoitteet.

Opinnäytetyöhön on sisällytetty suunnittelun ohjausryhmätyöskentelyä Toivakassa sekä moninaisten selvitysten kokoamista ja laatimista. Opinnäytetyössä on käytetty hyväksi valtakunnallisia ja paikallisia paikkatietoaineistoja, joita on esitelty tarkemmin opinnäytetyön liiteasiakirjana olevassa Toivakan kunnan maankäytön strategia 2030 nimisessä asiakirjassa.

Toivakan kunnanvaltuusto hyväksyi maankäytön strategian kokouksessaan 14.4.2011. Tämän jälkeen kunta on käynnistänyt keskeisiä yleiskaavahankkeita laaditun kaavoitusohjelman mukaisesti.

Avainsanat: maankäytön strateginen suunnittelu, yleiskaavoitus

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Environmental Technology

LÄMSÄ, JARI:

Land use strategy for municipality of
Toivakka 2030

Bachelor's Thesis in Environmental
planning

28 pages, 1 appendix including 50 pages

Autumn 2011

ABSTRACT

Land use planning in the municipality of Toivakka by the strategic way was started in 2009. The main aim of this bachelor's thesis was to give some advice to the local authorities for a long term land use planning and also to produce all documents needed for that process.

A document called Land use strategy for municipality of Toivakka 2030 was composed during this bachelor's thesis. That document is in the appendix part of this thesis and it contains three chapters. The first chapter was made by assistance of GIS including a lot of local, regional and nationwide environmental GIS data. The first chapter contains inventory of the various land use programs in the Toivakka.

Programming local land use planning is written in a second chapter of the land use strategy document. And finally the third chapter contains the strategy methods and a strategy map of the local objectives for the long term land use planning in the Toivakka.

Key words: Land use planning, land use strategy

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	STRATEGINEN MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU	2
3	MAANKÄYTÖN STRATEGIAN LAATIMISPROSESSI TOIVAKASSA	4
4	SELVITYKSET JA PAIKKATIETOAINIESTOT	5
4.1	Jyväskylän seudun rakennemalli 20X0	6
4.2	Väestö	9
4.3	Kuntarakenne	11
4.3.1	Rakennuskanta	11
4.3.2	Kunnan maanomistus	12
4.3.3	Palvelut	13
4.4	Kaavoitustilanne	14
4.5	Muita selvityksiä	18
5	ALUEVERTAILU	22
6	KAAVOITUSOHJELMA	24
7	MAANKÄYTÖN STRATEGIA	26
8	YHTEENVETO	29
	LÄHTEET	30
	LIITTEET	30

1 JOHDANTO

Toivakka on pieni maaseutumainen kunta Jyväskylän naapurissa kaupungista kaakkoon. Toivakan kunta päätti käynnistää maankäytön strategisen suunnittelun kunnanvaltuuston päätöksellä 15.9.2009.

Strategisella maankäytön suunnittelulla tähdätään ennen kaikkea kunnan pitkäjärjestyksen ja suunnitelmalliseen maankäytön suunnitteluun. Suunnittelussa kiinnitetään huomiota yhteisten tavoitteiden asetteluun, johon Toivakan kunnan kaavoitusta ja muuta maankäyttöä koskevat päätökset tulevat perustumaan.

Toivakan kunta on osallistunut Jyväskylän seudullisen maankäytön strategiseen suunnitteluun. Kunnan oman maankäytön strategian tuleekin nivoutua myös seutu-strategian yhteydessä sovittuihin seudullisiin tavoitteisiin ja yhteisesti hyväksytyihin päämääriin.

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli laatia kunnan toivomuksesta maankäytön strategia-asiakirja, joka sisältää kolme osa-aluetta: selvitykset, kaavoitusohjelma ja strategiakartta vuoteen 2030. Selvitykset, kaavoitusohjelma ja strategiaraportti toivottiin esitettävän mahdollisimman havainnollisina karttaesityksinä laajan tekstiasiakirjan sijaan.

Opinnäytetyöhöni liittyy täten myös laatimani Toivakan kunnan maankäytön strategia 2030 -niminen asiakirja, joka on hyväksytty kunnanvaltuustossa 14.4.2011.

2 STRATEGINEN MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

Strategisessa maankäytön suunnittelussa on tarkoituksena sovittaa yhteen erilaisia alueiden käyttöön kohdistuvia tarpeita. Strategisilla valinnoilla pyritään ohjaamaan haluttua tai tavoiteltua alueidenkäytön kehitystä kunnassa. Tämän tueksi laaditaan erilaisia strategioita, ohjelmia ja pelisääntöjä, joiden tarkoituksena on edistää päämäärien toteutumista.

Alueidenkäytön strategisella ohjaamisella ei siis tarkoiteta pelkääntään tiettyä suunnitelmaa, esimerkiksi rakennemallia, maakuntakaavaa tai yleiskaavaa, vaikka niillä onkin tärkeä merkitys strategioiden konkretisoinnissa. Strategia voi koostua myös useista eri suunnitelmista ja osista.

Alueidenkäytön strategisen ohjaamisen haasteena on turvata eteneminen yhteisesti sovittujen linjausten suuntaisesti, mutta sallia myös joustavuus ja reagoitiherkkyys nopeasti eteen tulevissa ennakoimattomissa tilanteissa. Näissä tilanteissa on tärkeää varmistua siitä, että nopeasti tehtävät ratkaisut eivät vie edellytyksiä pitkäjänteisempien strategisten tavoitteiden saavuttamiselta. On tunnistettava sellaiset hankkeet ja niihin liittyvät vaikutukset, jotka edellyttävät käsittelyä seudullisella tai ainakin laajemmalla alueellisella tasolla.

(Alueidenkäytön strateginen ohjaaminen, s.8.)

Perinteisesti kunnan strategista suunnittelua on tehty laatimalla kuntastrategioita, joissa on usein suoriakin viittauksia kunnan maankäyttöön tai maapolitiikkaan. Tällaisia viittauksia ovat esimerkiksi sitoumukset laadukkaisiin asuinalueisiin, kunnallisten palveluiden saatavuuteen tai yritysten toimintaedellytysten parantamiseen. Kuntastrategioista kuitenkin usein puuttuvat ne maapolitiikan keinot, joilla haluttuun päämäärään päästäisiin.

Kuntien yleiskaavoitus on monessakin mielessä strategista suunnittelua. Yleiskaavoitusta on perinteisesti tehty niin, että alueita varataan tiettyyn käyttötarkoitukseen, jota asemakaavoituksen keinoin toteutetaan. Vasta viime vuosien aikana on alkanut yleistyä nk. strategisten yleiskaavojen laatiminen, joiden tarkoituksena ei olekaan esittää tarkkoja maankäytön aluevarauksia, vaan tarkoituksena on maankäytön strateginen suunnittelu maankäytön ja ympäristön kokonaisuuden kannalta kestäväällä tavalla.

Strategiset yleiskaavat ovat yleistyneet Suomessa lähinnä suuremmilla kaupunkiseuduilla, mutta oikein mitoitettuna työkaluna se sopii hyvin myös pienempien kuntien maankäytön strategiseen suunnitteluun. Strategisella maankäytön suunnittelulla luodaan samalla eräänlaista tulevaisuuskuva ja yhteistä tahtotilaa kunnalliseen päätöksentekomenettelyyn.

3 MAANKÄYTÖN STRATEGIAN LAATIMISPROSESSI TOIVAKASSA

Toivakan kunnanhallitus päätti 7.9.2009 kokouksessaan esittää 15.9.2009 kokoon-
tuvalle Toivakan 100-vuotisjuhlavuoden valtuustolle, että kunta käynnistäisi
maankäytön strategisen suunnittelun. Valtuusto hyväksyi aloitteen, ja työ käynnis-
tettiin.

Tämän jälkeen kunnanhallitus nimesi työlle ohjausryhmän, johon kuuluivat

Sakari Ainali, kunnanhallituksen pj.

Erkki Pyökkimies, kunnanjohtaja

Jukka S Lehtonen, aluearkkitehti

Hannu Mäntyjärvi, kehityspäällikkö

Pentti Suuronen, tekninen johtaja

Reijo Kautto, rakennustarkastaja

Jouko Reinikainen, kunnallisteknikko

Jari Lämsä, asiantuntija, Lahden ammattikorkeakoulu.

Ohjausryhmä piti valmistelevia kokouksia aina tarvittaessa.

Kunnanvaltuusto piti työseminaarin 19.5.2010, kun selvitysosio oli valmistunut.

Valtuustoseminaarissa asetettiin työlle tavoitteita ja keskusteltiin kunnan maapoli-
tiikan hoitamisesta ja kehittämistavoista. Valtuustoseminaarin tuloksena ohjaus-
ryhmä päätti valmistella kunnanhallitukselle osayleiskaavoituksen ohjelmoimi-
seksi ehdotuksensa kaavoitusohjelmasta ja maankäytön strategisista linjauksista.
Jyväskylän seudullinen rakennemallityö oli ollut yhtä aikaa vireillä ja kunnan
omia tavoitteita peilattiin seudulliseen maankäytön rakennemalliin.

Ohjausryhmä valmisteli esityksensä kunnanhallitukselle Toivakan kunnan maan-
käytön strategiaksi 2030 -asiakirjasta. Kunnanhallitus käsitteli asiaa 4.4.2011, ja
kunnanvaltuusto hyväksyi strategian kokouksessaan 14.4.2011.

4 SELVITYKSET JA PAIKKATIETOAINIESTOT

Tätä työtä varten kerättiin saatavilla olevia valtion ja kunnan omia paikkatietoaineistoja hyödyntämällä mahdollisimman kattava paikkatietoaineisto kunnan maankäyttöön vaikuttavista lähtökohdista. Aineisto koottiin ja yhtenäistettiin MapInfo-ohjelmistolla, mikä mahdollisti usean eri maankäyttöteeman tarkastelun päällekkäin sekä erilaisten teemakarttojen esittämisen ja tulostamisen halutuilla tiedoilla ja rajauksilla.

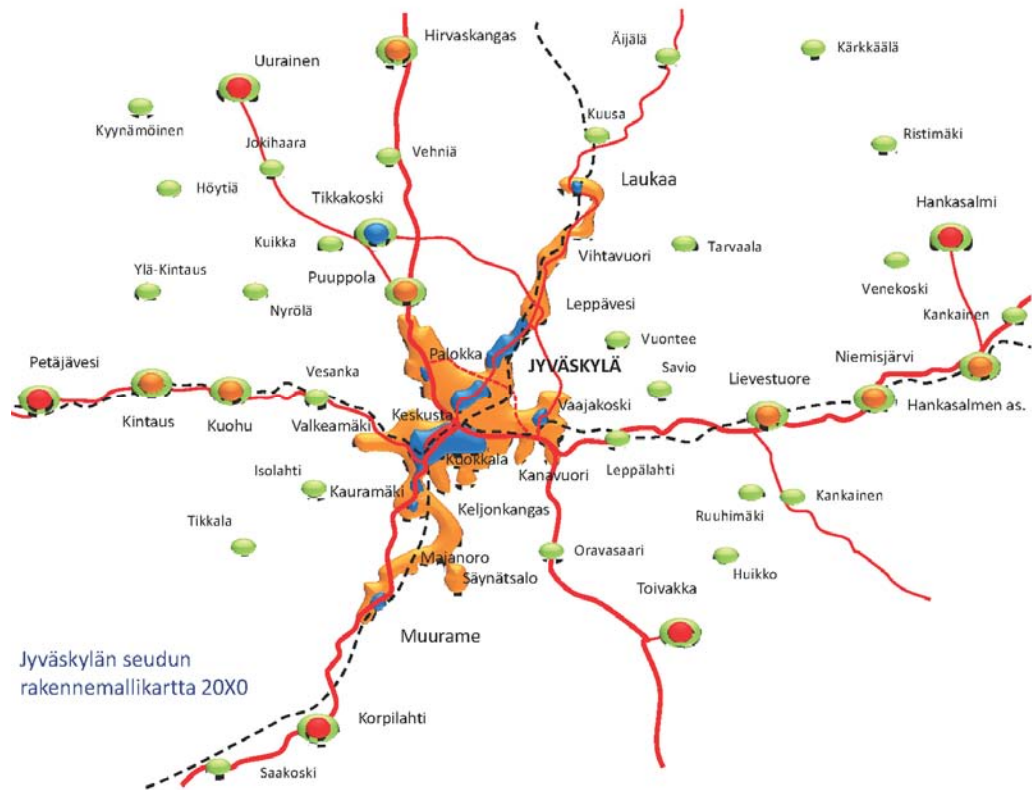
Selvityksiin kerättiin lähtöaineistoiksi seuraavia tulevaisuuden maankäyttöön vaikuttavia saatavilla olleita paikkatietoja ja aluevarauksia:

- seutustrategian tavoitteet
- väestötiedot, eri ikäryhmien sijoittuminen
- nykyinen kuntarakenne
- kaavoitustilanne
- liikenneverkko
- energia- ja vesihuolto
- pohjavesialueet
- maa- ja kallioperän tietoja
- maa-ainesvarat
- luonnonympäristö ja suojelukohteet
- kulttuuriympäristö
- kyläkuntien vertailu.

Olen poiminut joitakin em. osioita esimerkiksi tähän opinnäytetyöraporttiin.

Muut kohdat löytyvät Toivakan kunnan maankäytön strategia 2030 -asiakirjasta, joka on tämän työn liitteenä. Myös tämän raportin sisältämä kuva-aineisto löytyy tästä liiteasiakirjasta suurempikokoisena ja parempilaatuisena.

4.1 Jyväskylän seudun rakennemalli 20X0

KUVA 1. Jyväskylän seudun rakennemallikartta 20X0

Jyväskylän seudun kunnat ovat hyväksyneet kaupunkiseutusuunnitelman osana nk. PARAS-lakia muiden suurten kaupunkiseutujen tavoin. Edellä (kuva 1.) on esimerkki Jyväskylän seudun rakennemallin 20X0 loppuraportin kartta-aineistoista.

Lain tavoitteena on ollut parantaa maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista kuntarajat ylittäen. Jyväskylän kaupunkiseudulla maankäytön rakennemalli on valittu keskeiseksi työvälineeksi lain tavoitteen saavuttamiseksi. (Jyväskylän seutu 2011.)

GROW – PALVELUKESKUKSET JA LOGISTISET YHTEYDET

Vyöhyke muodostuu pääliikenneväylien varrelle sijoittuvista palvelukeskuksista sekä nykyistä ja entisistä kuntakeskuksista, joihin pyritään turvaamaan työssäkäynnin, opiskelun ja asiainnin mahdollistavat joukkoliikennepalvelut. Suuri osa liikenteestä hoidetaan henkilöautoilla. Kattavat peruspalvelut on keskuksista helposti saatavilla.

SLOW – ELÄVÄT KYLÄT

Vyöhyke muodostuu elinvoimaisten kylien verkosta. Peruspalvelut saadaan kyläkeskuksista ja niitä tarjotaan myös kuljetettuina ja etäpalveluina. SLOW-vyöhyke mahdollistaa taajamia väljemmän asumisen ja omavaraisen elämäntavan. Liikennöinti hoidetaan pääosin henkilöautoilla.

KUVA 2. Jyväskylän seudun rakennemallin 20X0 termit GROW ja SLOW (Jyväskylän seutu 2011.)

Toivakan kuntaa koskevat seudullisen rakennemallin GROW ja SLOW alueet (kuva 2). Jyväskylän seudun GROW-vyöhykkeelle ohjataan seudun väkiluvun kokonaiskasvusta 15 %. Lähes kaikki kasvu ohjataan nykyiseen taajamarakenteseen.

GROW-vyöhykkeen kehittämisessä käytetään seuraavia

kriteerejä ja tunnuslukuja:

- Asuminen:

30 % rivitaloihin ja 70 % omakotitaloihin (kuntakes-kuksissa 10 % kerrosta-loihin, 20 % rivitaloihin ja 70 % omakotitaloihin). Aluetehokkuus ea 0,05-0,15; keskimäärin 40 as./ha (kuntakeskuksissa ea = 0,05 – 0,20; keskimäärin 50 as. / ha)

- Liikkuminen:

Henkilöautoliikenne (vähäpäästöiset hybridautot), kimppakyydit
Työssäkäynnin, opiskelun ja asioinnin kaikkina vuodenaikoina mahdollistava bussiliikenne

- Palvelut:

Etäisyys peruspalvelusta enintään 2 km
Vähintään 3 ympärivuotista peruspalvelua, esim. päivittäistavarakauppa (kuntakeskuksissa julkiset ja kaupalliset peruspalvelut)

SLOW-vyöhykkeen kehittämisessä käytetään seuraavia kriteerejä ja tunnuslukuja:

- Asuminen:

10 % rivitaloihin ja 90 % omakotitaloihin. Aluetehokkuus ea 0,04-0,10, keskimäärin 5 as./ha

- Liikkuminen:

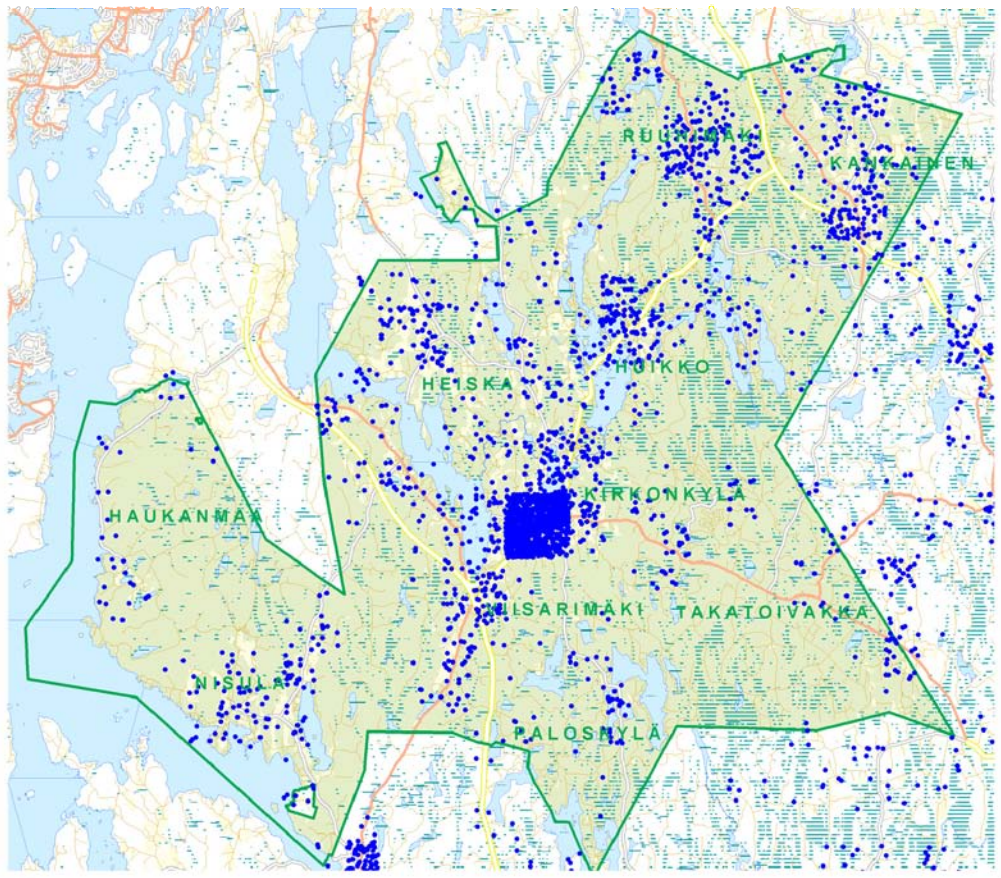
Henkilöautoliikenne (vähäpäästöiset hybridautot), kimppakyydit
Autottomien asiointimahdollisuudet turvataan palvelu- tai kutsuliikenteellä

- Palvelut:

Etäisyys peruspalvelusta enintään 3 km
Vähintään 1 ympärivuotinen peruspalvelu, esim. kyläkoulu, kauppa

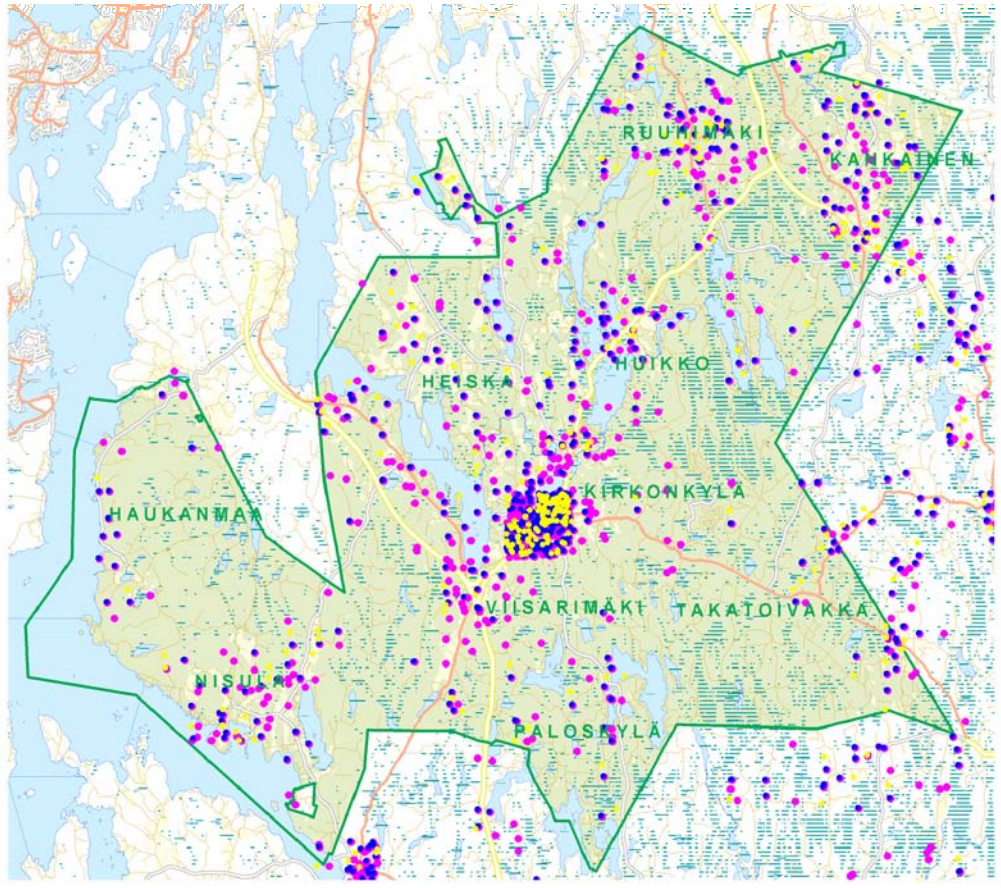
4.2 Väestö

Toivakan kunnan väkiluku on viime vuosina kasvanut hitaasti sen ollessa tällä hetkellä (31.12.2010) 2421 henkilöä. Kunnan väestöpohjan tiedettiin jo etukäteen olevan rakenteeltaan ikääntynyttä. Kuitenkaan tarkkaa helposti saatavaa tietoa väestön sijoittumisesta ei ollut, joten väestöstä laadittiin teemakarttoja kunnallisten palveluiden suunnittelun kannalta sopivilla ikärajuksilla. Seuraavilla sivuilla on esimerkkikuvia laadituista teemakartoista.

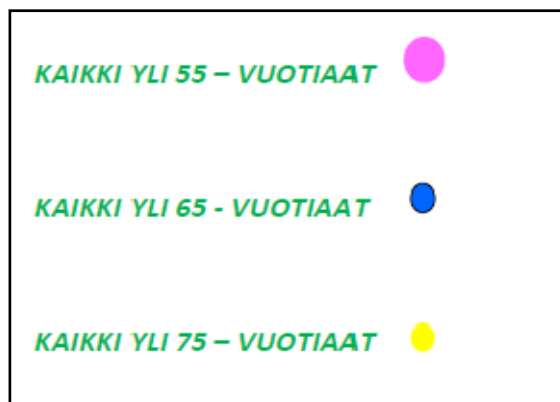

Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

KUVA 3. Väestön sijoittuminen kunnan alueelle. Yksi piste = yksi henkilö. Kirkonkylän asemakaava-alueelle asuu lähes puolet koko kunnan väestöstä. (Ruututietokanta 2008.)

Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

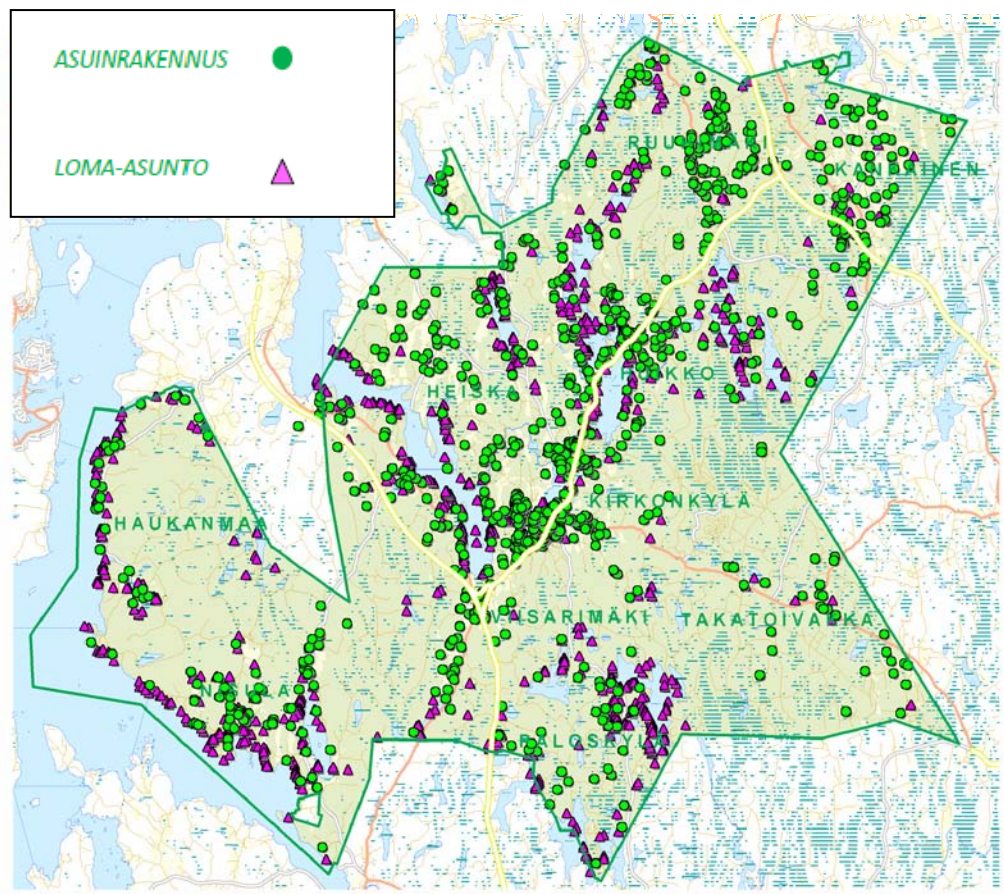
KUVA 4. Väestön sijoittuminen eri ikäryhmittäin kunnan alueelle. Yksi piste = yksi henkilö. (Ruututietokanta 2008.)

4.3 Kuntarakenne

Kuntarakenne koostuu useasta eri tekijästä. Yleensä kuntarakenne käsitetään rakennetun ympäristön, asumisen ja palveluiden sijoittumisena kunnan alueelle. Kuntarakennetta kuvaavat myös maantieteelliset etäisyydet, liikenneyhteydet sekä kylien määrä ja sijainti sekä niiden rakenne. Toivakan kuntarakennetta tarkasteltiin useista eri lähtökohdista, joista on esimerkkejä seuraavissa kohdissa.

4.3.1 Rakennuskanta

Vakituksen ja loma-asumisen sijoittuminen kunnan alueella selvitettiin käyttämällä siihen kunnan omia rakennusrekistereitä. Haja-asutuksen sijoittuminen ja sen määrä eri kyläkunnilla voitiin helposti tarkistaa.

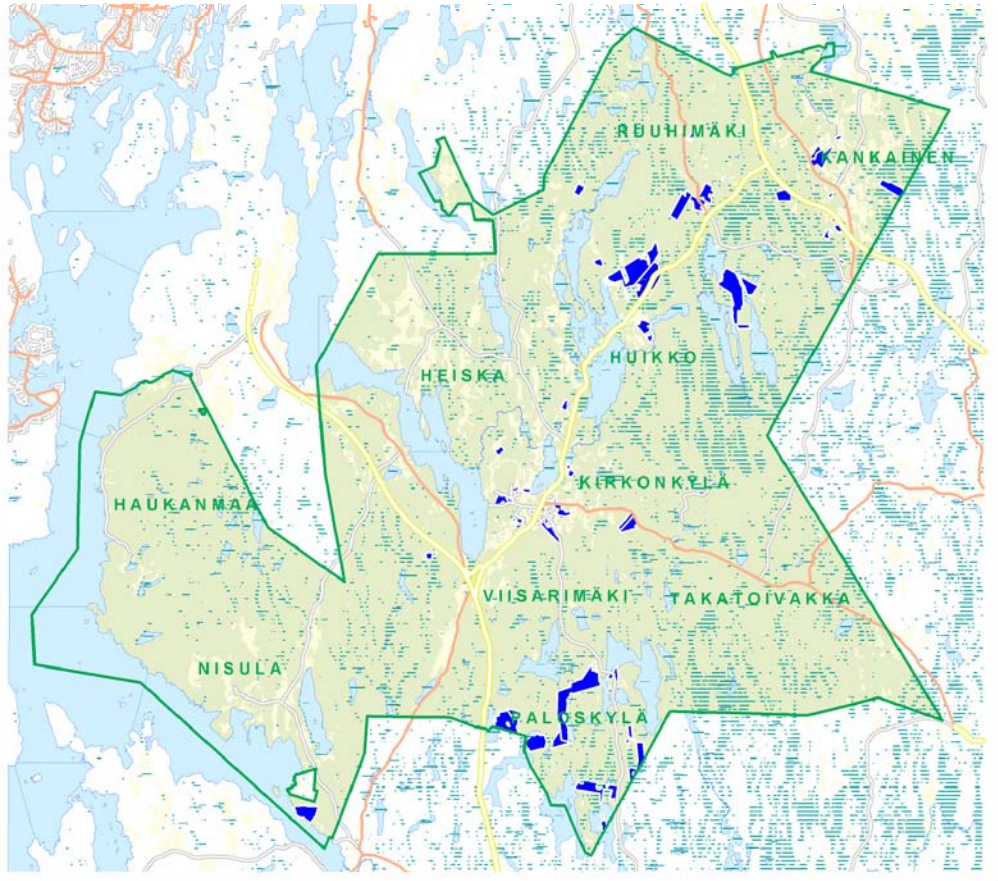

Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

KUVA 5. Rakennuskanta (Toivakan kunnan rakennusvalvonta.)

4.3.2 Kunnan maanomistus

Kunnan vähäinen maanomistus kehittämisalueilla nousi esiin yhtenä ongelmana. Määrätietoista maanhankintaa ei ole juurikaan tehty sitä ohjaavien suunnitelmien ja tarkoitukseen varattujen määrärahojen puuttuessa.

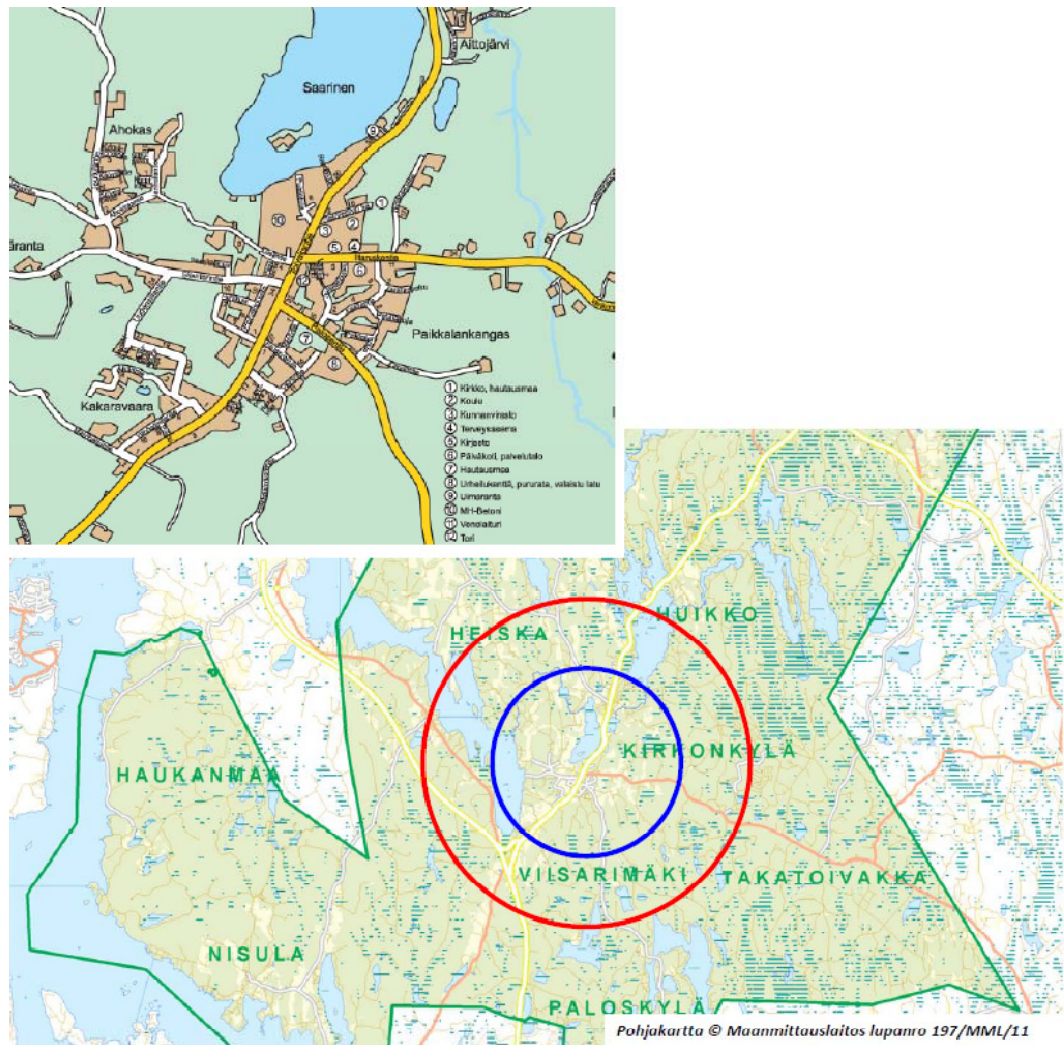

Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

KUVA 6. Kunnan maanomistus 2011 (Toivakan kunnan rakennusvalvonta.)

4.3.3 Palvelut

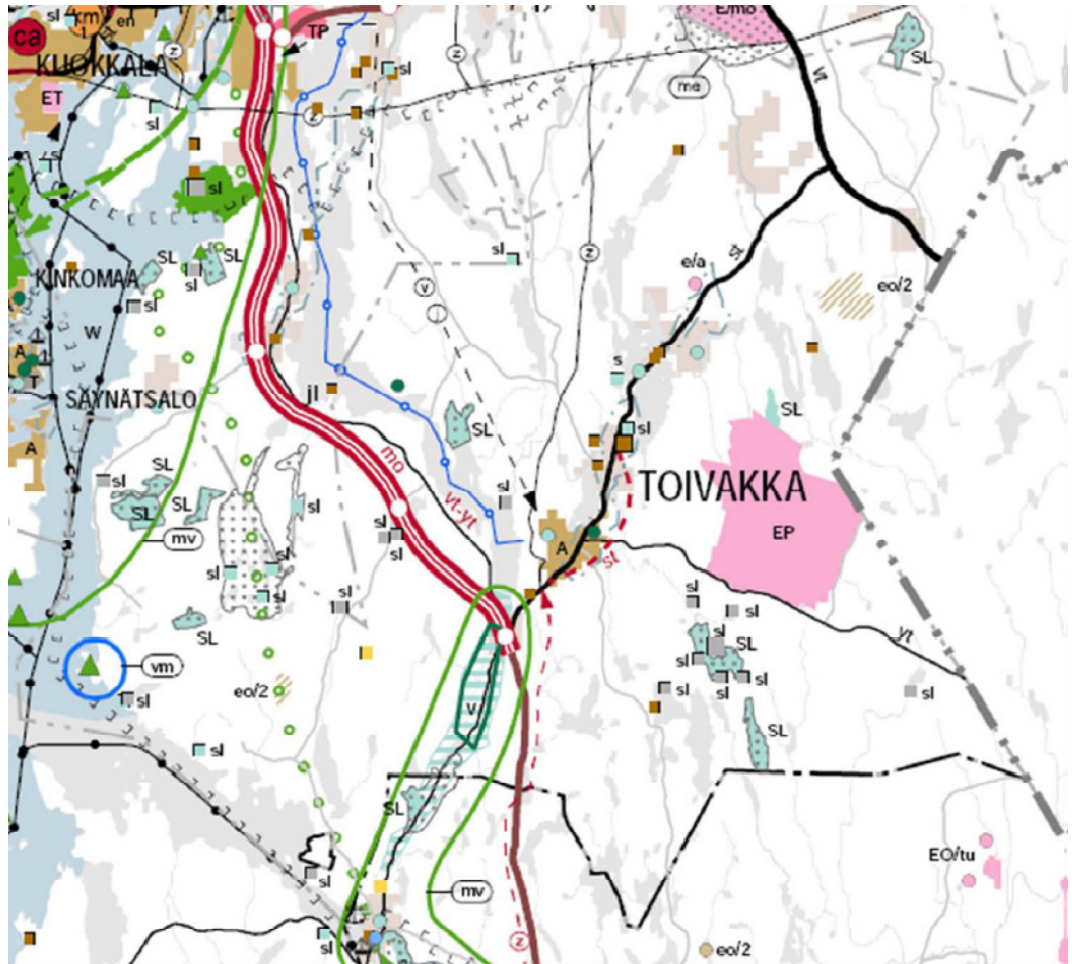

KUVA 7. Palveluiden saatavuus. Esimerkiksi kunnan koulukytytien järjestämismallisuutta selvitettiin asettamalla kartalle 3 km (kuvassa sinisellä) ja 5 km (kuvassa punaisella) säteet kirkonkylän koulukeskuksesta.

Toivakan peruspalvelut ovat saatavissa kirkonkylästä. Kuvassa 7 on esitetty 3 km ja 5 km säteet koulukeskuksesta. Näillä rajauksilla on tarkoitus osoittaa likimääräisesti kunnan koulukytytien lakisääteisen järjestämismallisuuden ulottuvuus kirkonkylän alueella.

4.4 Kaavoitustilanne

Tätä työtä varten selvitettiin koko kaavoitustilanne, joista nostan tähän esiin maakuntakaavan sekä kirkonkylän asemakaavan ja kirkonkylän osayleiskaavan tilanteen.

KUVA 8. Ote voimassa olevasta Keski-Suomen maakuntakaavasta

Ympäristöministeriö vahvisti Keski-Suomen maakuntakaavan 14.4.2009 ja se sai lainvoiman 10.12.2009. Maakuntakaavassa on esitetty mm. valtatie 4 parantamista moottoritieksi. Jo nykyisellä juuri suoritetulla valtatie 4 parantamisella uuteen linjaukseen on ollut suuri merkitys Toivakan maankäytön suunnittelulle Jyväskylän suuntaan päin. Maakuntakaavalla on vahva kunnan yleiskaavoitusta ohjaava vaikutus.

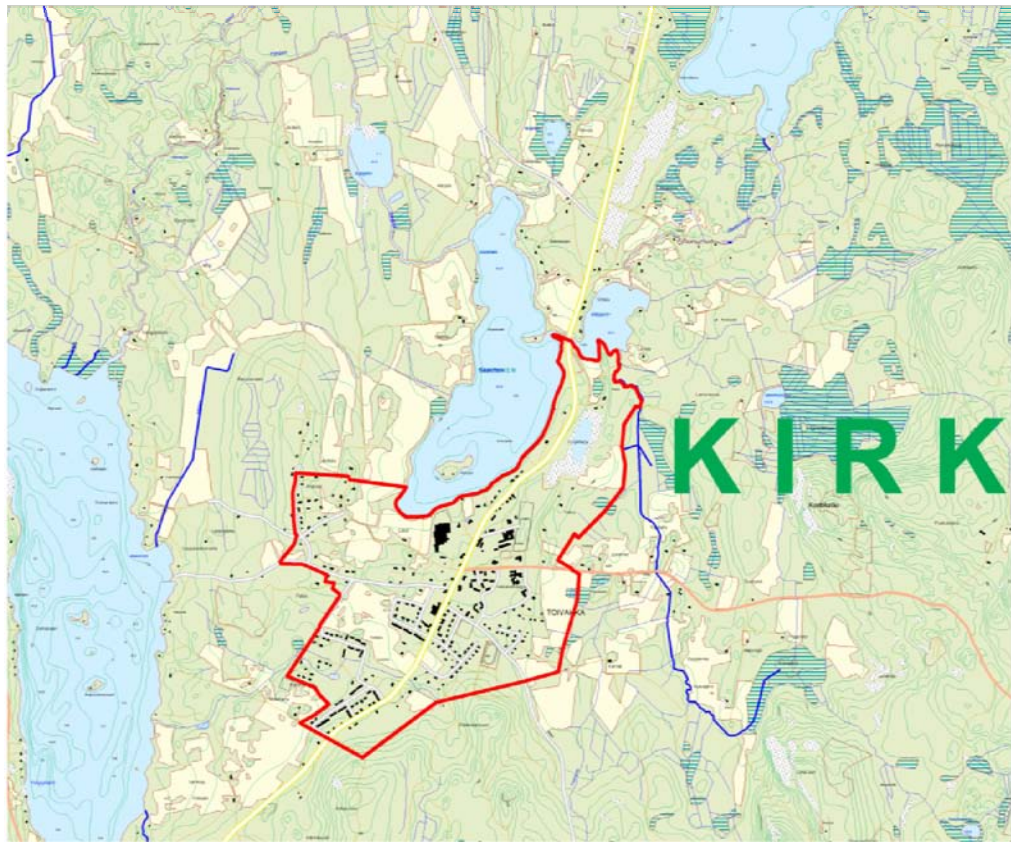

KUVA 9. Otteet Toivakan kirkonkylän osayleiskaavasta

Toivakan kirkonkylän osayleiskaava on hyväksytty kunnanvaltuustossa vuonna 1991. Osayleiskaava on oikeusvaikutukseton osayleiskaava, jonka tarkoituksena on ollut asemakaavoituksen ja muun maankäytön ohjaus kirkonkylässä ja sen lähiympäristössä. Otteita tästä osayleiskaavasta on edellisen sivun kuvassa 9.

Nykyään oikeusvaikutteisen osayleiskaavan puuttuminen on vaikeuttanut kirkonkylän maankäyttöä koskevien päätösten tekemistä. Esimerkiksi kirkonkylän rakentamattoman ohitustien tarve ja sen sijainti tulisi arvioida uudelleen. Vanha osayleiskaava sisältää myös huomattavan suuret maa- ja metsätalouteen varatut alueet, joiden sisällyttämistä uusiin yleiskaavoihin kannattaisi harkita tarkoin.

Oikeusvaikutteisen ja tavoitteeltaan ajantasaisen yleiskaavan puuttuminen on myös hidastanut kunnan maanhankintaa asemakaavan lähialueilla sekä aiheuttanut vähintäänkin harmaita hiuksia suunnittelutarveratkaisujen ja poikkeamislupien käsittelyyn.

Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

KUVA 10. Asemakaavoitettu alue

Kirkonkylän asemakaava-alue sijaitsee keskusta-alueen läpi kulkevan maantien 618 molemmin puolin. Maantie 618 yhdistää valtatie 13 ja 4. Lämpökululiikenne aiheuttaa ainakin liikenneturvallisuus- ja meluhaittoja, mutta hyödyttää samalla joitakin alueella toimivia palveluyrityksiä.

Asemakaava sekä asemakaavoituksen pohjakartta ovat vanhentuneet ja kaipaisivat uudistamista monin paikoin. Myös numeerisen ajantasaisen kaavan pohjakartan puuttuminen vaikeuttaa alueella tapahtuvaa kaikkea rakentamistoimintaa.

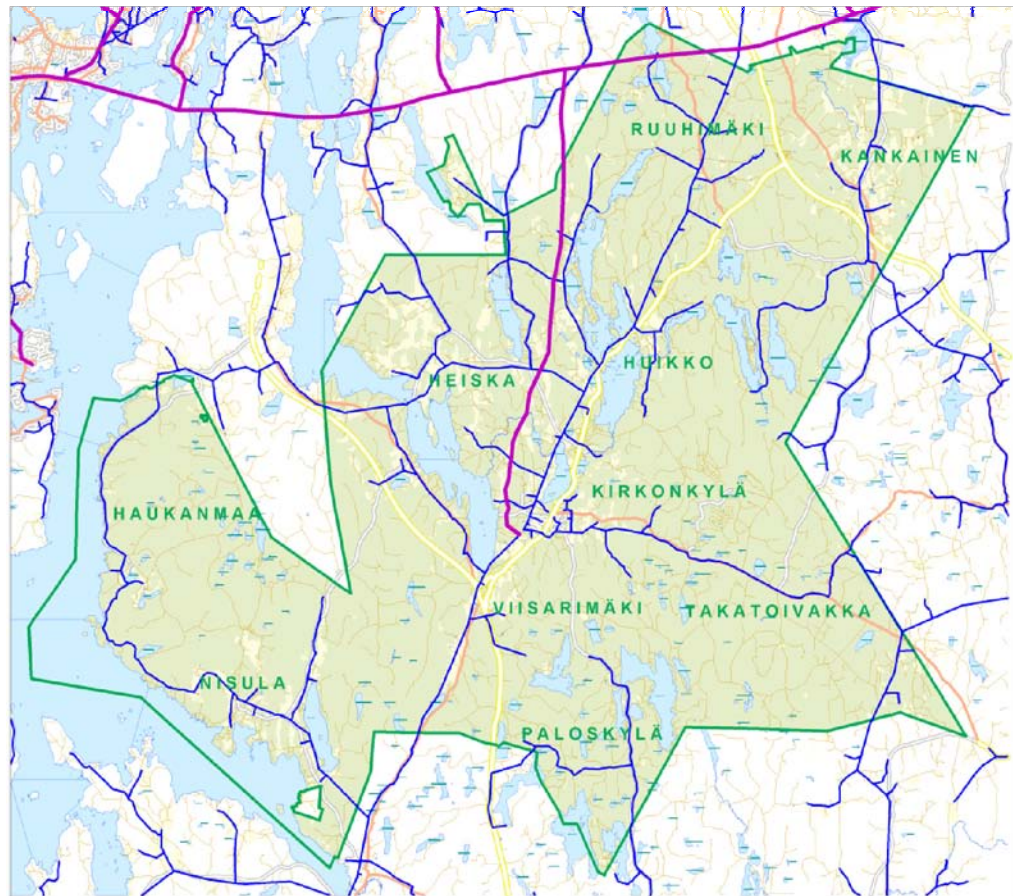
Asemakaavan uudistamista ei voida aloittaa ennen kuin keskeiset yleiskaavalliset ratkaisut ovat selvillä. Nämä koskevat ainakin asumisen aluevarauksia sekä liikenneverkkoa. Alla olevassa kuvassa 11 näkyy hyvin ohitustien aluevaraus kirkonkylän itäpuolella, jonka tarve tulisi selvittää osayleiskaavassa.

KUVA 11. Asemakaavoitettu alue ,kuva v.2008

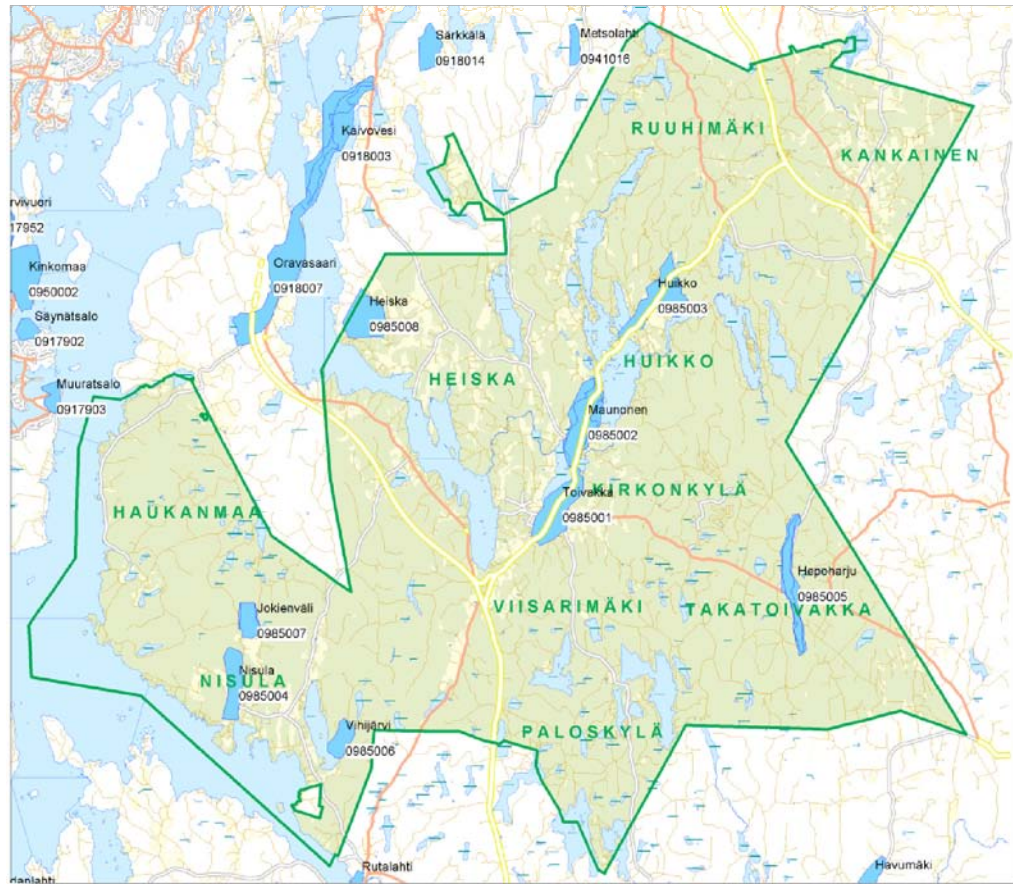
4.5 Muita selvityksiä

Lähtötietoina kerättiin paljon muitakin maankäyttöön vaikuttavia selvityksiä, joista on seuraavassa muutamia esimerkkejä. Vastaavia aineistoja on saatavilla kaikkialta Suomesta. Aineistojen kuvaustekniikka on muodostettu MapInfo-ohjelmistolla.

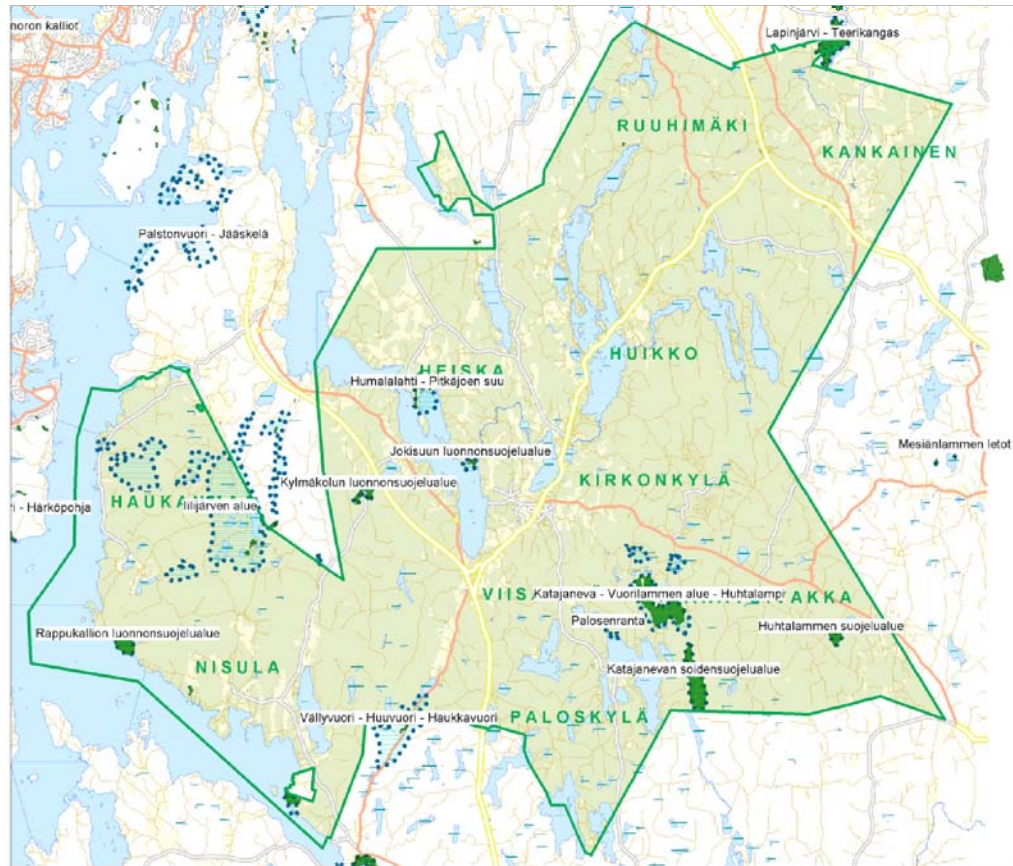
Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

KUVA 12. Sähköverkon runko (Toivakan kunnan rakennusvalvonta.)

Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

*KUVA 13. Toivakan luokitellut pohjavesialueet
(OIVA, Ympäristöhallinnon sähköiset paikkatietoaineistot)*

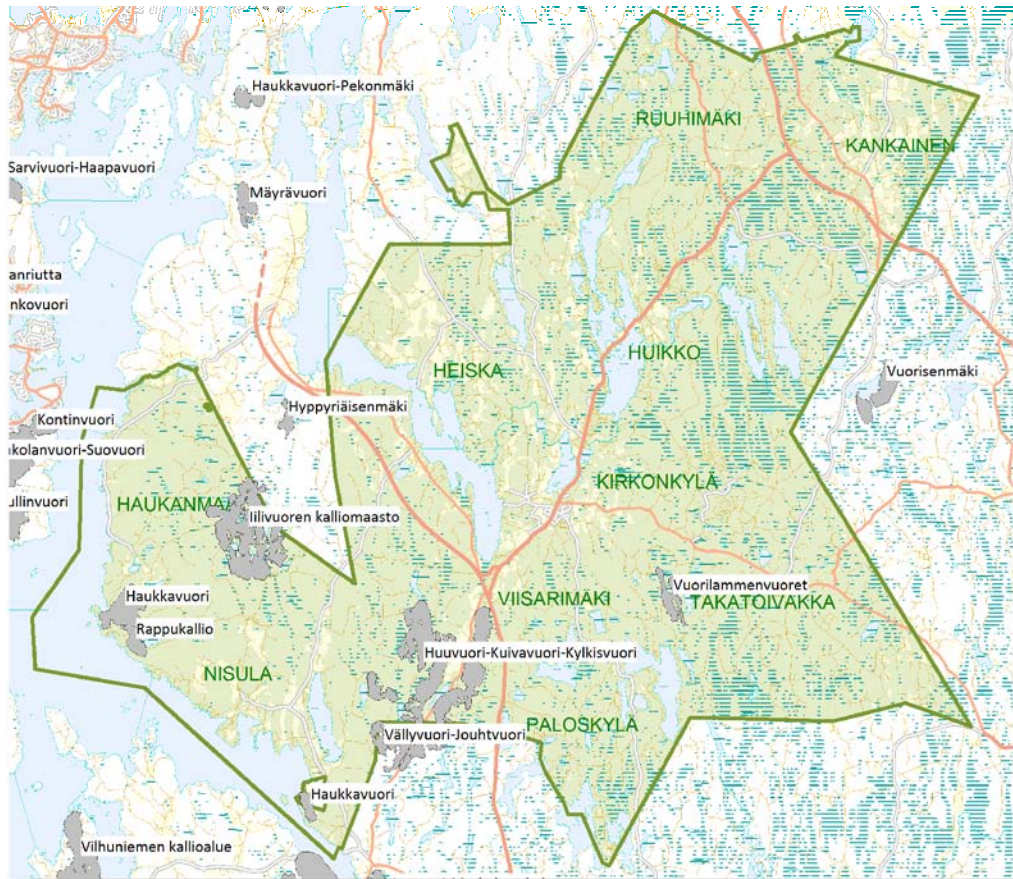

Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

KUVA 14. Luonnonsuojelu- ja Natura 2000 – alueet.

(OIVA, Ympäristöhallinnon sähköiset paikkatietoaineistot)

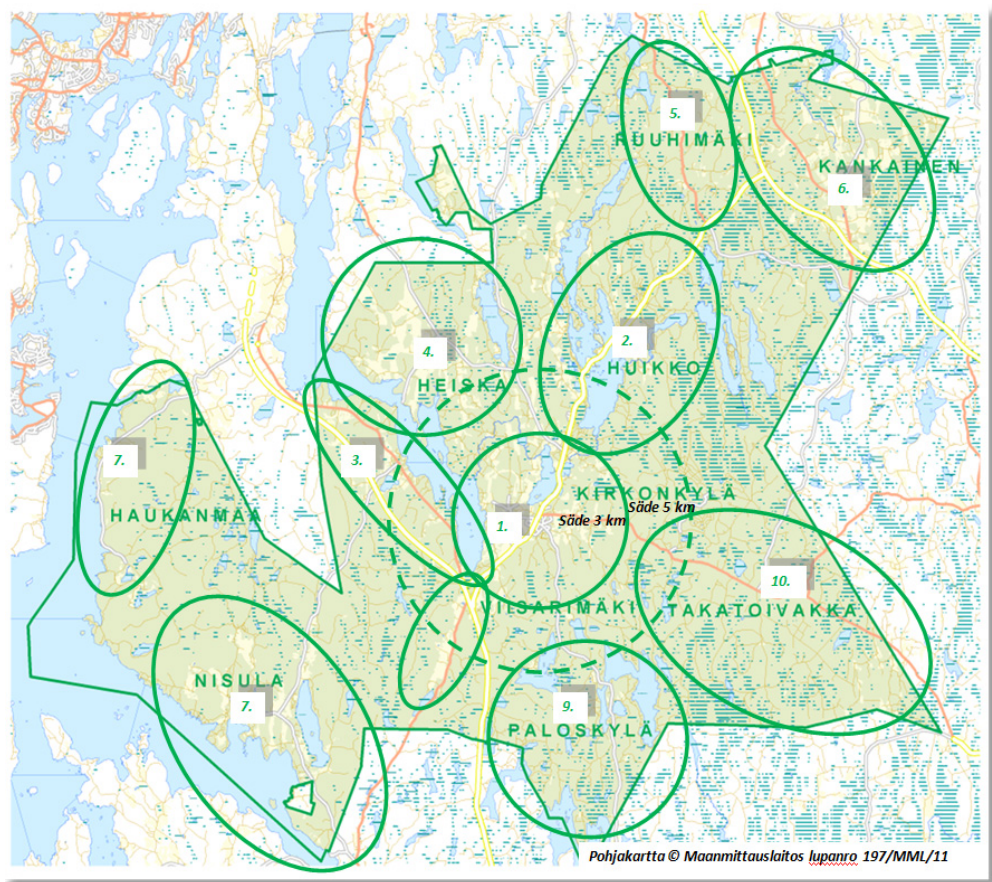
Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

KUVA 15. Luonnonsuojelun ja maiseman kannalta arvokkaat kalliialueet.
(OIVA, Ympäristöhallinnon sähköiset paikkatietoaineistot)

5 ALUEVERTAILU

Kunnan eri osa-alueiden (kylät) vertailun tarkoituksena oli tutkia alueen väestöpohjaa, kunnan maanomistusta, asumisen sijoittumista sekä alueen liittymistä kunta- ja seuturakenteeseen ja kunnallisiin palveluihin.

Tarkastelu jäi varsin pintapuoliseksi alueiden kuvaukseksi, mutta joka osa-alueesta laadittiin lyhyet arvioinnit em. kriteerein. Syntyneellä keskustelulla oli kuitenkin lisäarvoa yleiskaavoituksen ohjelmoinnin ja sen priorisoinnin kannalta.

KUVA 16. Kunnan eri osa-alueiden vertailu

1. KIRKONKYLÄ – VIISARIMÄKI

- ***Yleistä:***
Noin puolet Toivakan väestöstä asuu tällä alueella ja alueella sijaitsee valtaosa kunnassa olevista työpaikoista. Seutustarategian GROW-alueita.

- ***Alueen sijoittuminen, saavutettavuus:***
Kirkonkylä sijoittuu maantien 618 varrelle, josta on nopea yhteys 4-tielle. Palvelut sijaitsevat lähellä toisiaan jalankulkuetäisyydellä. Myös joukkoliikenneyhteydet toimivat.

- ***Kunnallisten palveluiden järjestäminen:***
Kunnan viraston palvelut, terveysasema, koulu ja päivähoido, vanhusten palvelutalo, kirjasto, liikuntapalvelut, asemakaava-alueiden kunnallistekniikka ja jätevesien puhdistaminen

- ***Olevat palvelut:***
Vähittäiskauppaa, polttoaineen jakelupiste, kioski, pankki- ja postipalvelut, yksityiset palvelualan yritykset

- ***Erityistä:***
Asumisen mahdollisuuksien lisääminen on kustannustehokasta ja turvaa osaltaan paikallisten palveluiden säilymistä.

Kunnan olisi pyrittävä lisäämään maanomistustaan asemakaavan laajenemis- ja kehittämisalueilla.

”Baijerinlaakson” valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Viisarimäestä Rutalahden suuntaan.

6 KAAVOITUSOHJELMA

Kaavoitusohjelman laatimisessa (kuva 18) on kiinnitetty huomiota kunnan eri osa-alueiden ominaispiirteisiin. Aikataulutukseen ovat vaikuttaneet mm. Jyväskylän suunnasta kasvava haja-asutuspaine kunnan pohjoisosiin sekä maantieliikenteessä tapahtuneet parannukset valtatie 4 osalta, jossa vanhan valtatiealue Leppäveden rantamalla muodostaa uuden potentiaalisen kehittämisalueen.

Kunnassa onkin ollut jo vireillä valtatie 4 alueen osayleiskaavoitus ja seuraavaksi käynnistyy tähän yleiskaavaan rajautuen kirkonkylän ja sen lähiympäristön osayleiskaavoitus. Kirkonkylän kehittämistä pidetään mm. kunnasta saatavien lähipalveluiden kannalta tärkeänä.

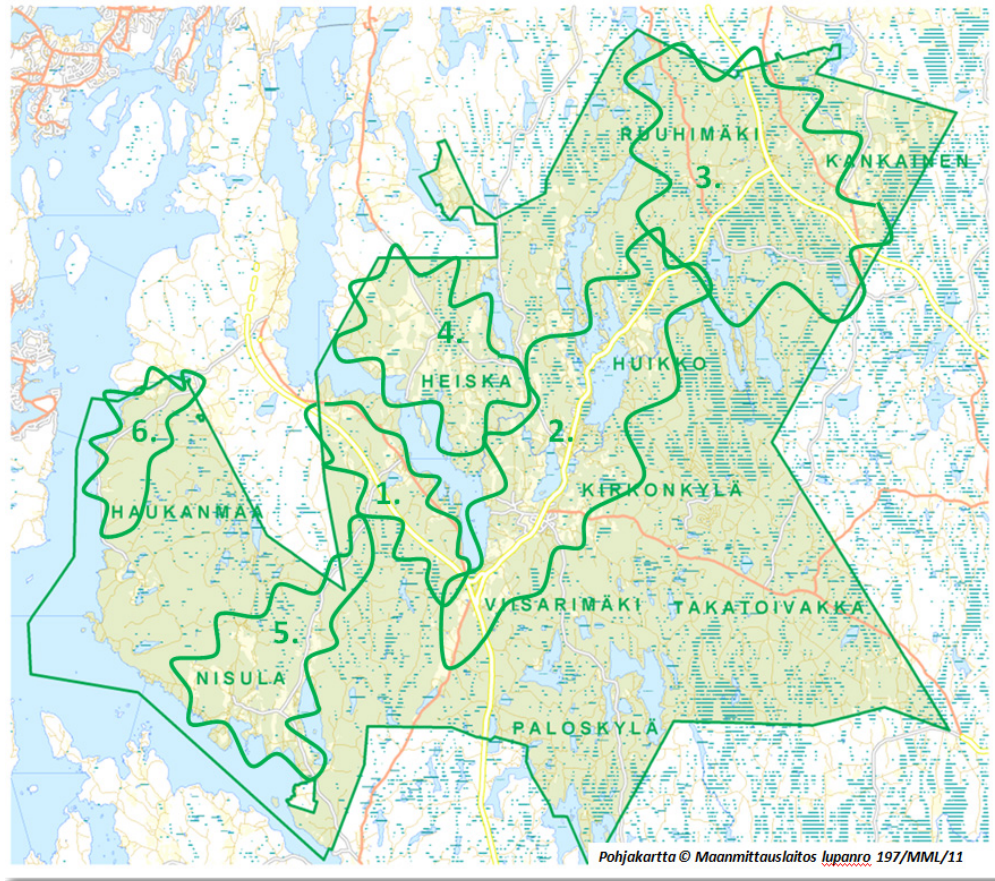
TOIVAKAN OSAYLEISKAAVOITUSOHJELMA:

1. VALTATIEN 4 ALUEEN OYK (vireillä)	2008- 2011
2. VIISARIMÄKI – KIRKONKYLÄ – HUIKKO OYK	2012 -2015
3. RUUHIMÄKI – KANKAINEN OYK	2014 - 2016
4. HEISKAN KYLÄ OYK	2016 - 2018
5. NISULAN KYLÄ OYK	2020 - 2025
6. HAUKANMAAN OYK	2020 - 2025

KUVA18. Osayleiskaavoitusohjelma

Osayleiskaavat laaditaan oikeusvaikutteisina yleiskaavoina. Yleiskaavan eri alueet voivat sisältää sekä detaljikaavoitettavia alueita että kyläyleiskaavatyyppejä alueen osia, joissa asemakaavaa ei edellytetä asuinrakennusten rakennusluville.

Yleiskaavoissa huomioidaan voimassa olevat rantaosayleiskaavoitetut alueet.

KUVA 19. Yleiskaavoitusohjelman alustavat aluerajaukset

Kunta voi tehdä kaavoitusohjelmaan muutoksia, mikäli alueiden kehitys ja tuleva maankäyttö sitä edellyttää. Kaavoituksen ohjelmoinnissa on pyritty huomioimaan pienen kunnan resurssit asioiden käsittelyyn, joten yleiskaavahankkeiden aikataulutus on lähinnä ohjeellinen.

Kaavoituksen ohjelmointivaiheessa pyrittiin löytämään mahdollisimman joustava kuvaustapa laadittavan kaava-alueen rajauksesta (kuva 19). Tarkempi kaavakohdainen aluerajaus tutkitaan kunkin osayleiskaava-alueen vireilletulon yhteydessä erikseen. Asemakaavoitusohjelmaa tarkastellaan joka vuosi kaavoituskatsauksen laatimisen yhteydessä.

7 MAANKÄYTÖN STRATEGIA

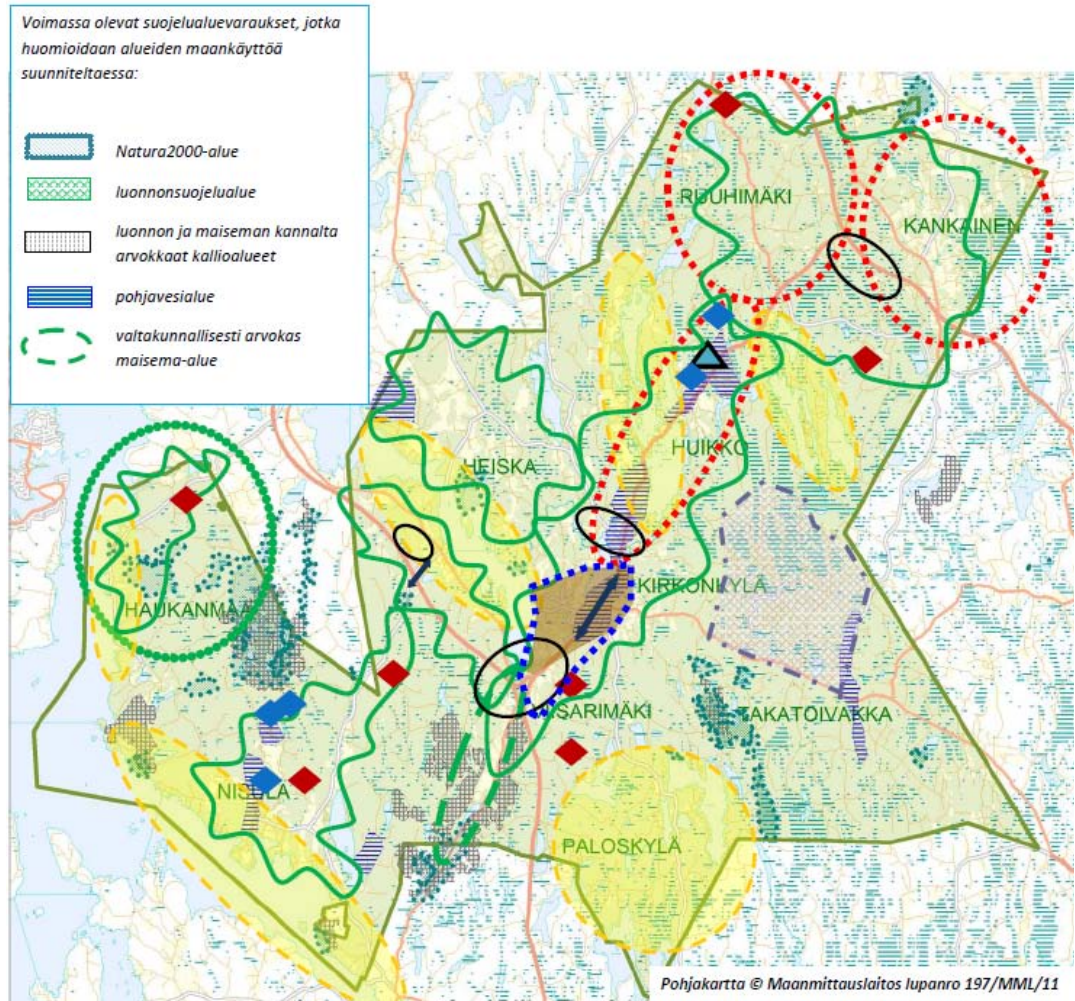
Strategian laatimisen ohjausryhmä esitti keinoja, joilla kunnan harjoittamaa maapolitiikkaa saadaan parempaan järjestykseen ja jonka mukaan toimittaessa haja-asutusalueille tapahtuvasta rakentamisesta aiheutuisi vähemmän haittaa yhdyskuntarakenteen eheydelle ja kunnallisten palveluiden järjestämiselle. Tavoitteisiin pääsemiseksi on listattu muutamia avainkysymyksiä, joihin sitoutumalla maankäyttöön liittyvissä päätöksissä edistetään näiden tavoitteiden saavuttamista.

Maankäytön strategia 2030 pitää sisällään yhteenvedon kunnan maankäytöllisistä tavoitteista, joita pyritään edistämään. Tätä kuvaamaan laadittiin suunnitelmat havainnollistava strategiakartta (kuva 20).

Maankäytön strategian toteuttaminen:

1. Kaavoituksen suunnitelmallisuudella ja ohjelmoinnilla varmistetaan laadukas, riittävä ja kilpailukykyinen tonttivaranto asumisen ja elinkeinoelämän tarpeisiin sekä pyritään samalla ehkäisemään suunnittelemattomasta maankäytöstä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia mm. yhdyskuntarakenteen ja kunnallisten palveluiden järjestämisen kannalta.
2. Yleiskaavoissa kiinnitetään laaja-alaisesti huomiota erilaisiin maankäyttötarpeisiin. Näitä ovat esimerkiksi asumisen, palveluiden ja yritystoiminnan sijoittuminen, liikenne, virkistys ja reitistöt, loma-asutus, maa- ja metsätalous, maa-ainesten ottaminen, energian tuotanto, suojele- ja erityisalueva-
raukset.
3. Yleiskaavoissa huomioidaan valtakunnalliset ja maakunnalliset maankäytön ohjaustavoitteet.

4. Asemakaavoituksen painopistealueena on Toivakan kirkonkylä lähialueineen, mutta tämän lisäksi kiinnitetään huomiota kylien elinvoimaisuuteen ja haja-asutuksen ohjaukseen. Tämä tapahtuu laadittavilla osayleiskaavoilla (kyläyleiskaavat) tai kyläsuunnitelmilla, jotka antavat lisäperusteluita näiden alueiden rakennuslupia edeltäville suunnittelutarveratkaisuille.
5. Asemakaavoituksessa huomioidaan kunnan taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset vastata kaavan toteutuessa lisääntyvään julkisten palveluiden kysyntään sekä infrastruktuurin rakentamis- ja ylläpitokustannuksiin.
6. Asemakaavoitus perustuu ensisijaisesti kunnan maanomistukseen ja kaavoitus keskittyy nykyisen asemakaavan alueelle tai sen läheisyyteen (asemakaavan lievealueet). Kunta pyrkii lisäämään maanomistustaan kehittyvillä alueilla.
7. Maankäyttösopimuksin laadittavissa yksityismaan asemakaavoissa on varmistettava, että hanke täyttää kunnallisille palveluille, kuntataloudelle, yhdyskuntarakenteelle sekä maanomistajien tasavertaiselle kohtelulle asetetut tavoitteet.
8. Kunta laatii säännöt keskeisimmistä maankäyttösopimusperiaatteista.
9. Haja-asutusta ohjataan ensisijaisesti vesihuoltolaitosten toiminta-alueille.
10. Rakennuslupaharkintaa lisätään alueilla, jossa ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa tai asemakaavaa.

STRATEGIAKARTAN MERKINNÄT:

KUVA 20. Strategiakartta

8 YHTEENVETO

Työn aikana käytiin läpi koko Toivakan kunnan alueiden maankäytön suunnittelu-tilanne, lähtökohdat, tavoitteet ja toimenpiteet kaavoituksen ohjelmoimiseksi.

Työn tuloksena syntyi Toivakan kunnan maankäytön strategia 2030 -niminen asiakirja, jota seurataan ja tarkistetaan vuosittain kunnassa tehtävillä päätöksillä. Kunnanvaltuusto on nyt ottanut ensimmäistä kertaa kantaa alueellisesti laadittavien osayleiskaavojen laatimiseen ja niiden aikatauluttamiseen.

Pienten Toivakkaa vastaavien maaseutukuntien maapolitiikan hoitaminen ei monessakaan kunnassa ole perinteisesti ollut kovin suunnitelmallista tai pitkäjänteistä. Tämä on johtunut yleensä luonnollisista syistä eli käytettävissä olevien resursien olemattomuudesta tai niiden vähäisyydestä sekä tonttien kysynnän pienestä määrästä tai tonttien vähäisestä arvosta suhteessa raakamaan hintaan. Tilanne voi monellakin paikkakunnalla muuttua, kun haja-asutuspaine seutukeskuksen suuntaan lisääntyy koko ajan.

Pienten kuntien olisikin hyvä saattaa maapoliittiset ohjeistuksensa valtuustotasolla päätettynä ajantasalle, mikä parantaisi maanomistajien tasapuolisen kohtelun toteutumista ja helpottaisi virkamiesten päätöksentekoa maankäyttöön liittyvissä ohjaustehtävissä.

Maankäytön strategisia suunnitelmia tukemaan tarvittaisiin vielä lisäksi käytännön ohjeistusta ja pelisääntöjä esimerkiksi laadittavien maankäytösopimusten sisällöstä ja maanomistajien osallistumisesta yhdyskuntarakentamisen kustannuksiin (reunaehdot yksityismaan asemakaavoitukselle).

Kunnan maapoliittisten toimintatapojen ja pelisääntöjen tiedostaminen voisi lisäksi vähentää suunnittelemattoman yhdyskuntarakenteen muodostumista ja se edesauttaisi kaikkea kunnassa tapahtumaa maankäytön kehittämistoimintaa.

LÄHTEET

Sähköiset lähteet:

- Alueidenkäytön strateginen ohjaaminen. Matti Laitio, Olli Maijala 2010 [1.8.2011]. Suomen ympäristö 28/2010, Rakennettu ympäristö, s. 54. Ympäristöministeriö. ISBN:978-952-11-3818-8 (PDF).
Julkaistu on saatavana vain sähköisessä muodossa:
<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=123487&lan=fi>
- Jyväskylän seutu 2011. Jyväskylän seudun rakennemalli 20X0 [1.8.2011].
Saatavissa: <http://www.jyvaskylanseutu.fi/sivu.php/strategiat/rakennemalli>
- OIVA, Ympäristöhallinnon sähköiset paikkatietoaineistot [1.8.2011].
Saatavissa: <http://www.wp2.ymparisto.fi/scripts/oiva.asp>
- Ruututietokanta 2008. Tilastokeskuksen sähköinen tietokanta-aineisto vuodelta 2008. Saatavissa: tilauksesta Tilastokeskuksesta (maksullinen julkinen aineisto, jota voidaan hyödyntää paikkatieto-ohjelmistoilla).
- Toivakan kunnan rakennusvalvonta. Rakennusvalvonnan paikkatiedot ja perusrekisterit sähköisessä muodossa [1.8.2011]. Saatavissa: Toivakan kunnan rakennusvalvonta, tilauksesta vain kunnan omiin tarpeisiin

LIITTEET

Toivakan kunnan maankäytön strategia 2030 - asiakirja

*TOIVAKAN KUNNAN
MAANKÄYTÖN STRATEGIA 2030*

Selvitykset

Kaavoitusohjelma

Maankäytön
strategia 2030

SISÄLTÖ:

sivu

Selvitykset, nykytilanne

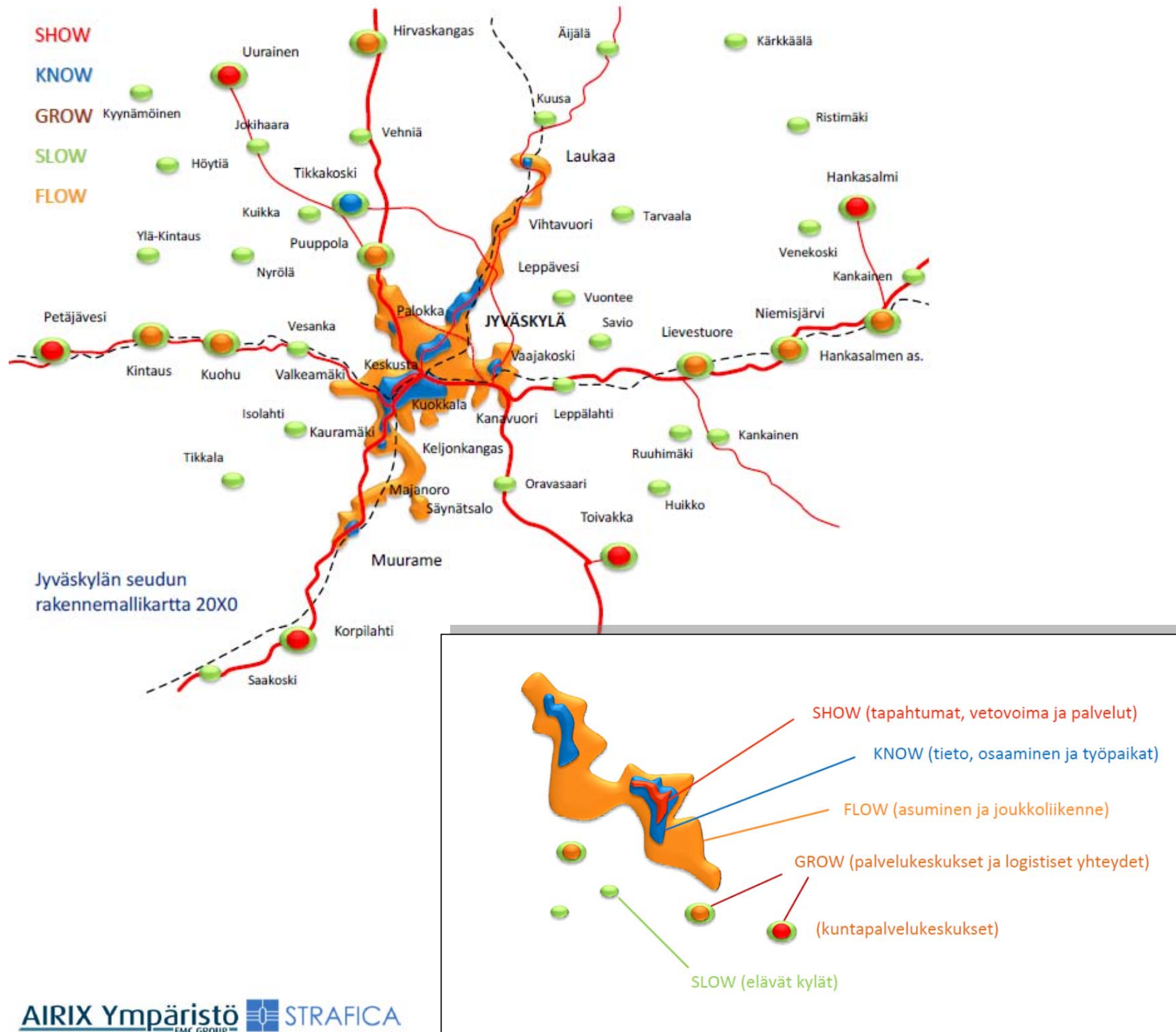
• LÄHTÖKOHDAT	3
• VÄESTÖTIEDOT, SIJAINTI IKÄRYHMITÄIN	6
• NYKYINEN KUNTARAKENNE JA PALVELUT	14
• KAAVOITUSJA MAANKÄYTTÖ	19
• LIIKENNEVERKKO	27
• ENERGIA- JA VESIHUOLTO	29
• POHJAVESIALUEET	32
• MAA- JA KALLIOPERÄ	33
• MAA-AINESTEN OTTAMISALUEET	36
• LUONNONYMPÄRISTÖ JA SUOJELUKOhteet	37
• KULTTUURIYMPÄRISTÖ	40
• ALUEVERTAILU,	44

Kaavoitusohjelma

48

Maankäytön strategia 2030

49

LÄHTÖKOHDAT

Toivakan kunta käynnisti kunnan maankäytön strategisen suunnittelun 2009.

Työn tavoitteena on luoda Toivakan kunnan maankäytön suunnitteluun ja kaavoitukseen moninaiisiin selvityksiin perustuvaa harkittua järjestelmällisyyttä ja päämäärähakuisuutta niin, että suunnittelussa otetaan huomioon myös seudullisen yhdyskuntarakenteen ohjaustavoitteet.

Toivakan kirkonkylä esitetään seudullisessa rakennemallissa GROW-alueena ja Toivakan kylistä Huikko, Ruuhimäki ja Kankainen SLOW-alueina.

Seudullinen rakennemalli tulee ottaa huomioon kunnan sisäistä maankäyttöä suunniteltaessa niin, että kunnan tavoitteleman yhdyskuntarakenteen päämäärät eivät ole ristiriidassa sen seudullisen rakennemallin kanssa, jota kunta sitoutuu yhtäaikaaisesti toteuttamaan.

GROW

Vyöhykkeen kehittämisen periaatteet

*) sisältää toimitilarakentamisen

ASUMINEN:

0 % kerrostaloihin

30 % rivitaloihin *)

70 % omakotitaloihin

Aluetehokkuus
ea = 0,05 – 0,15

keskimäärin 40 as. / ha

Seudun väkiluvun
arvioidusta kasvusta
vyöhykkeelle 6 000
asukasta (15 %), lähes
kaikki nykyiseen
taajamarakenteeseen

LIKKUMINEN:

Henkilöautoliikenne
(vähäpäästöiset
hybridautot),
kimppakyyditTyössäkäynnin, opiskelun
ja asioinnin kaikkina
vuodenaikoina
mahdollistava bussiliikenne

PALVELUT:

etäisyys peruspalvelusta
enintään 2 kmVähintään 3
ympärivuotista
peruspalvelua, esim.
päivittäistavarakauppaAIRIX Ympäristö
FMC GROUP

STRAFICA

”Vuonna 2020 Toivakka sijaitsee yhden valtakunnan pääväylän, nelostien varressa.

Toivakassa asutaan monimuotoisesti, persoonalliset ja toimivat kyläkaavat tarjoavat maaseutumaista asumista ja kirkonkylän viihtyisä keskus on kunnan näyteikkuna.

Toivakka tarjoaa laajan ja laadukkaan palvelukirjon ja turvallisen ympäristön lapsiperheille. Toivakka on vireä yrittäjäkunta, jonka yritysalueita hyödynnetään monipuolisesti.

Seutuverkostossa Toivakka on voimakas vaikuttaja, jonka palveluita käyttävät myös naapurikunnat.”

– Toivakan kunnanvaltuuston strategiaseminaari 22.9.2009

GROW / kuntakeskukset

Vyöhykkeen kehittämisen periaatteet

*) sisältää toimitilarakentamisen

ASUMINEN:

10 % kerrostaloihin

20 % rivitaloihin *)

70 % omakotitaloihin

Aluetehokkuus
ea = 0,05 – 0,20

keskimäärin 50 as. / ha

Seudun väkiluvun
arvioidusta kasvusta
vyöhykkeelle 6 000
asukasta (15 %), lähes
kaikki nykyiseen
taajamarakenteeseen

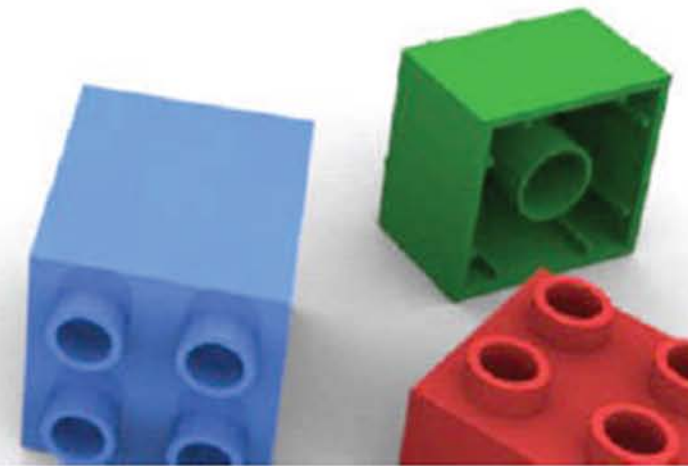
LIKKUMINEN:

Henkilöautoliikenne
(vähäpäästöiset
hybridiautot),
kimppakyyditTyössäkäynnin, opiskelun
ja asiainninkäikkina
vuodenaikoina
mahdollistava bussiliikenne

PALVELUT:

etäisyys peruspalvelusta
enintään 2 kmKuntakeskuksen julkiset
ja kaupalliset
peruspalvelut

AIRIX Ympäristö FMC GROUP STRAFICA

TOIVAKAN MAANKÄYTÖN STRATEGIAN
LAATIMISEN TYÖRYHMÄ

Sakari Ainali, kunnanhallituksen pj.

Erkki Pyökkimies, kunnanjohtaja

Jukka S Lehtonen, aluearkkitehti

Hannu Mäntyjärvi, kehityspäällikkö

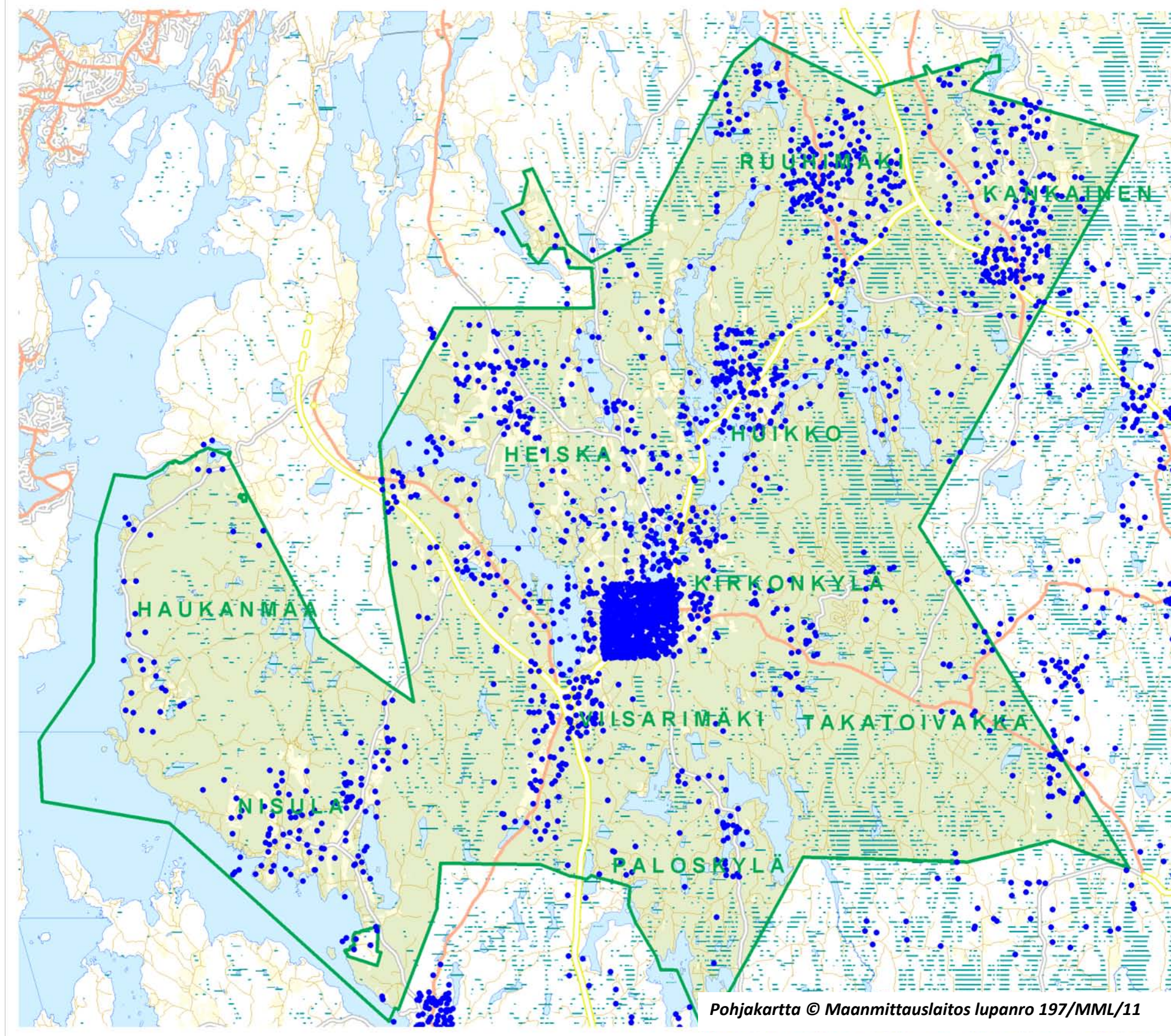
Pentti Suuronen, tekninen johtaja

Reijo Kautto, rakennustarkastaja

Jouko Reinikainen, kunnallisteknikko

Maankäytön strategian esitystapa:

Selvitykset, kaavoitusohjelma ja
strategiaraportti esitetään mahdollisimman
havainnollisina karttaesityksinä.Selvitysosaa voi käyttää kaavoituksen tukena
suoraan ja lähdehakemistona.LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied SciencesTyöhön on lisäksi osallistunut Lahden
ammattikorkeakoulun opiskelija Jari Lämsä.
Hän on vastannut myös julkaisun graafisesta
toteutuksesta ja kartta-aineistojen
käsittelystä. Asiakirja on osa Lahden
ammattikorkeakoulun, ympäristötekniikan
koulutusohjelman, miljöösunnittelun sv.
opinnäytetyötä v. 2011.

KOKO VÄESTÖ

Väkiluku (31.12.2010) 2 421

Yksi piste vastaa yhtä henkilöä

Kartta-aineistojen tietosisältö perustuu Tilastokeskuksen Ruututietokanta-aineistoon.

Toivakka on esitetty 1 km x 1 km kokoisissa ruuduissa, joiden sisältämä tieto on esitetty eri teemoittain.

Pisteet eivät ole kohteiden tarkkoja sijainteja.

Aineiston tarkoituksena on havainnollistaa Toivakan nykyistä kunta- ja väestörakennetta.

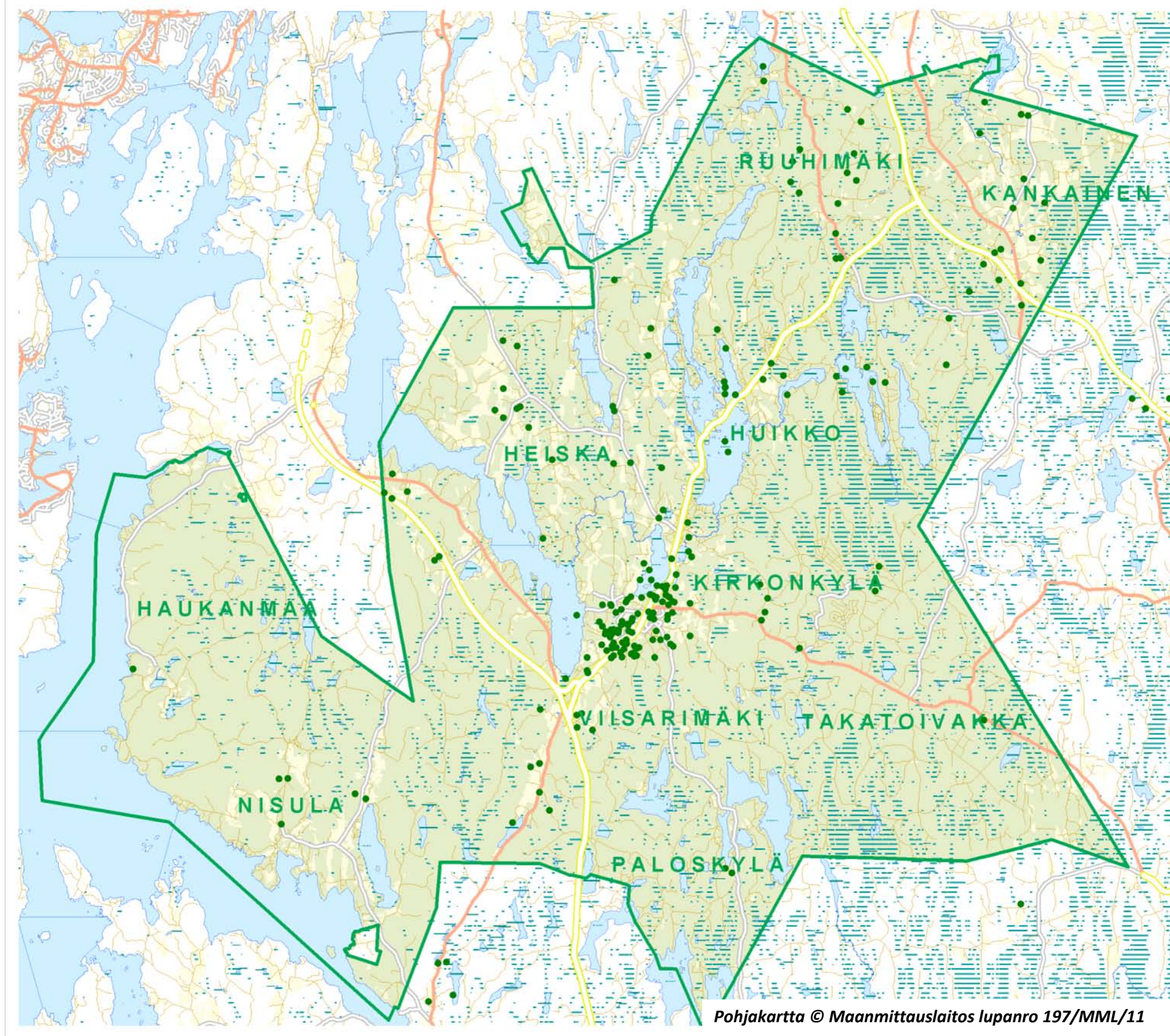
TOIVAKAN PINTA-ALAT

Kokonaispinta-ala 413,97 km²

– maa 361,52 km²

– sisävesi 52,45 km²

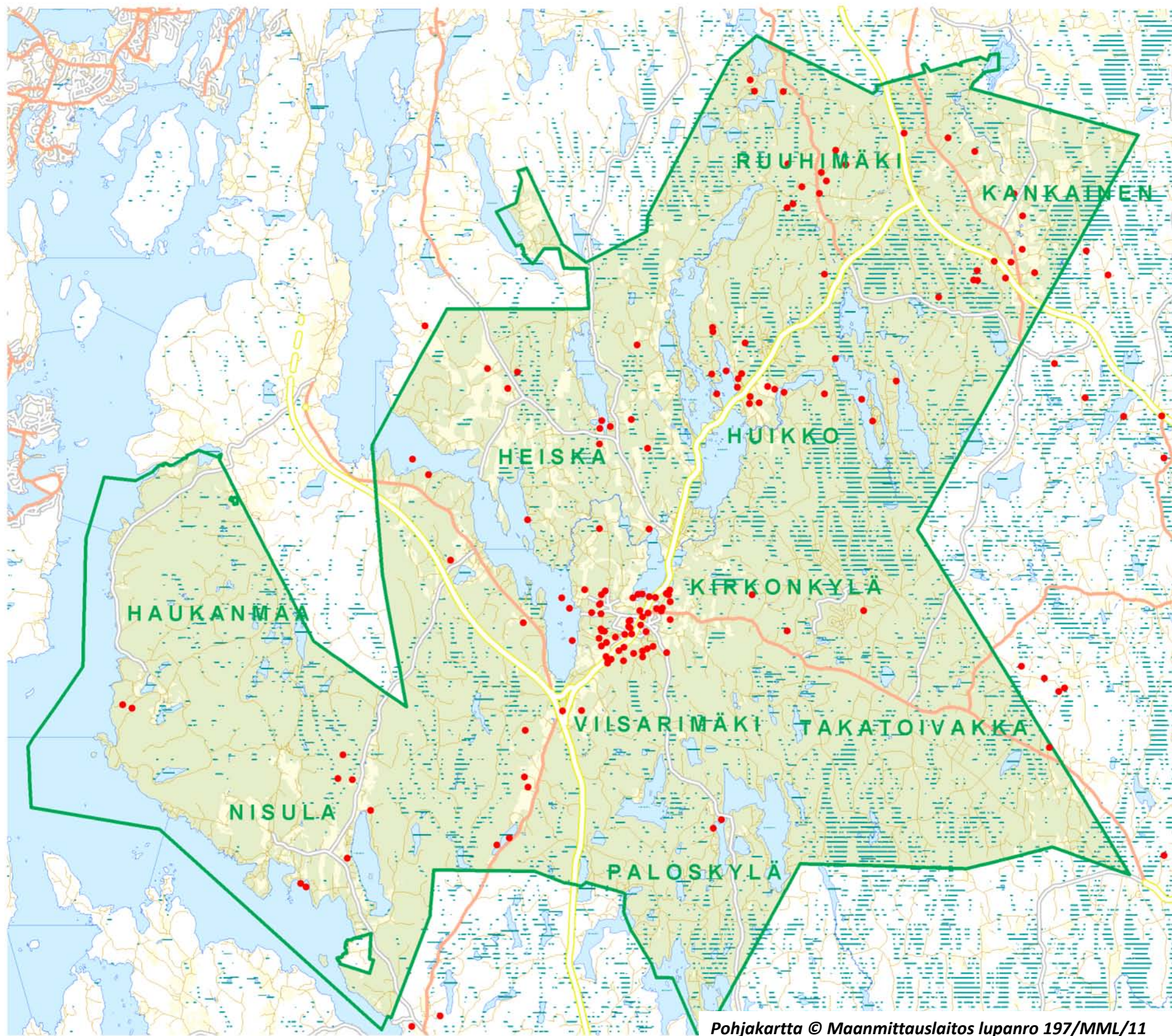

0-6 VUOTIAAT

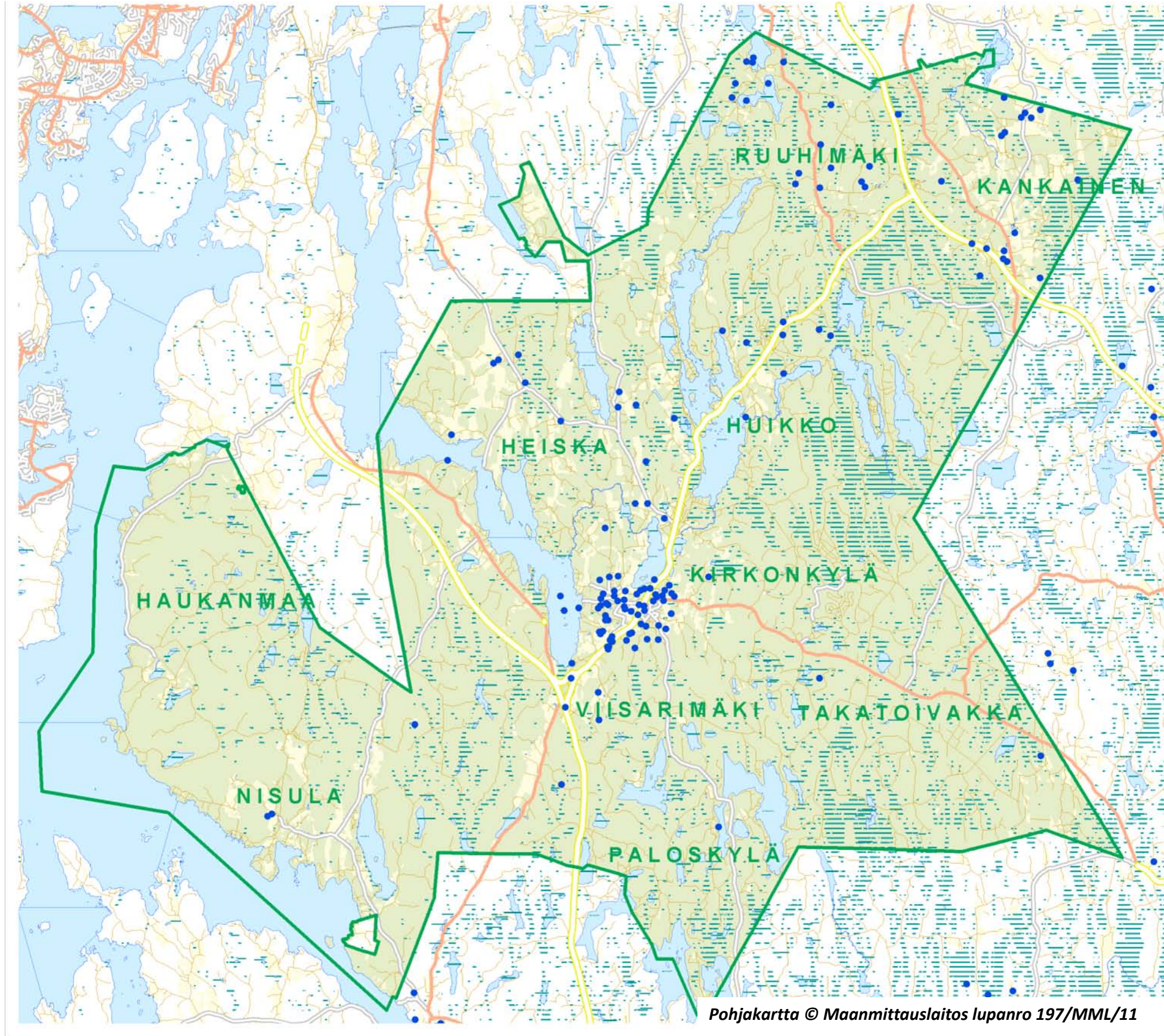

VÄESTÖ

7 – 12 VUOTIAAT

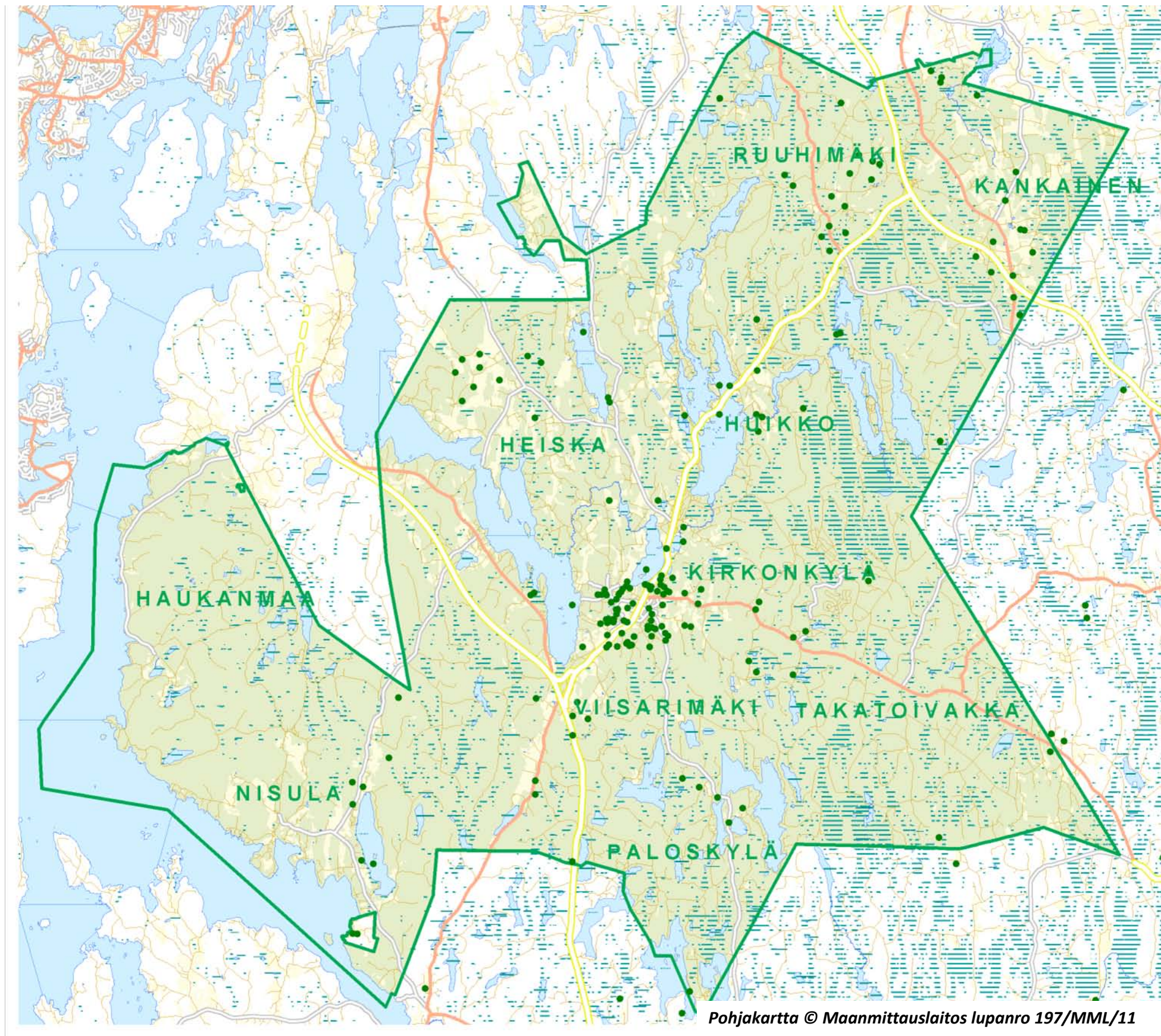
VÄESTÖ

13 – 17 VUOTIAAT

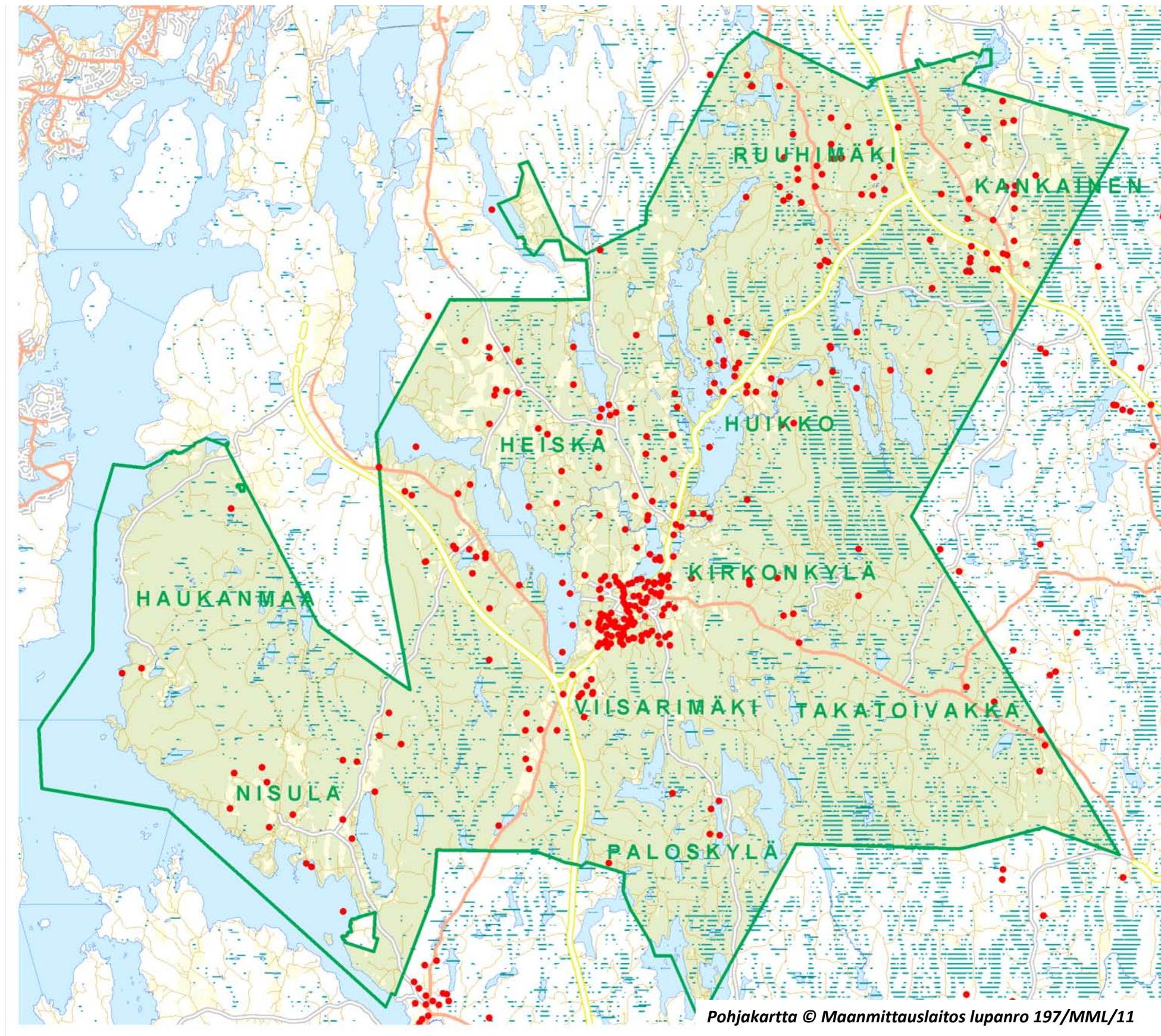

VÄESTÖ

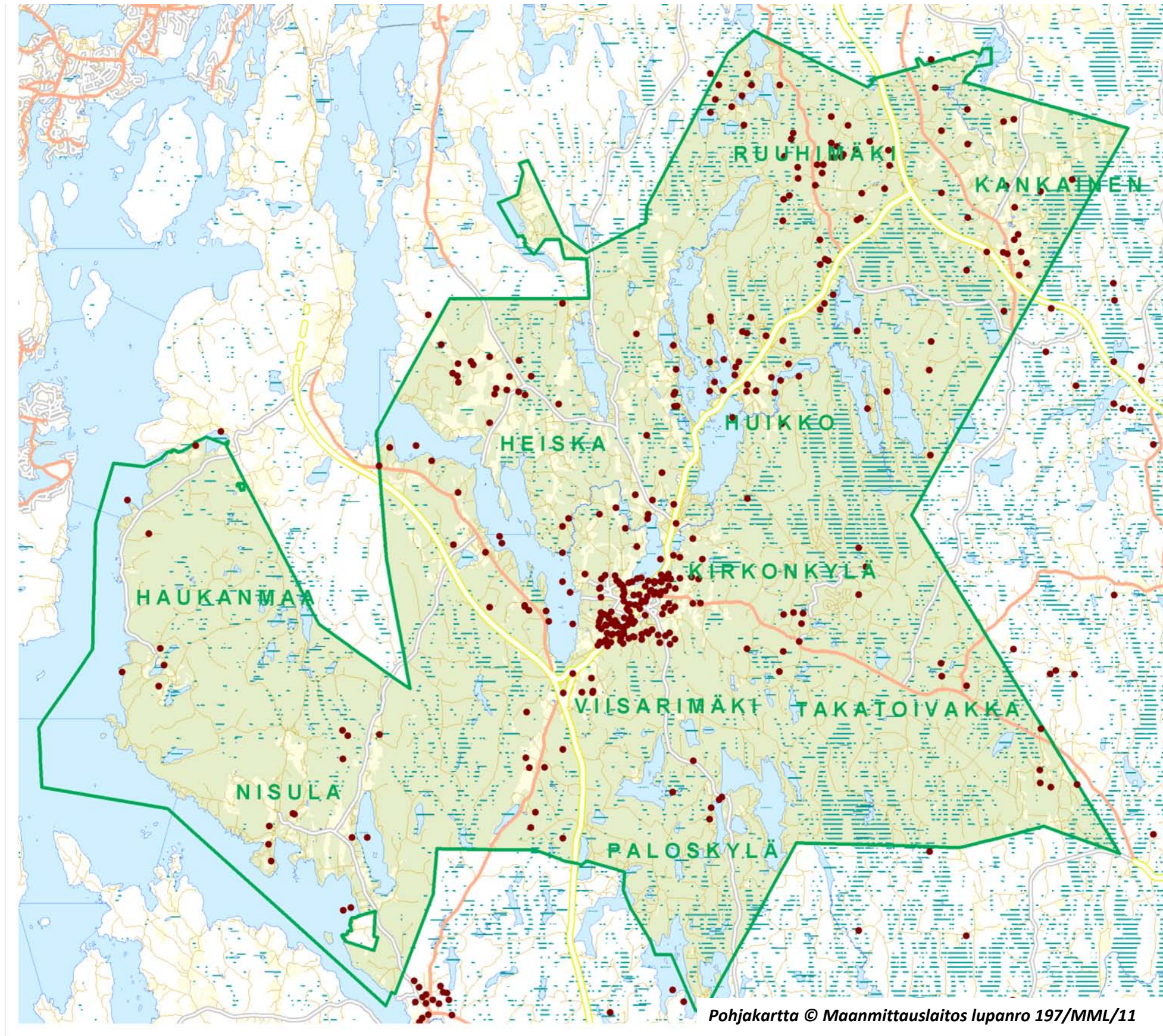
18 – 24 VUOTIAAT

VÄESTÖ

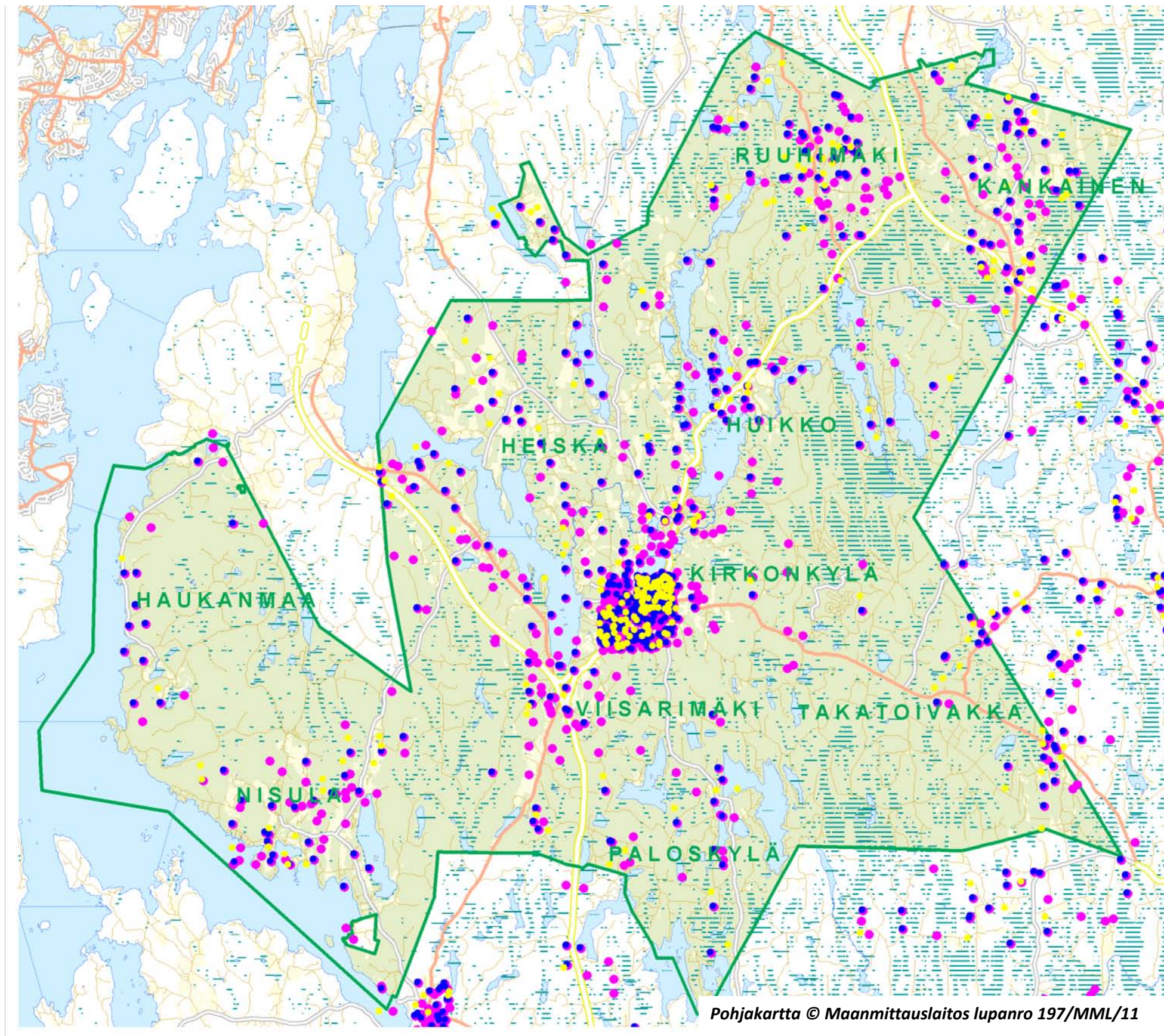
25 – 44 VUOTIAAT

VÄESTÖ

45 – 54 VUOTIAAT

VÄESTÖ

KAIKKI YLI 55 - VUOTIAAT

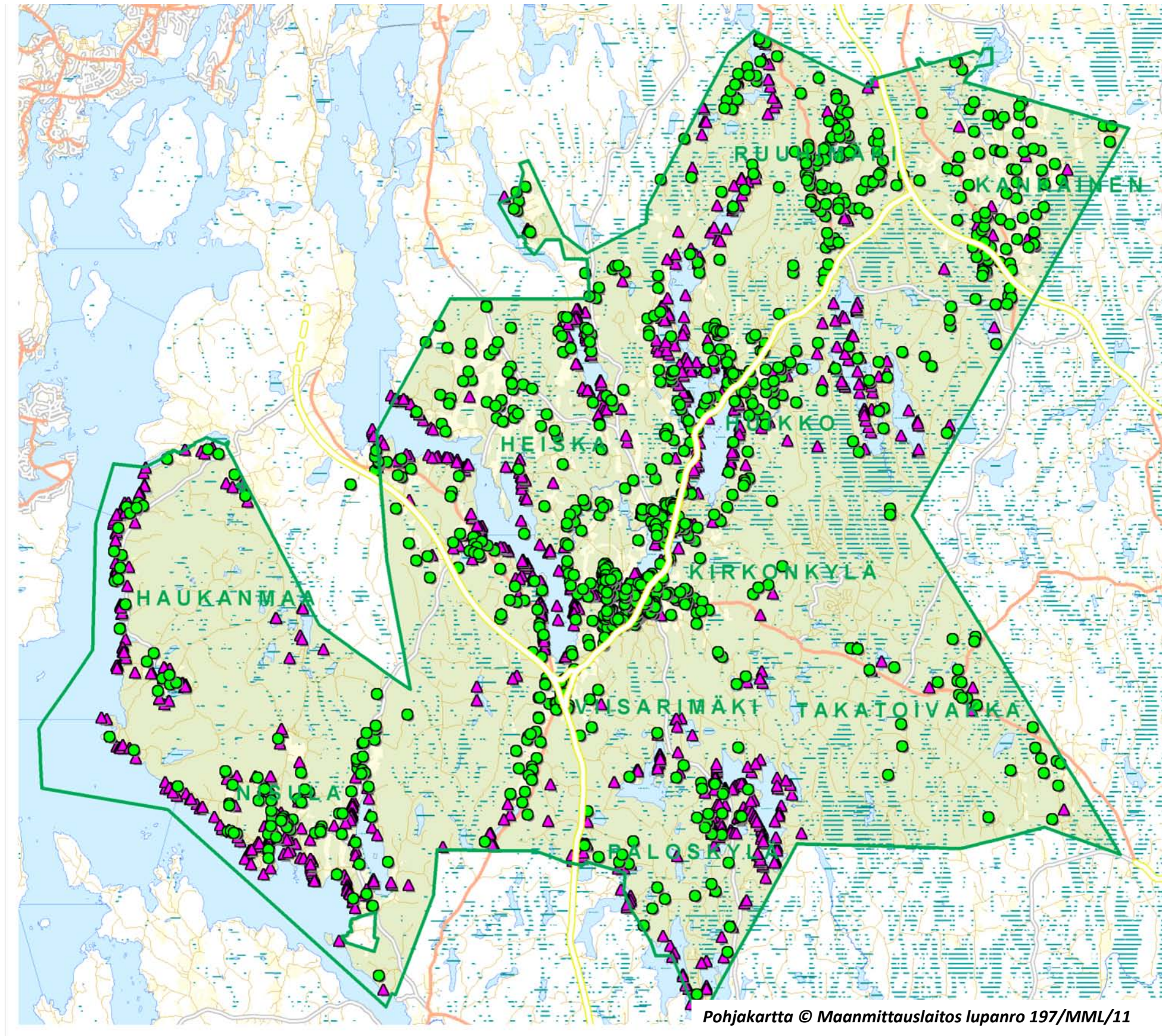

KAIKKI YLI 65 - VUOTIAAT

KAIKKI YLI 75 - VUOTIAAT

ASUIN- JA LOMA-
ASUNTORAKENNUKSET

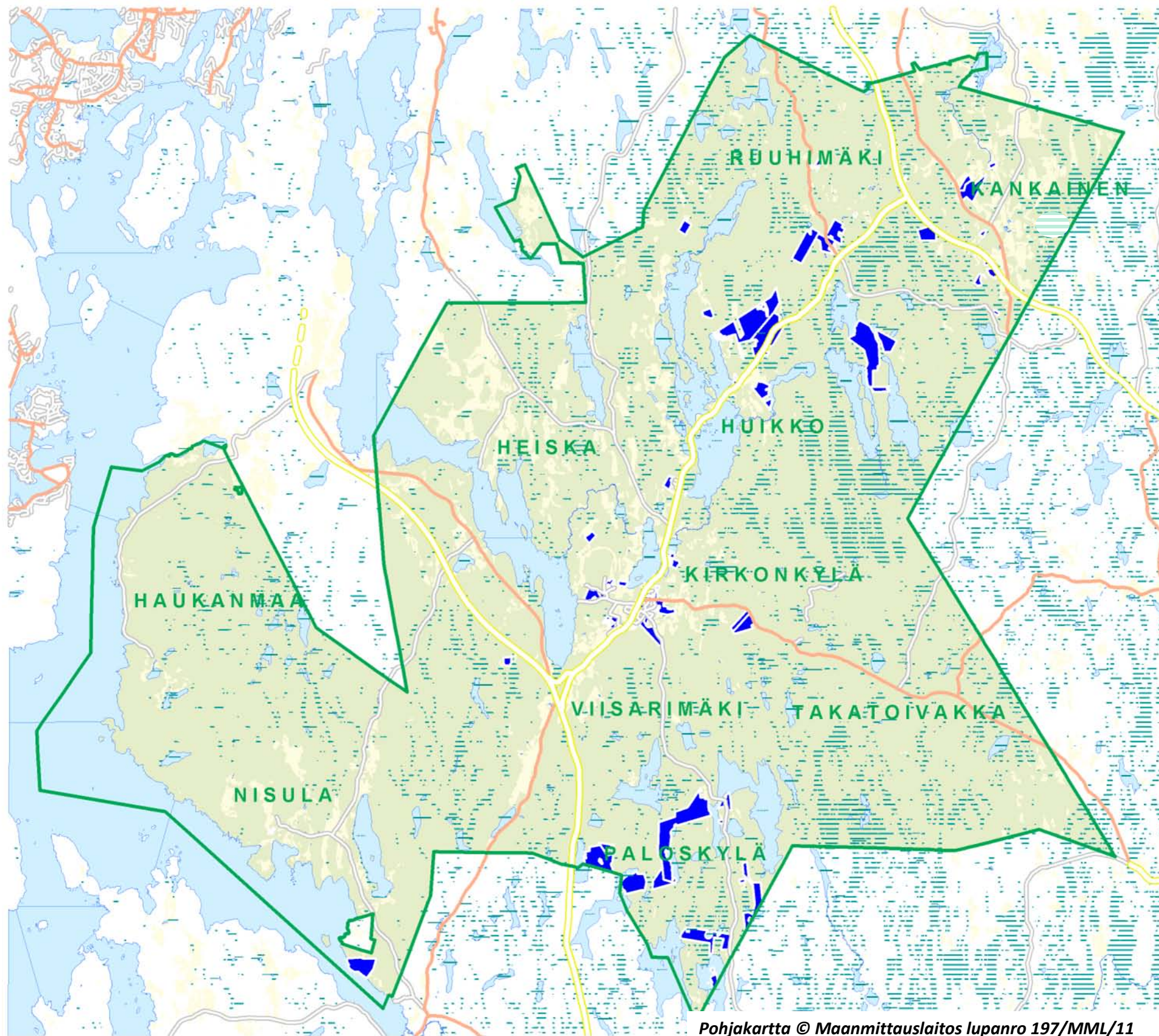
ASUINRAKENNUS ●

LOMA-ASUNTO ▲

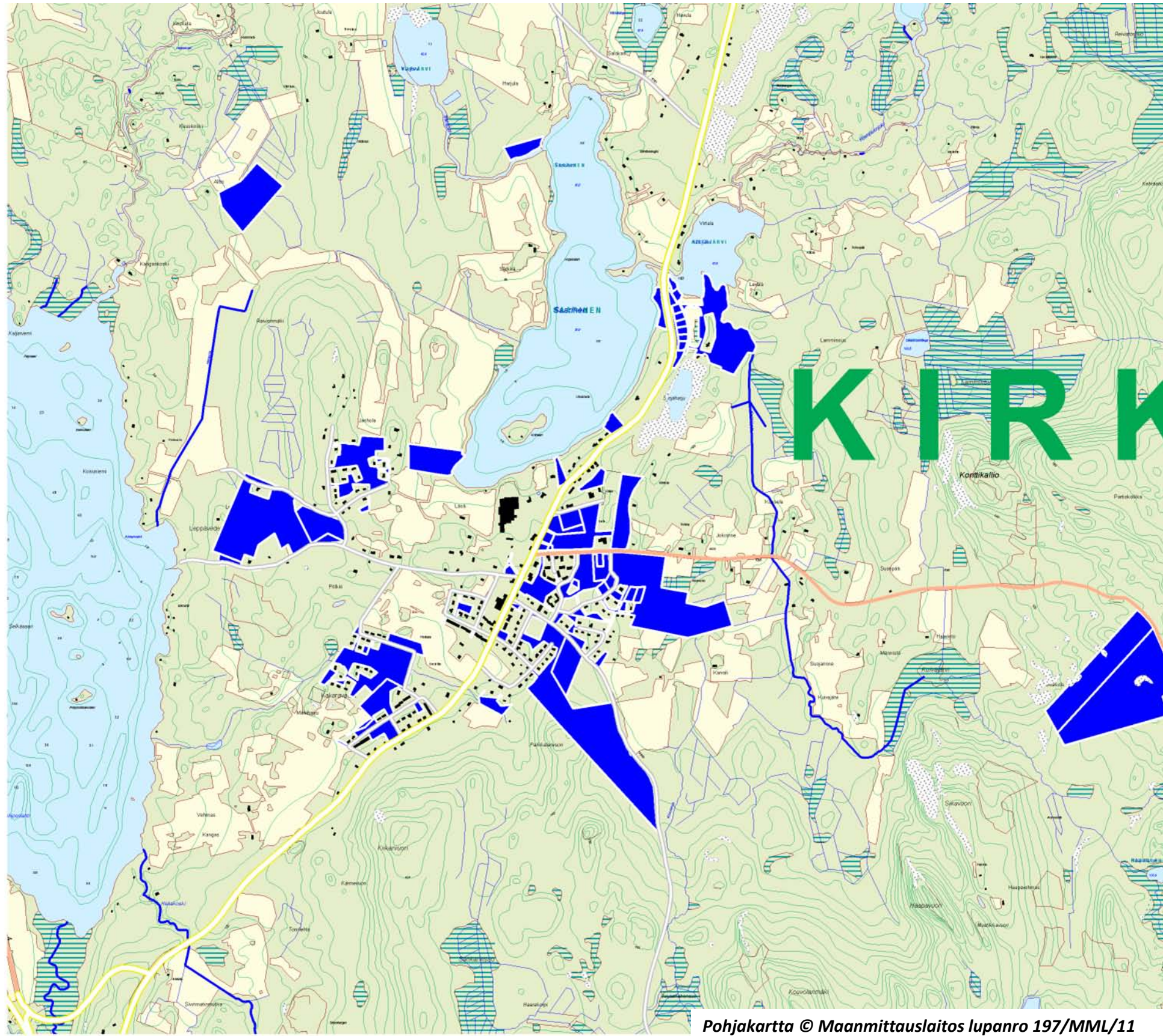
Taajamassa asuvien osuus on noin
40 % koko kunnan väkiluvusta.

OTE KUNNAN
RAKENNUSREKISTERISTÄ 2011

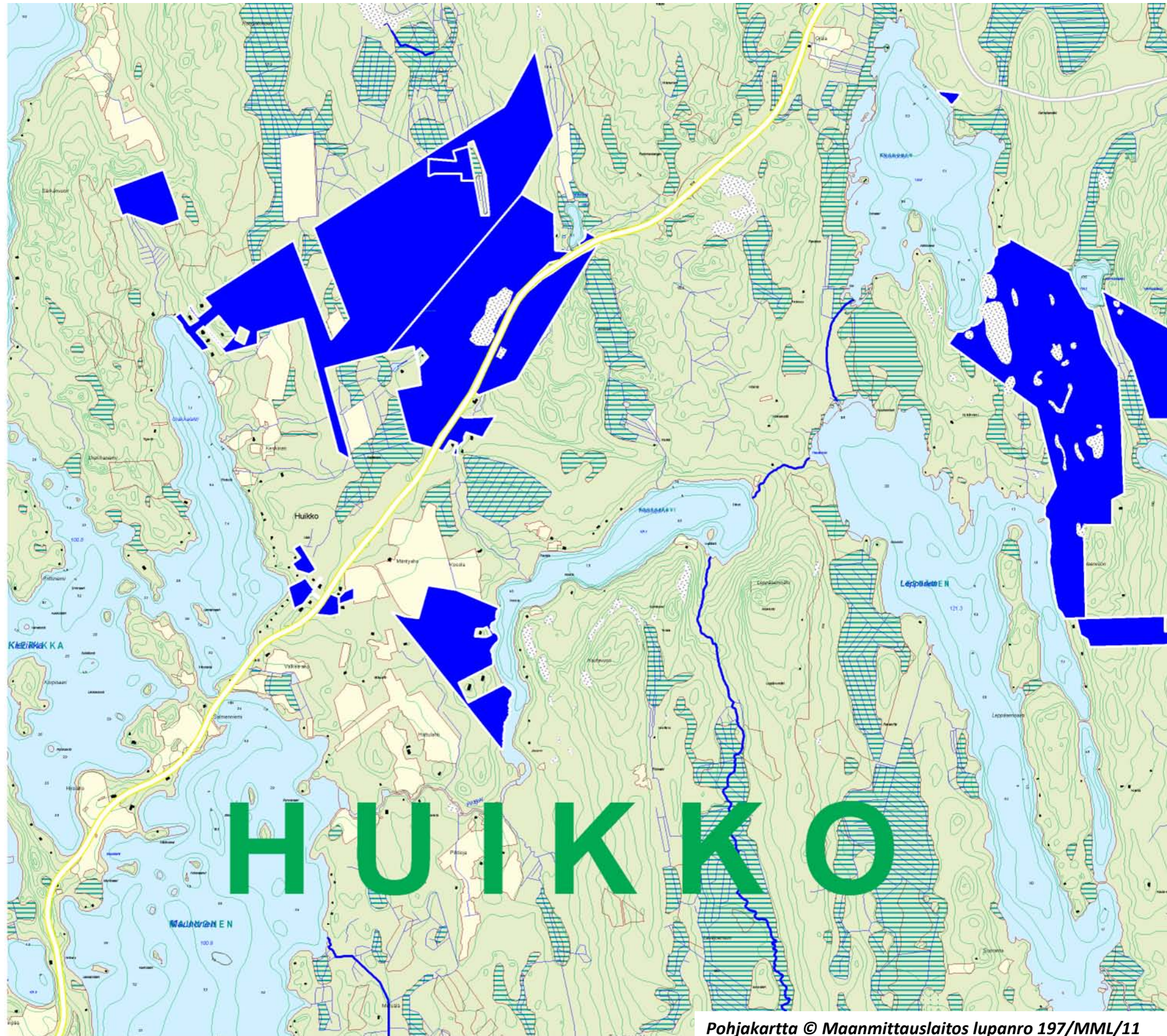

KUNNAN MAANOMISTUS (2009)

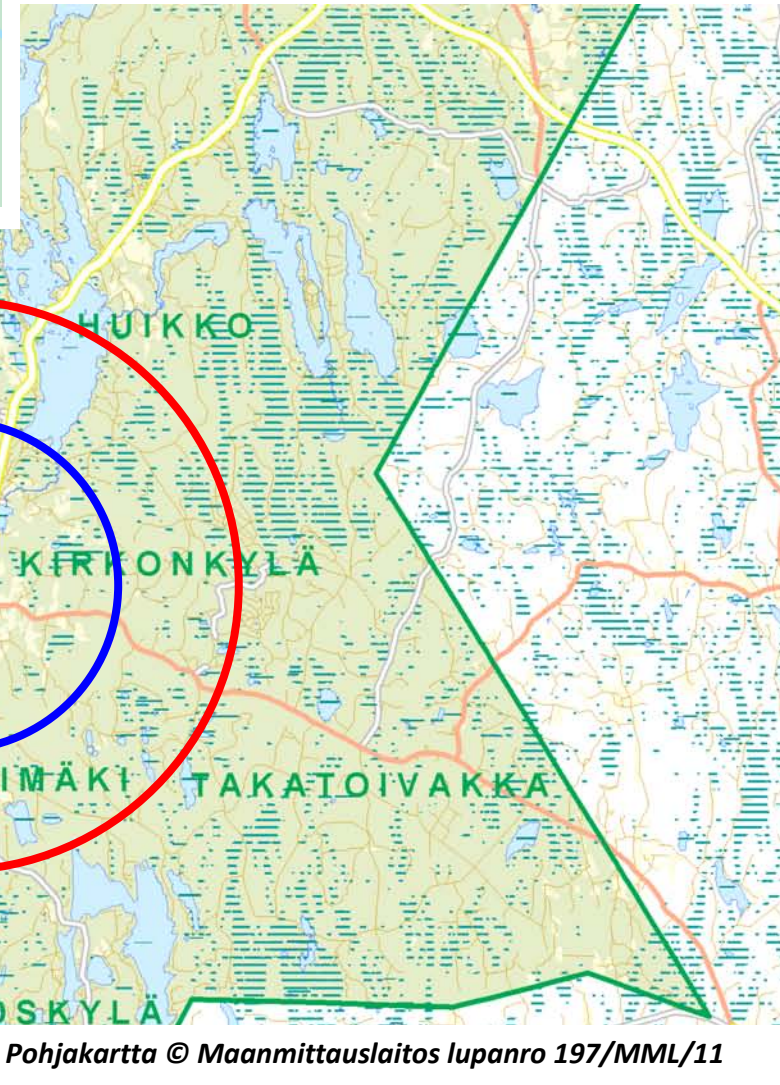

KUNNAN MAANOMISTUS,
KIRKKONKYLÄ

KUNTARAKENNE

KUNNAN MAANOMISTUS,
HUIKKO

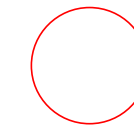
PALVELUT

Kirkonkylän

palveluiden saavutettavuus

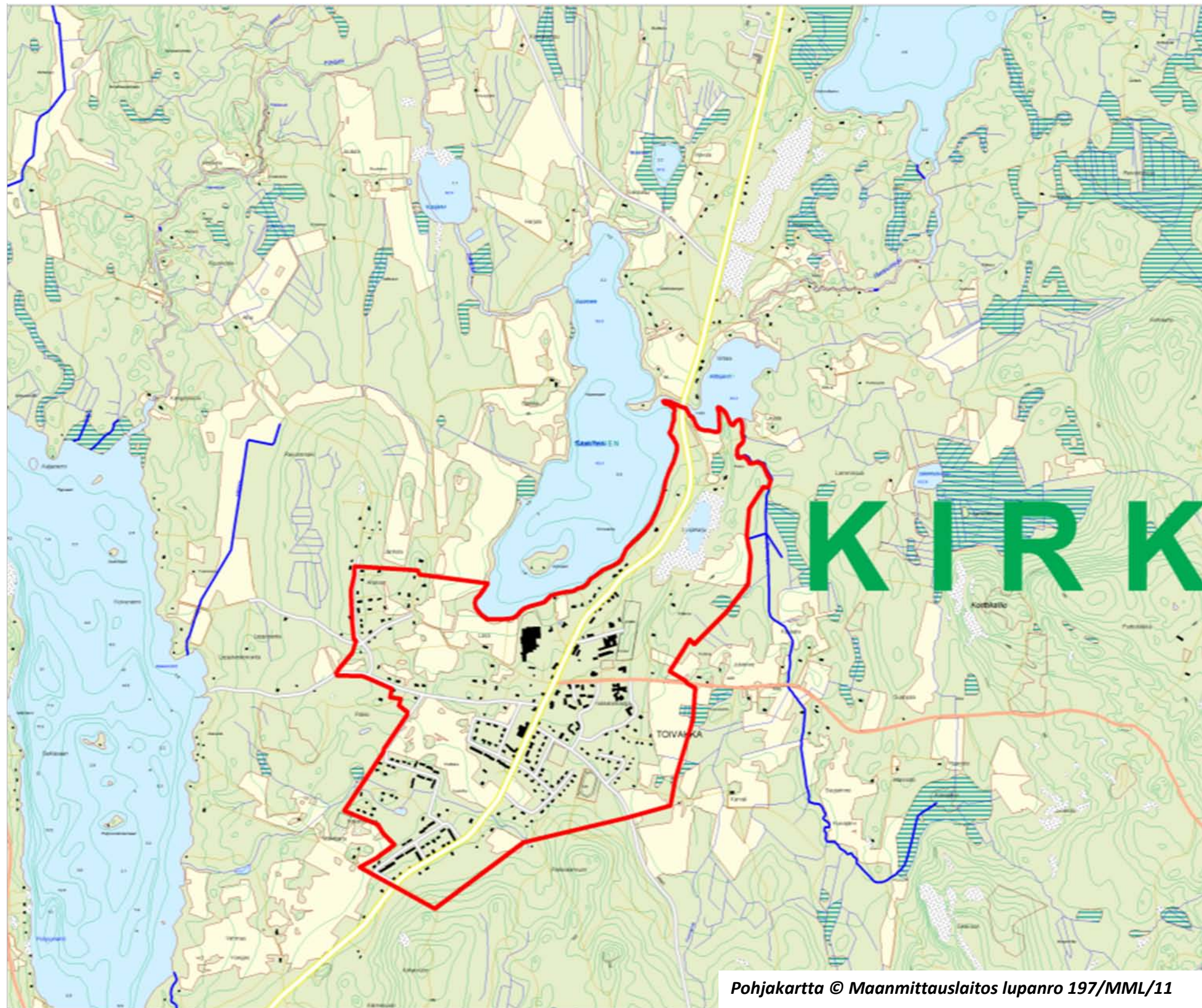
3 km:n säde

5 km:n säde

Säteet kuvaavat kirkonkylän palveluiden saavutettavuutta tulevaisuuden kaavoitussuuntia ajatellen.

Etäisyyksistä ulompi 5 km:n säde kertoo suuntaa antavasti myös kunnan koulukyytien järjestämisveloitteen ulottuvuuden kirkonkylän koulukeskuksesta. Tarkemmin tarkasteltuna mittaus tehdään todellisia kulkureittejä pitkin.

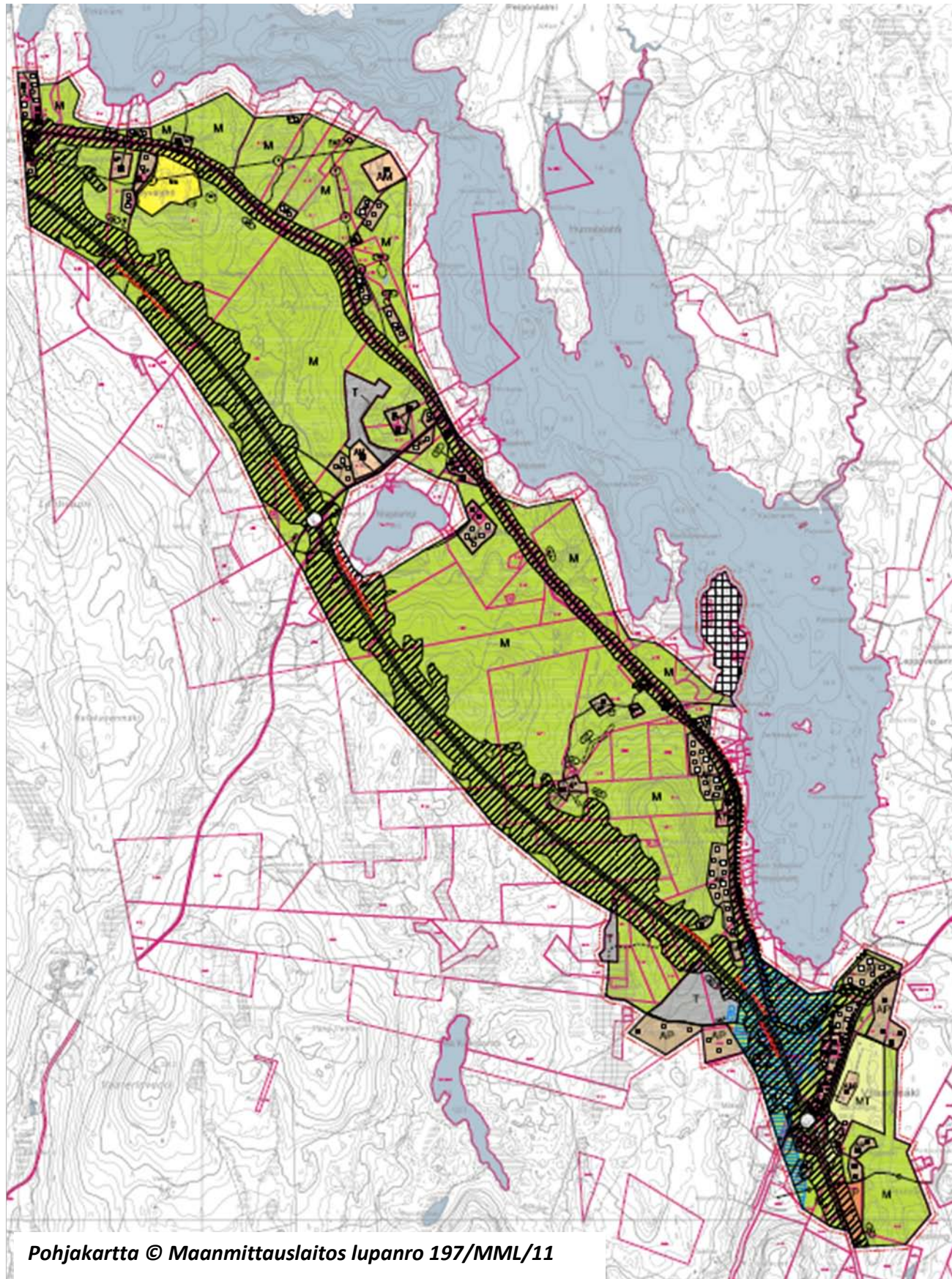

KAAVOITUSTILANNE

Asemakaavoitettu alue 2010

Toivakan asemakaava sekä asemakaavan pohjakartta on monilta osiltaan vanhentunut.

Asemakaavan sisällön ja sen tavoitteiden vanhentuneisuus sekä oikeusvaikuttaisen osayleiskaavan puuttuminen aiheuttavat haittaa asemakaava-alueen suunnitelmalliselle kehittämiselle.

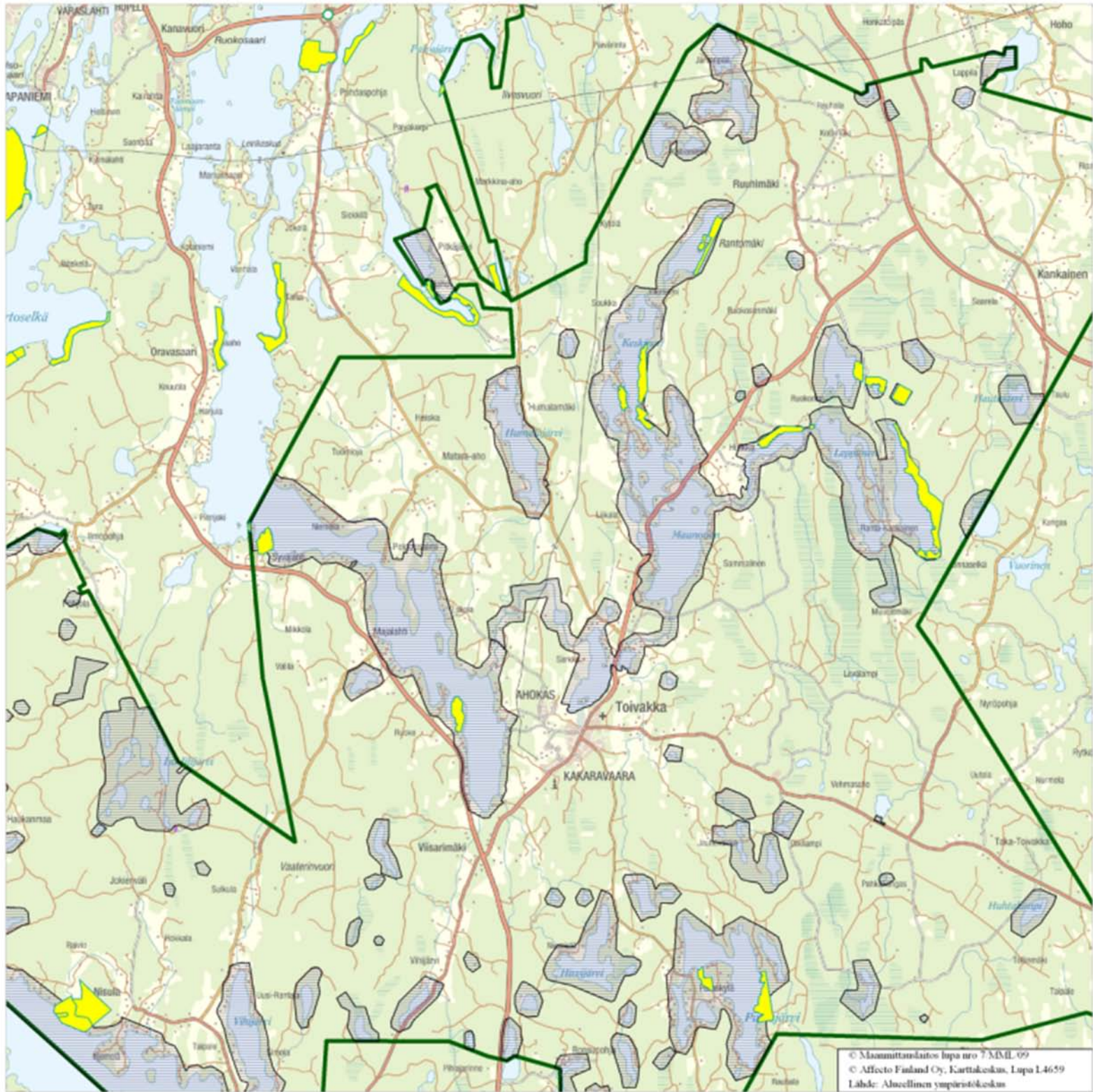

KAAVOITUSTILANNE

VT 4 alueen osayleiskaava välillä Viisarimäki-Jyväskylän kaupunki

kaavaluonnos 2010

– Leppäveden ranta-alue on kaavoitettu jo aiemmin ranta-osayleiskaavassa pääosin loma-asutuksen järjestämiseksi.

Mittakaava 1:85000
 Koordinaattijärjestelmä: KKJ-yk
 Nurkkapisteen koordinaatit: 6880346:3439613 - 6904095:3463294

© Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09
 © Affecto Finland Oy, Karttatekniikka, Lupa L4659
 Lähde: Alueellinen ympäristökeskus

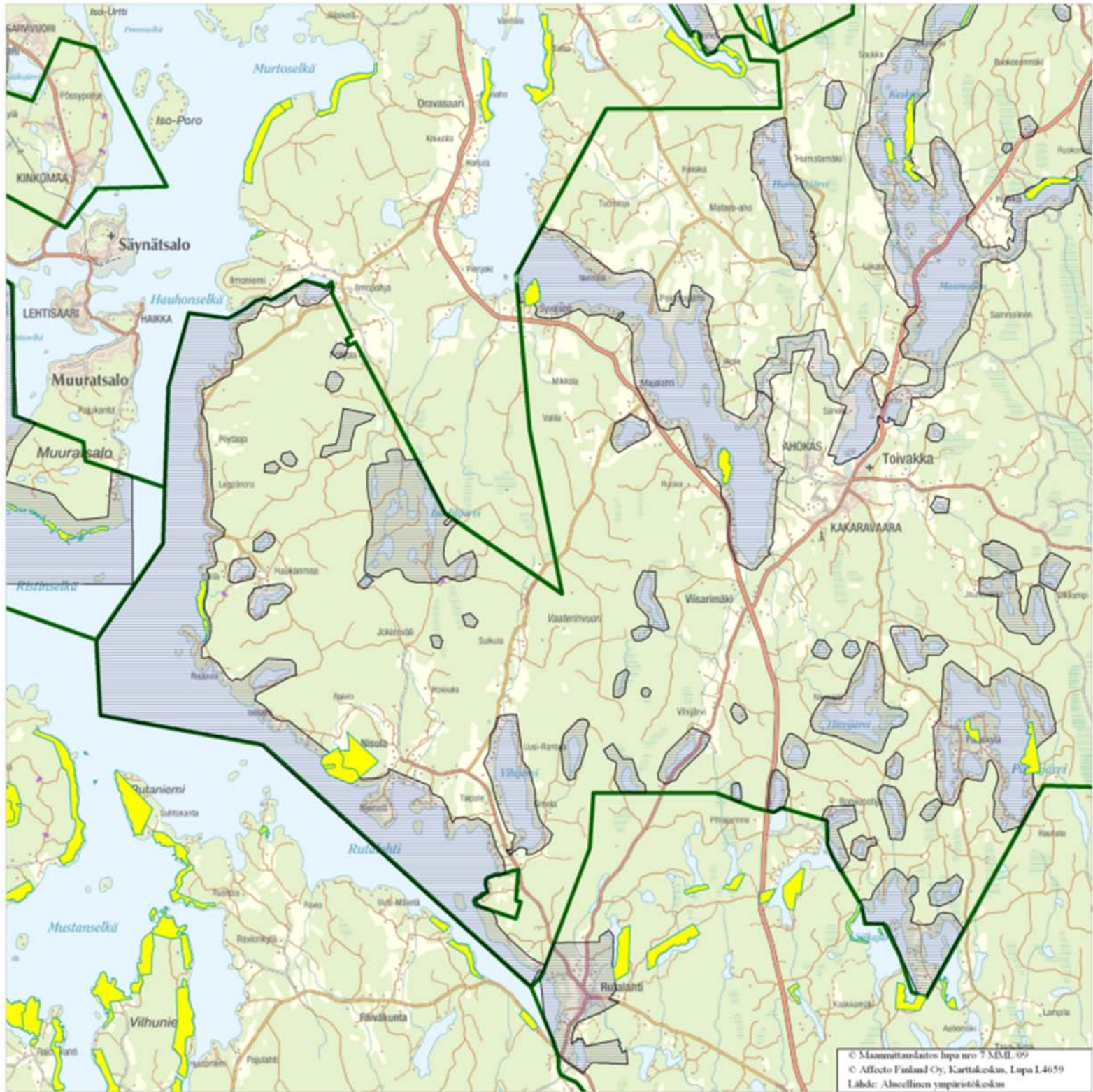
KAAVOITUSTILANNE

Rantaosayleiskaavat ja
 ranta-asemakaavat

Pohjoisosa

Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

Mittakaava 1:85000
 Koordinaattijärjestelmä: KKJ-yk
 Nurkkapisteen koordinaatit: 6874926:3433785 - 6898675:3457466

© Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/09
 © Affecto Finland Oy, Karttakosmos, Lupa L4659
 Lähde: Alueellinen ympäristökeskus

KAAVOITUSTILANNE

Rantaosayleiskaavat ja
 ranta-asemakaavat

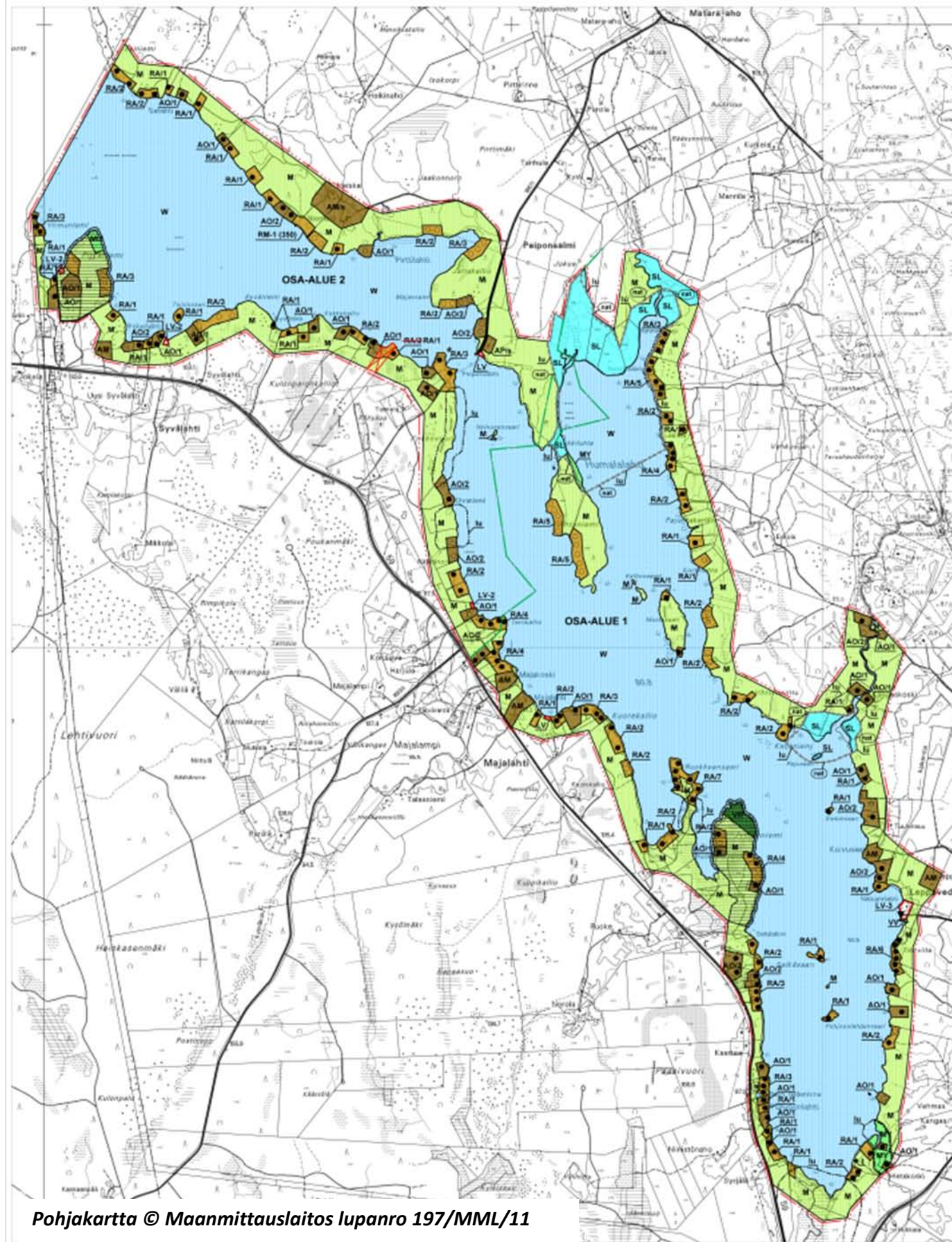
Eteläosa

Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

KAAVOITUS

KAAVOITUSTILANNE

Ote Leppäveden rantaosayleiskaavasta

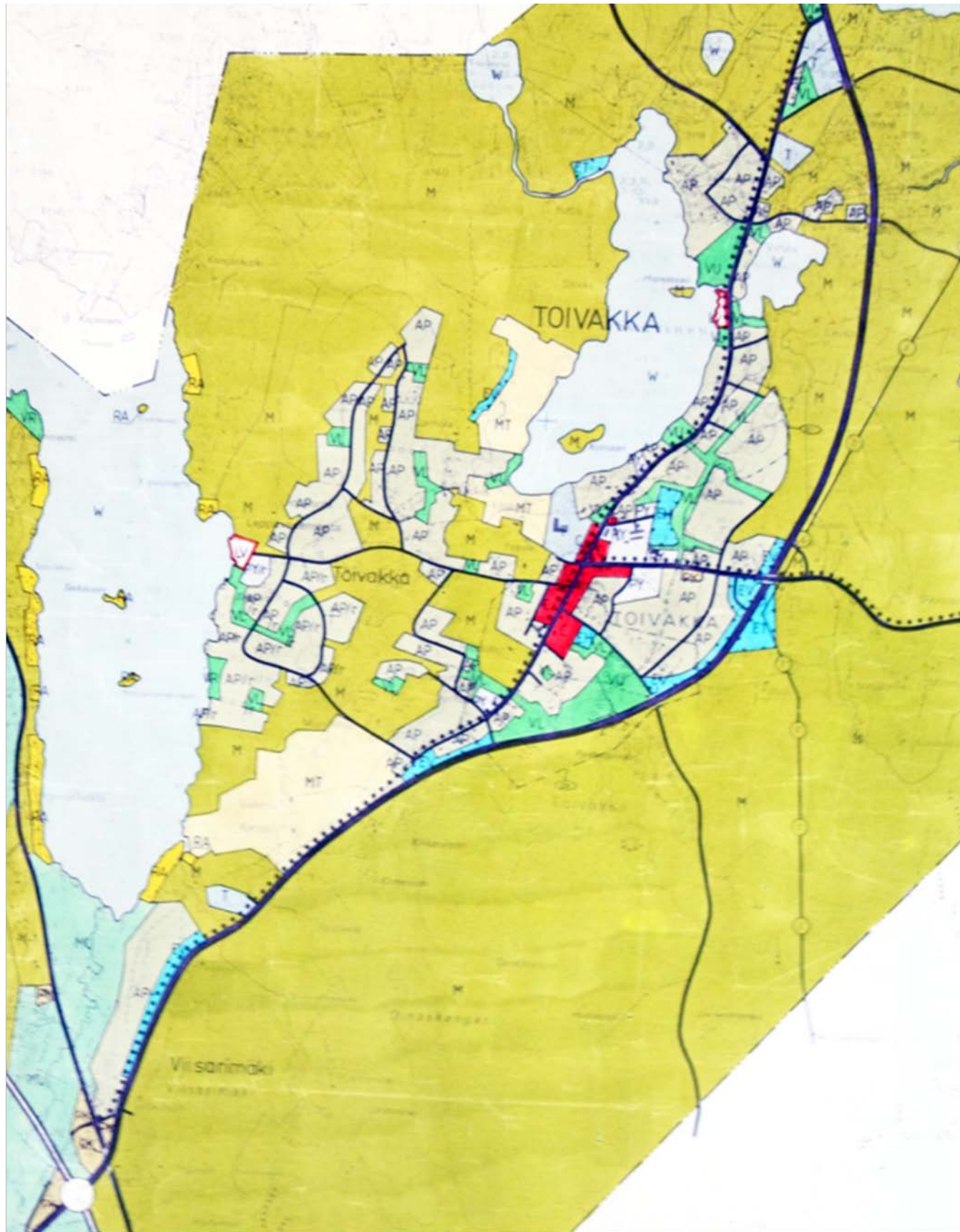

KAAVOITUSTILANNE

Kirkonkylän osayleiskaava

(Oikeusvaikutukseton)

Hyväksytty 1991

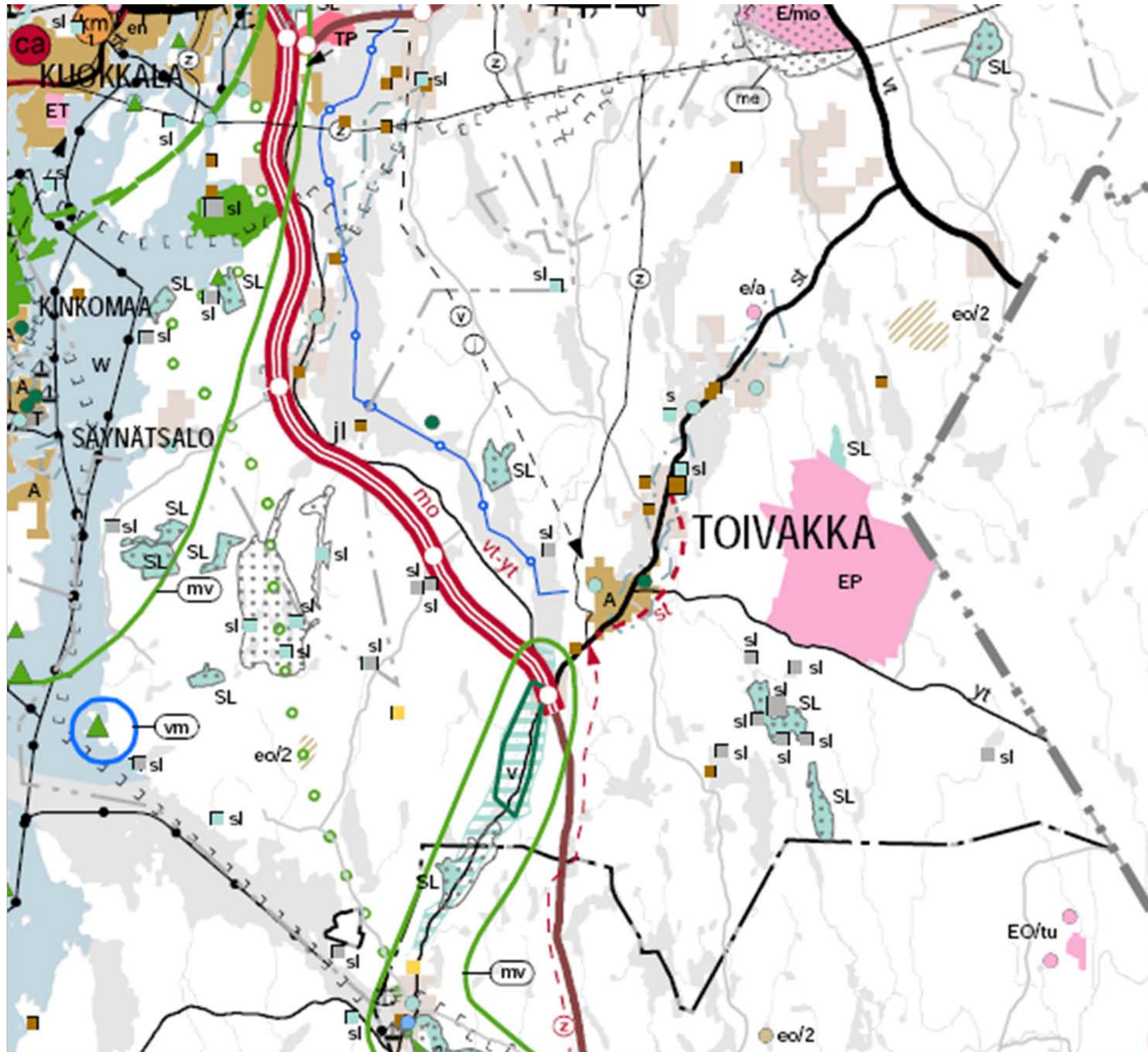

KAAVOITUSTILANNE

Kirkonkylän osayleiskaava

(Oikeusvaikutukseton)

Oikeusvaikutteisen yleiskaavan puuttuminen vaikeuttaa kirkonkylän asemakaavan ajantasaistamista sekä asemakaavan laajentamista.

KAAVOITUSTILANNE

Keski-Suomen maakuntakaava

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavoja ja asemakaavoja sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päätettäessä niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

1. vaihemaakuntakaava koskee Jyväskylän seudun jätteenkäsittelykeskusta
2. vaihemaakuntakaava sovittaa yhteen pohjaveden suojelua ja kiviainesten käyttöä maakunnassa.
3. vaihemaakuntakaava käsittelee turvetuotantoa ja suoluontoa sekä tuulivoimaa
4. vaihemaakuntakaava, sisältää mm. toimenpiteet kaupallisen palveluverkon tarkistamiseksi sekä virkistystoimintojen päivittämiseksi

Maakuntakaava-asiakirjat löytyvät Keski-Suomen liiton Internet-sivuilta www.keskisuomi.fi

5.1 Keski-Suomen pääliikenneverkko

Päätieverkko

Valtatie 4

Valtatie 4 on valtakunnallisesti merkittävä runkotie ja kuuluu pääteiden ydinverkkoon. Tietä kehitetään pitkämatkaista liikennettä priorisoiden. Tien palvelutaso on yhtenäinen ja tie on eriytetty paikallisesta maankäytöstä. Taajamat ohitetaan tai taajamissa tulee vähintään olla kattava rinnakkaistieverkko. Tien nopeustasotavoite on 100 km/h ja moottoritietosuoruuksilla 120 km/h. Moottoritie ulottuu Viisarimäestä Äänekoskelle. Muulla osalla runkotietä on turvallinen ohituskaistoin toteutettu ohitusmahdollisuus säännöllisin välein. Moottoritiejaksojen lisäksi viikkaimmat liittymät ovat eritasoliittymiä. Tiellä ei ole suoria maankäyttöliittymiä eikä kiertoliittymiä sallita. Liittymien määrää pyritään vähentämään. Paikallisen tieverkon toimivuus on turvattu ilman päätietäkin. Kevytiliikenne on ohjattu muulle verkolle. Valtatien 4 kehittämismahdollisuus runkotienä turvataan kaavoissa.

Valtatie 9

Valtatie 9 kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin pääteihin ja tavoitteena on tien luokittelu kokonaisuudessaan runkotieksi. Tiellä priorisoidaan pitempimatkaista liikennettä. Hyvin järjestellysti tiellä voi olla myös lyhytmatkaisempaa seudullista ja jopa paikallista liikennettä. Moottoriväylä tai nelikaistainen valtatiejakso ulottuu Jämsästä Jyväskylään. Tien nopeustasotavoite on 100 km/h. Perustellusti voidaan hyväksyä myös nopeusrajoitus 80 km/h. Viikkaimmat liittymät ovat eritasoliittymiä, eikä maankäyttöliittymiä tielle sallita. Liittymien määrää pyritään supistamaan liittymiä niputtamalla. Uusien liittymien määrää rajoitetaan. Taajamat joko ohitetaan tai paikallinen liikenne erotellaan taajamien kohdalla rinnakkaisjärjestelyin. Nelikaistaosuuksien ulkopuolisilla osuuksilla järjestetään riittävät ohitusmahdollisuudet ohituskaistoin.

Runsaamman asutuksen kohdalla tehdään rinnakkaistiejärjestelyjä. Kaavoituksella torjutaan hallitsematon maankäyttö päätien varresta. Maankäytön tulee tukeutua ensisijaisesti paikalliseen verkkoon. Kevytiliikenne on järjestetty turvallisesti muulla verkolla tai omilla väylillään.

Muut valta- tai kantatiet

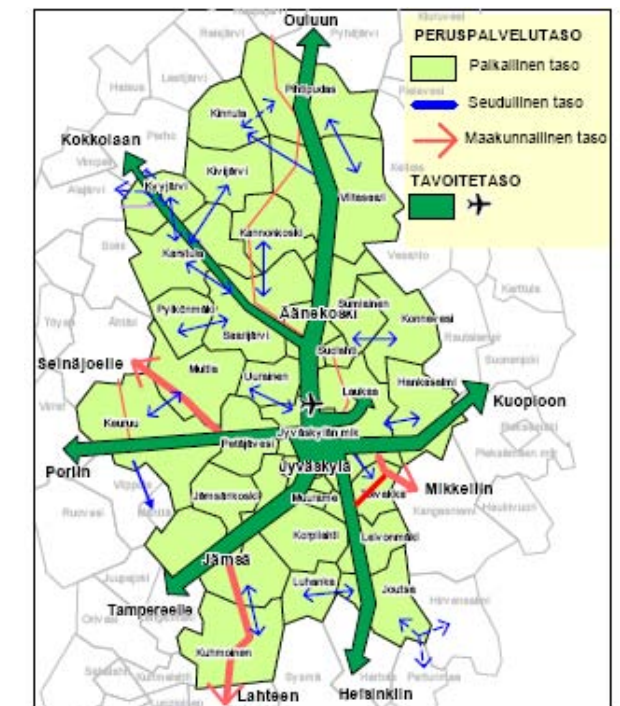
Valtatiet 13, 16, 18, 23 ja 24 kuuluvat muihin valtakunnallisesti merkittäviin pääteihin. Em. valtatie sekä kantatiet täydentävät maakunnan päätieverkkoa ja toimivat pienempien keskusten välisinä yhteyksinä. Teiden kehittämisessä otetaan huomioon myös paikallisia tavoitteita. Olosuhteista riippuen tasosta ja yhtenäisyydestä voidaan joustaa erityisesti silloin kun liikenne on vähäistä tai taajamat harvassa. Liittymät ovat tasoliittymiä ja taajamissa voidaan toteuttaa kiertoliittymiä. Nopeuden osalta minimitaloite on 80 km/h. Pitkillä taajamaväleillä voidaan tavoitella myös nopeutta 100 km/h silloin kuin se on mahdollista vähillä lisäkustannuksilla. Erityisesti tienvarsiasutuksen kohdalla alemmikin nopeustaso hyväksytään. Ohitukset ovat mahdollisia näkemien sallimissa puitteissa. Tarpeen mukaan ohitusmahdollisuuksia voidaan parantaa ohituskaistajärjestelyin. Maankäyttöä tien varteen sallitaan vain suunnitellusti. Maankäytön liittymiä rajoitetaan turvallisuusperustein. Paikallinen ja kevyt liikenne otetaan huomioon päätien mitoituksessa ja varustelussa. Taajamissa on kevyelle liikenteelle oma verkonsa ja yhteydet päätien poikki toteutetaan tarvittavassa määrin eritasojärjestelyin. Päätie voi tietyin edellytyksin kulkea taajaman läpi. Läpikulku edellyttää poikkeavaa tiestandardia ja vastaavasti alhaisempia nopeusrajoituksia. Päätien luonne silti säilyy toimivuudessa ja selkeydessä. Paikallinen liikenne sekoittuu päätien liikenteen kanssa.

LIIKENNEVERKKO

Ote Keski-Suomen liikennejärjestelmäselvityksestä

(Keski-Suomen liitto 2004)

Liikennejärjestelmäselvityksen uudistaminen on käynnistetty 2011

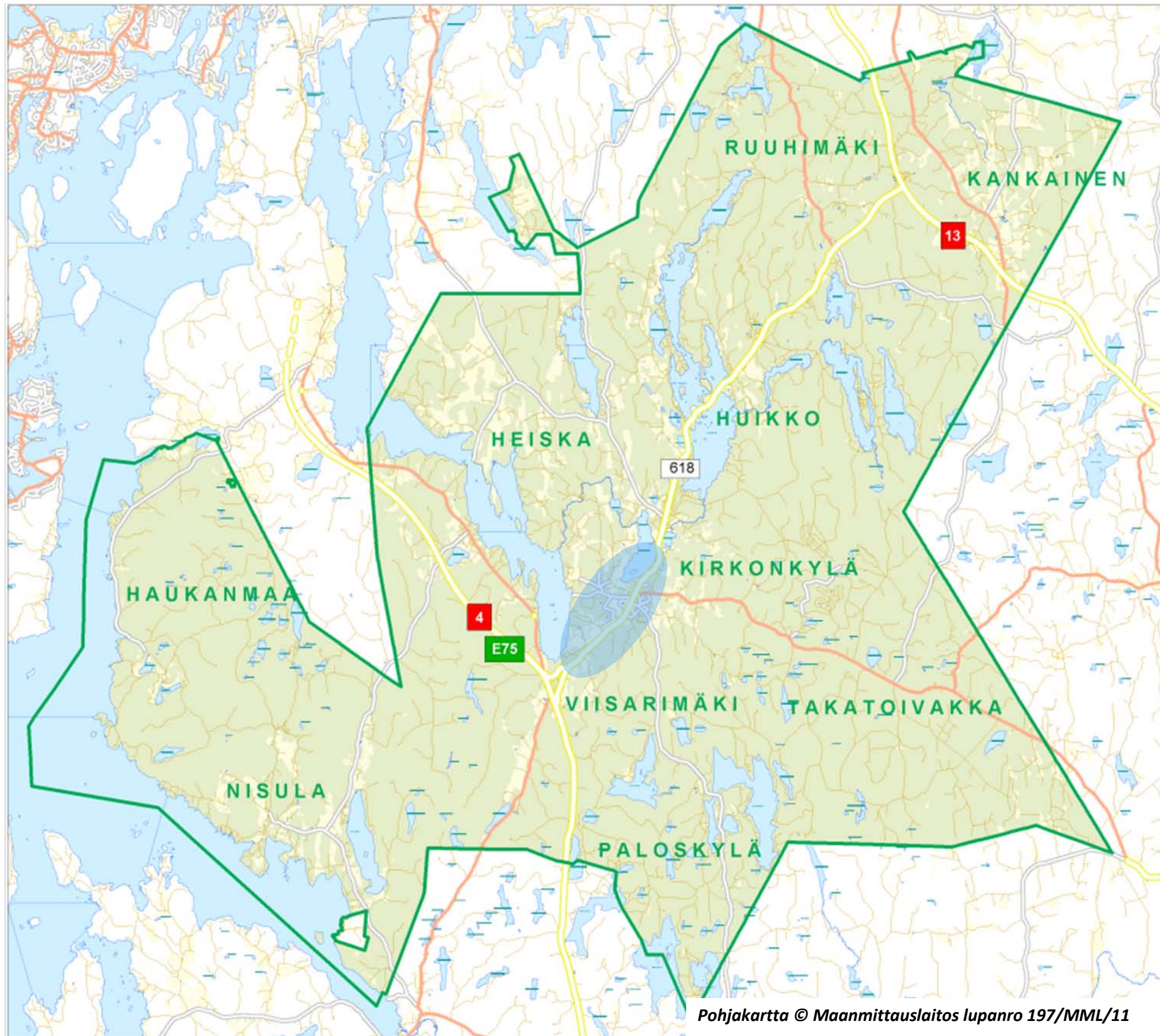
Keski-Suomen LIIKENNEJÄRJESTELMÄ

Keski-Suomen liitto
www.keskisuomi.fi

1/2011 2/2011
1/2011 2/2011
1/2011 2/2011

LIIKENNEVERKKO

Tieverkko

Kuvassa valtatie 4 on esitetty uudessa linjauksessaan.

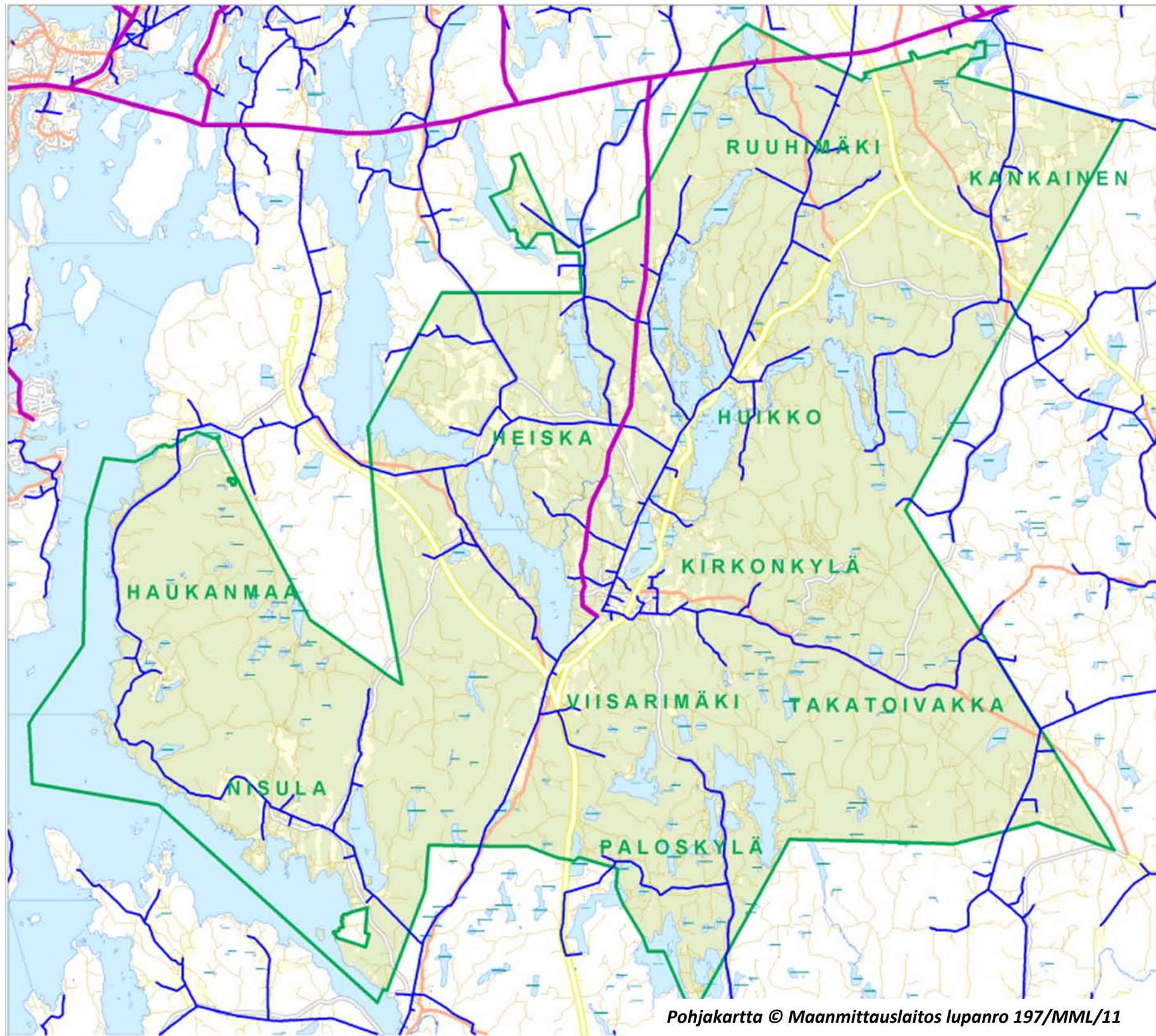
Muun Toivakan maantieliikenteen rungon muodostavat valtatie 13 ja maantie 618

Kevyen liikenteen väylät

– Kevyen liikenteen väylät sijaitsevat asemakaava-alueella sekä Viisarimäki – kirkonkylän välillä.

– Kunnan liikenneturvallisuussuunnitelma on päivitetty vuonna 2004

– Suunnitelmassa on esitetty kevyen liikenteen väylien kehittämistarpeet.

SÄHKÖVERKKO

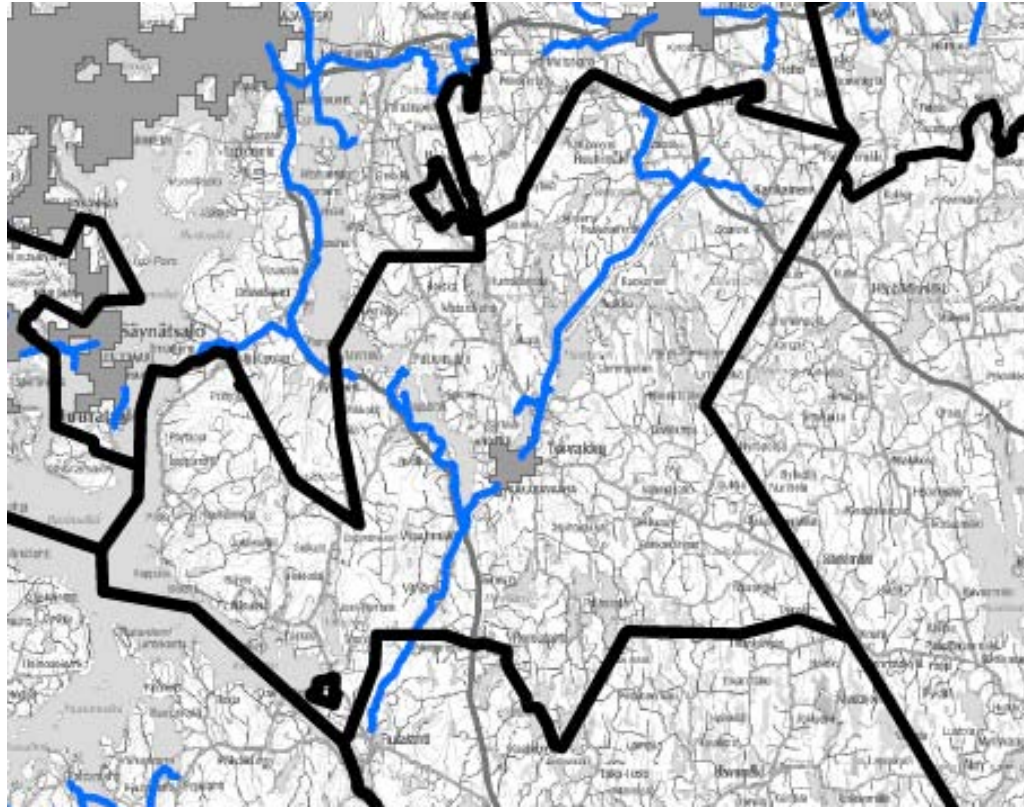
Suurjännite

Jakelujännite

Lähde:

Maastotietokannan johdot

Runkovesijohdot

Viemäröinti, jätevesien käsittely, lietteet

Jätevesien johtamisesta vastaavat kunnan vesilaitos ja osuuskunnat. Jätevedet käsitellään Toivakan jätevedenpuhdistamolla, joka on rinnakkaissaostusperiaatteella toimiva aktiivilietelaitos. Sako- ja umpisäiliölietteet kuljetetaan Laukaaseen, missä ne johdetaan kunnan viemäriverkostoon. Suotonauhalla kuivattu puhdistamoliete toimitetaan Jyväskylään Mustankorkean jätteenkäsittelykeskukseen kompostoitavaksi.

Toivakan asevarikolla on oma jätevedenpuhdistamo.

Viemäriin on liittynyt noin 62 % kiinteistöistä.

Kirkonkylän puhdistamolla on tarvetta saneeraukseen

Hulevedet

Kunnan alueella ei ole hulevesiverkostoja.

Viemäriverkostoon tulee jonkin verran vuotovesiä.

Maankäyttö ja vesihuolto

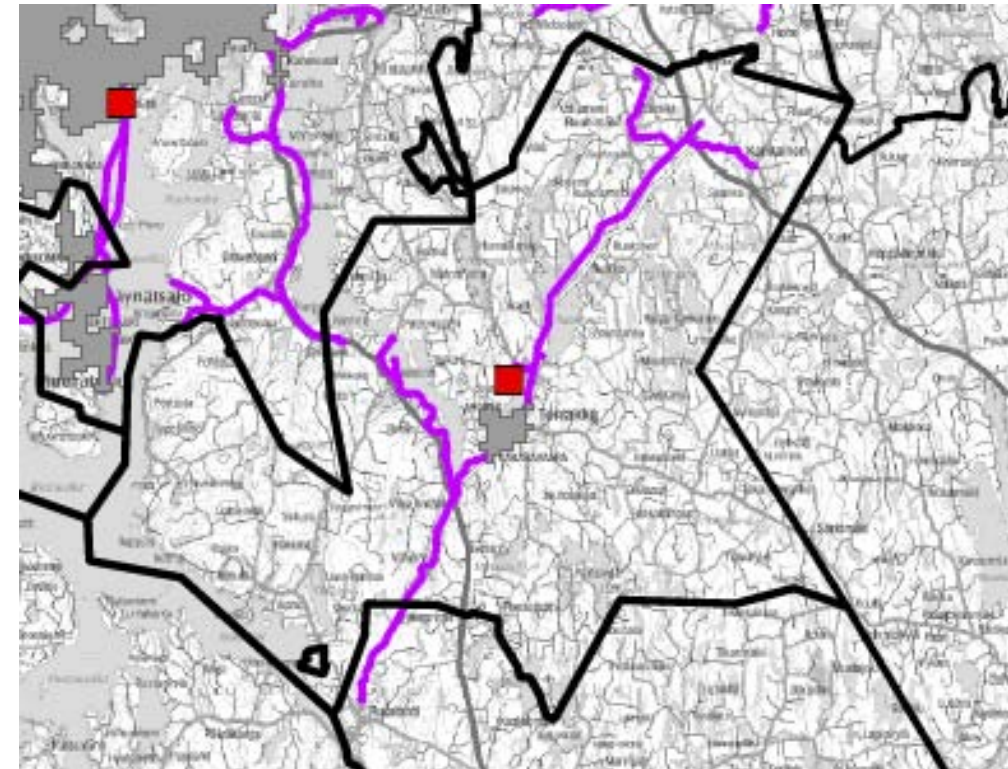
Vesihuolto on otettu huomioon asemakaavoituksessa, mutta ei niinkään isommissa kaavoissa. Vesihuollon yleissuunnitelma on tehty Haave-projektin yhteydessä.

Vesihuollon toimintavarmuus ja kehittämistarpeet vesihuollossa

Vesiosuuskuntien verkostot kattavat melko hyvin jo tällä hetkellä kunnan alueen. Kunnan varavedenottoamaton antoisuus ei riittäisi, jos päävedenotto jäisi kokonaan pois käytöstä, joten **uudelle vedenottamolle on tarvetta**. Yksi vaihtoehto lisäveden saamiseksi olisi uuden porakaivon tekeminen Mannisen pohjavedenottamolle.

Heiskan alueella on tekeillä pohjavesitutkimus porakaivoa varten ja keskustan alueella tutkitaan paikkaa uudelle vedenottamolle. Keskustassa on tarvetta ylävesisäiliölle. Kunnalla ei ole omaa aggregaattia, mutta siirrettävä desinfiointilaitte on. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelman laatiminen on suunnitteilla.

Vesihuollon kehittämissuunnitelma päivitetään uudella valtuustokaudella.

Jätevesiviemärit

VESIHUOLTO

Runkolinjasto

Keski-Suomen maakunnan strateginen vesihuollon kehittämissuunnitelma vuosille 2009–2020

Vesivarat, vedenhankinta, johtaminen

Vedenhankinta perustuu Toivakan kunnassa pohjaveteen. Luokiteltuja pohjavesialueita on kunnassa seitsemän, joista neljä kuuluu luokkaan I ja kolme luokkaan II. Alueiden yhteenlaskettu antoisuus on 3 900 m³/d. Vedenjakelusta kunnassa vastaavat kunnan vesihuoltolaitos ja kuusi vesiosuuskuntaa (Huikon, Kominojan, Ruuhimäen, Satulakiven, Toivakan Kankaisten ja Viisarinmäen vesiosuuskunnat), jotka saavat kaikki vetensä kunnan verkostosta Vettä pumpataan myös Toivakan asevarikolle.

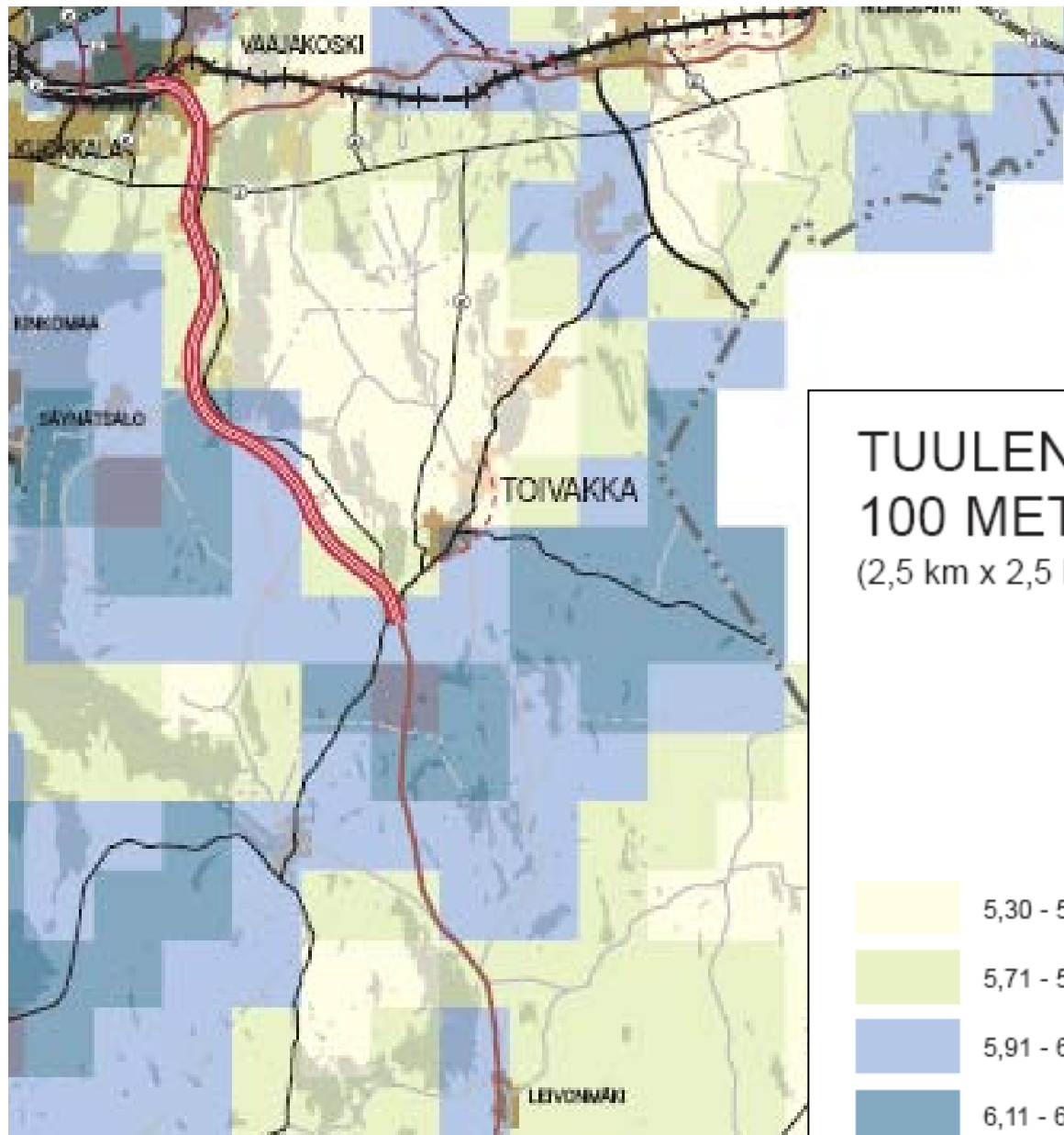
Vesi otetaan Maunosen ja Mannisen vedenottamoilta.

Toivakan kunta toimittaa vettä Joutsan Rutalahden alueelle. Lisäksi vettä toimitetaan Kankaisten vesiosuuskunnan verkostoon Laukaaseen. 10 kiinteistöä Toivakasta on liittynyt Jyväskylän Oravasaaren vesiosuuskuntaan.

Nisulan vesiosuuskunta on perustettu, mutta rakentamista ei ole aloitettu vielä. Vesi tulisi Toivakasta Koskikaran vesiosuuskunnan kautta.

Heiskan vesiosuuskunnan runkoputket on asennettu ja toiminta käynnistynyt 2009.

TUULEN KESKINOPEUS VUOSITASOLLA 100 METRIN KORKEUDESSA

(2,5 km x 2,5 km ruutu)

	5,30 - 5,70
	5,71 - 5,90
	5,91 - 6,10
	6,11 - 6,30
	6,31 - 6,90

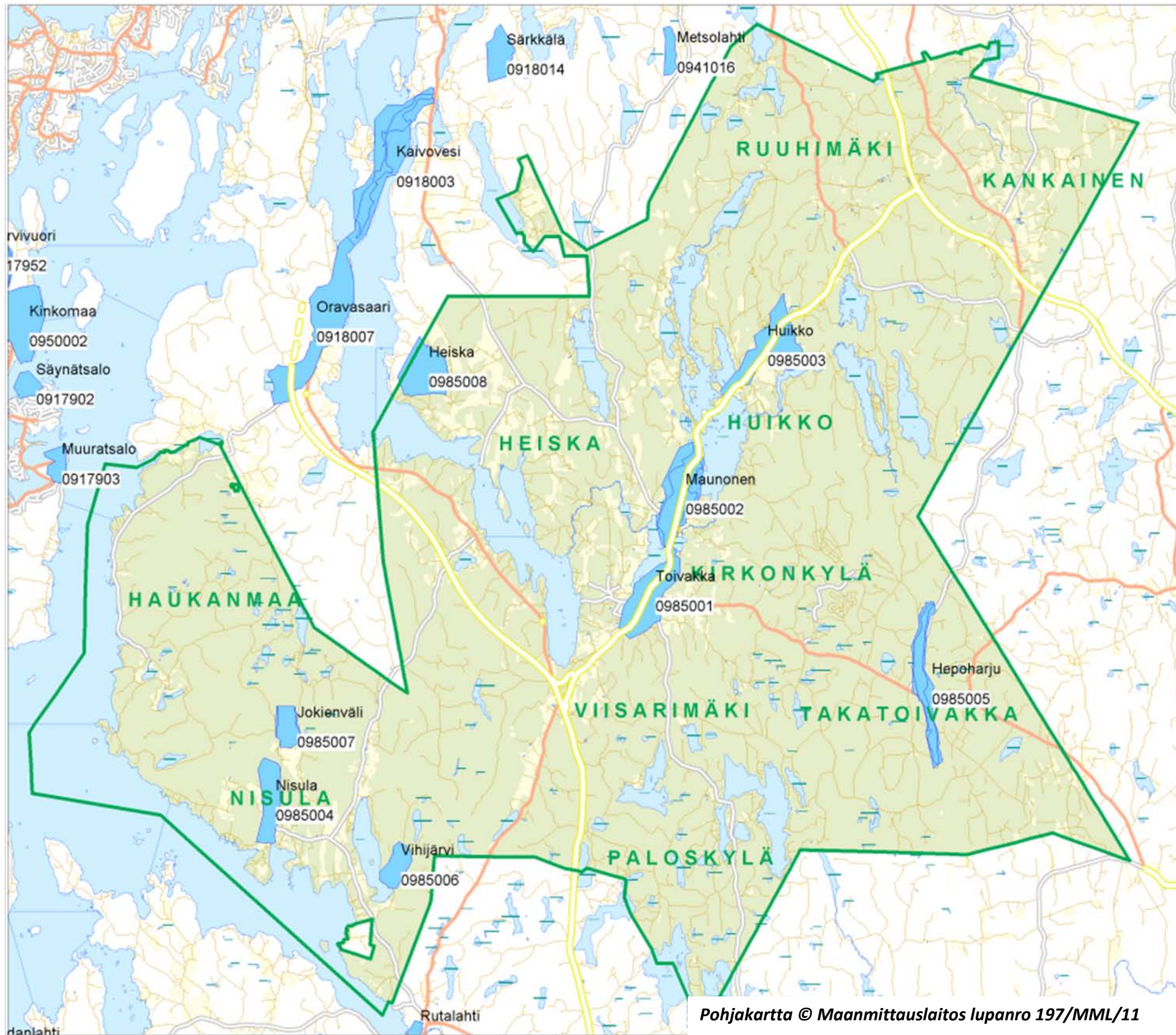
Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

TUULISUUS

Keski-Suomen liitto on selvittänyt tuulivoiman hyödyntämisen kannalta potentiaalisia alueita

Oheisessa kuvassa on esitetty tuulisuus Toivakan kunnan alueella.

Tuulisimmat alueet ovat Taka-Toivakka ja Haukanmaan alueet

LUOKITELLUT

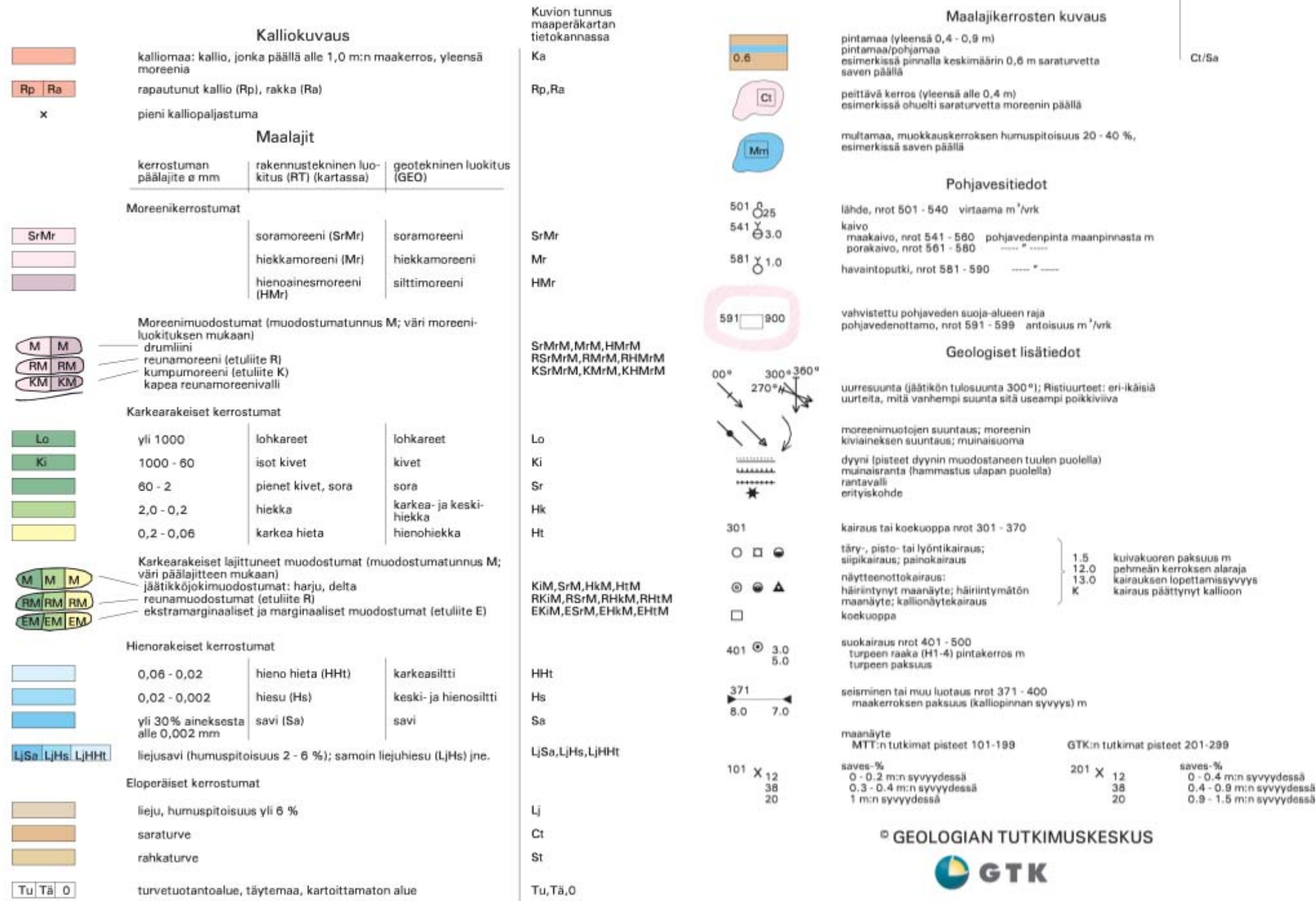
POHJAVESIALUEET

Pohjavesialueen nimi ja tunnus

Pohjavesialueille ei ole laadittu suojelusuunnitelmia.

POHJAVESIALUEET

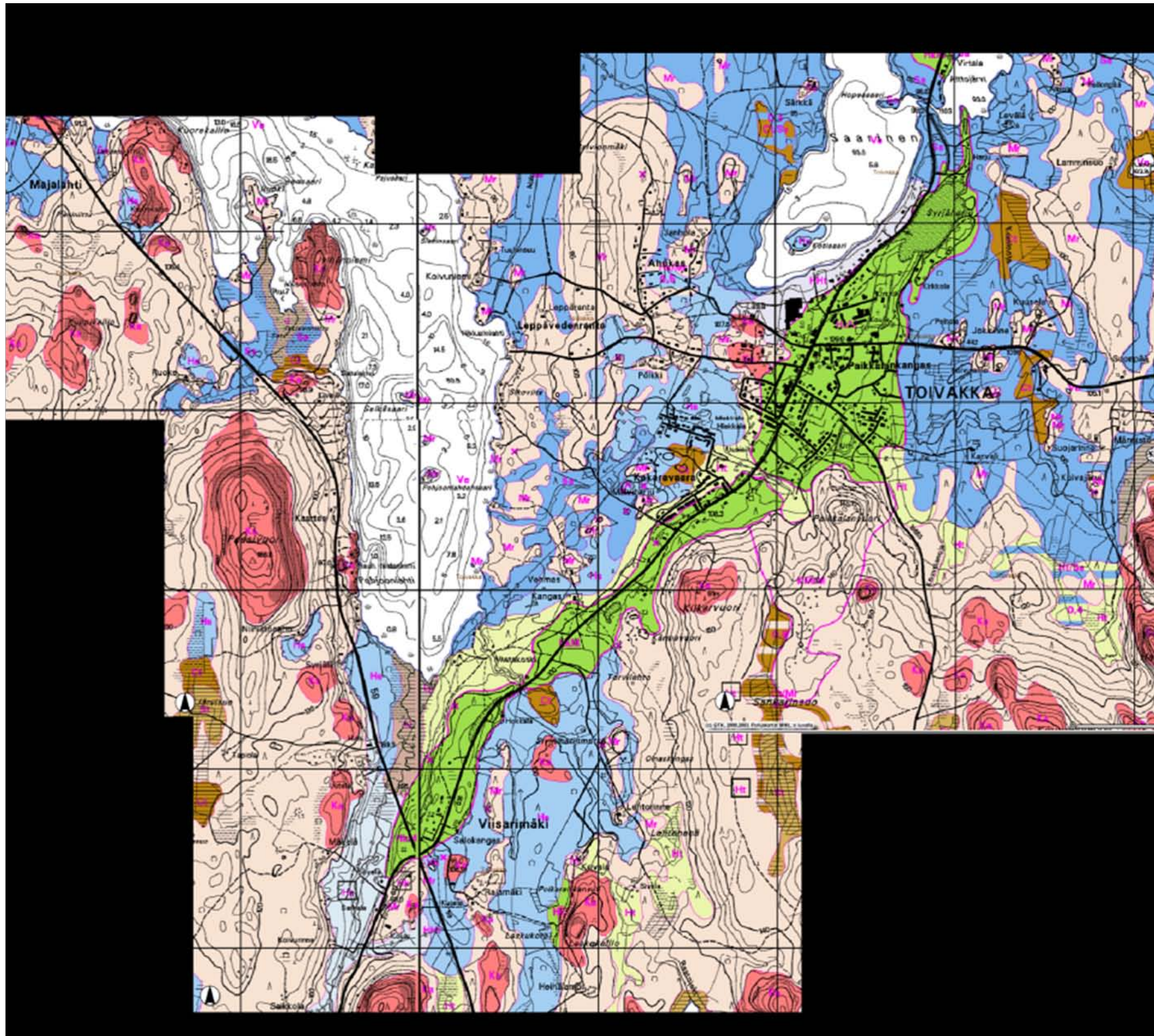
MAAPERÄKARTTA 1:20 000

MAAPERÄ

Merkintöjen selitykset

MAAPERÄ

Kirkonkylä - Viisarimäki

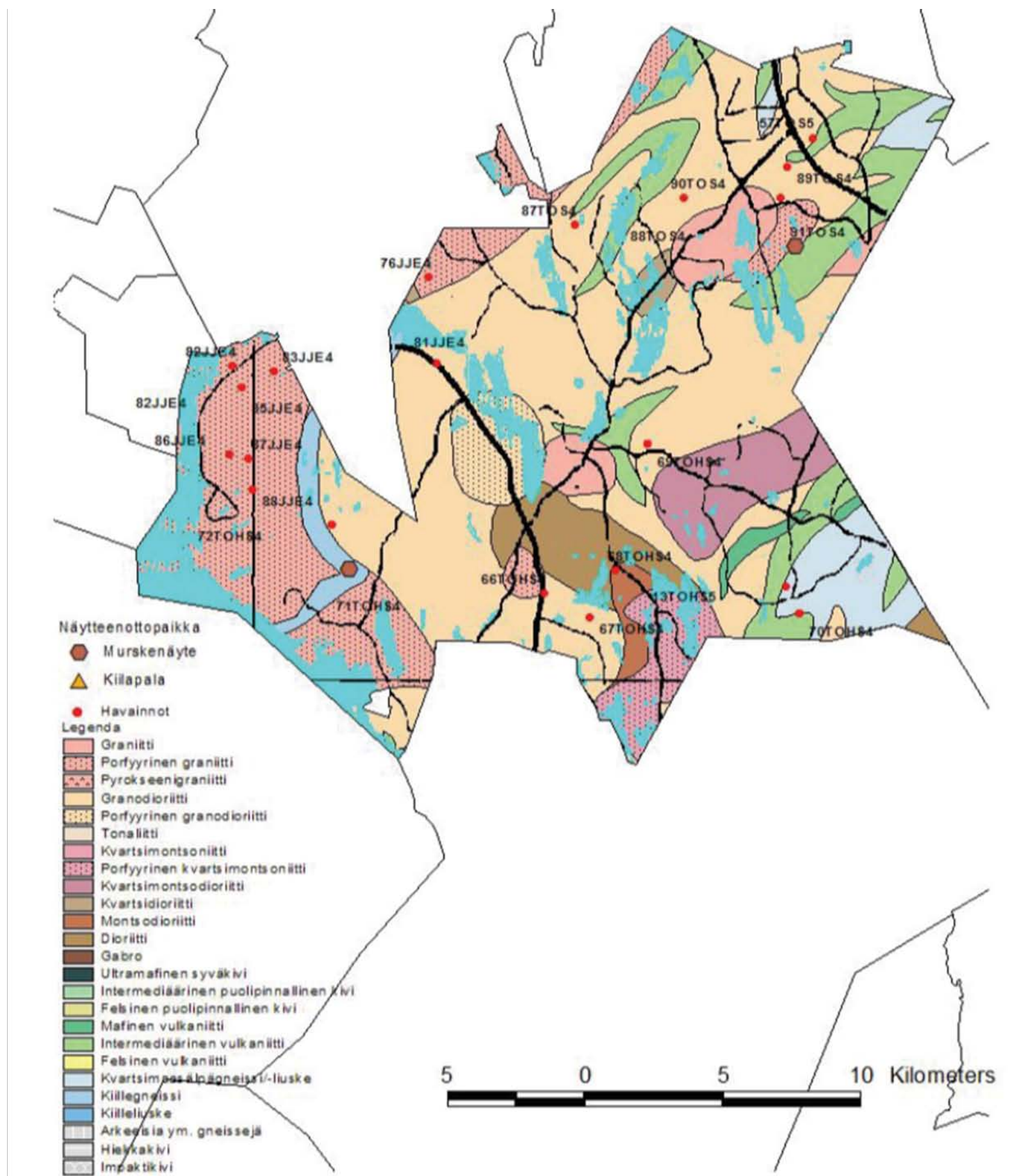
Esimerkkiaineistoa maaperäkartoista

www.geo.fi

Copyright © GEOLOGIAN TUTKIMUSKESKUS

MAA- JA KALLIOPERÄ

KALLIOPERÄ

Raportti luonnonkivi- ja
kalliokiviainestutkimuksista eteläisessä Keski-
Suomessa vuosina 2003 – 2005

Liite 29. Toivakka

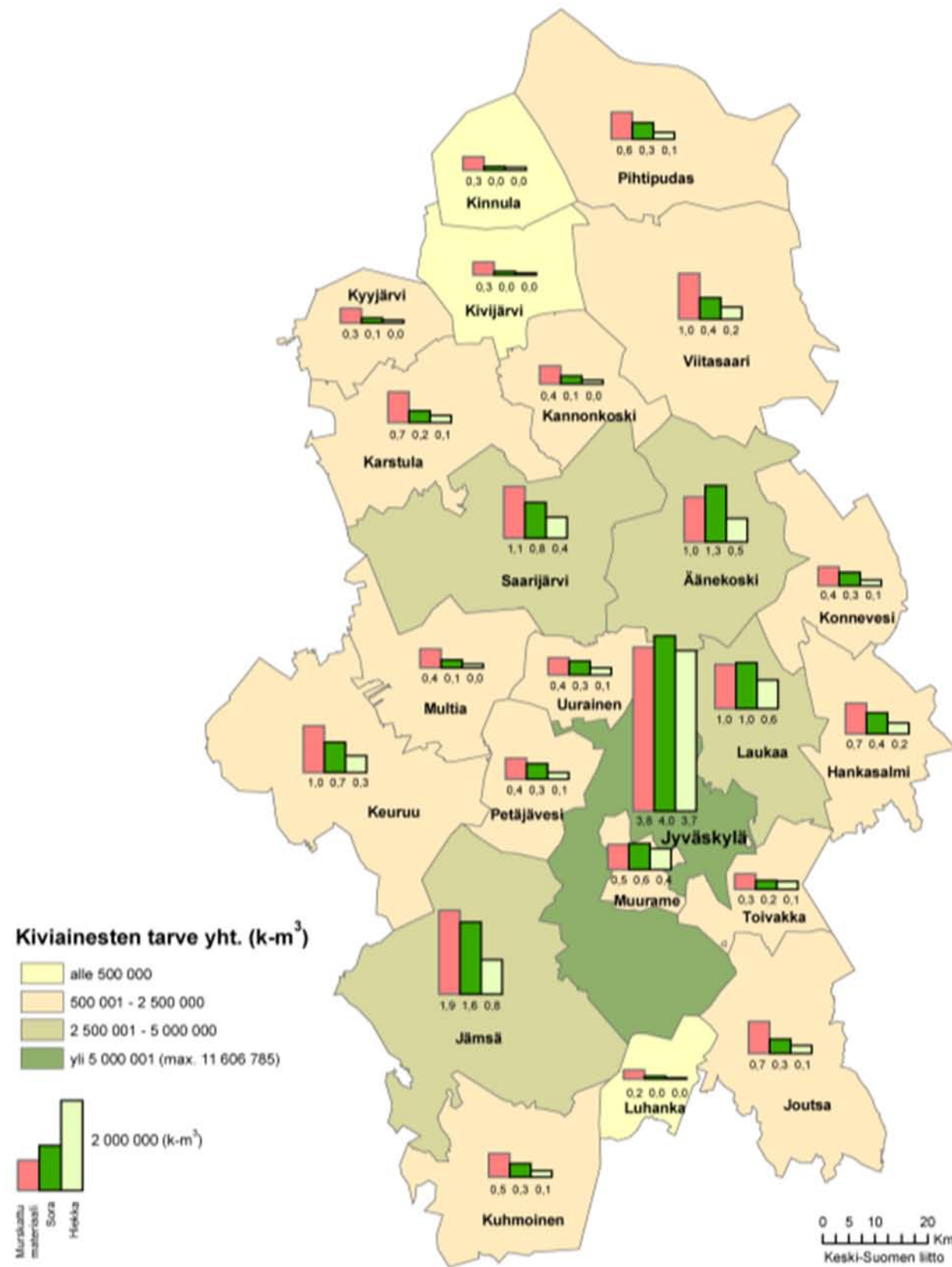
Jykes Oy

GTK

Copyright © GEOLOGIAN TUTKIMUSKESKUS

Kiviainesten tarve v. 2008-2030 Keski-Suomessa

MAA-AINESTEN OTTAMINEN

KESKI-SUOMEN KULUTUSENNUSTEET

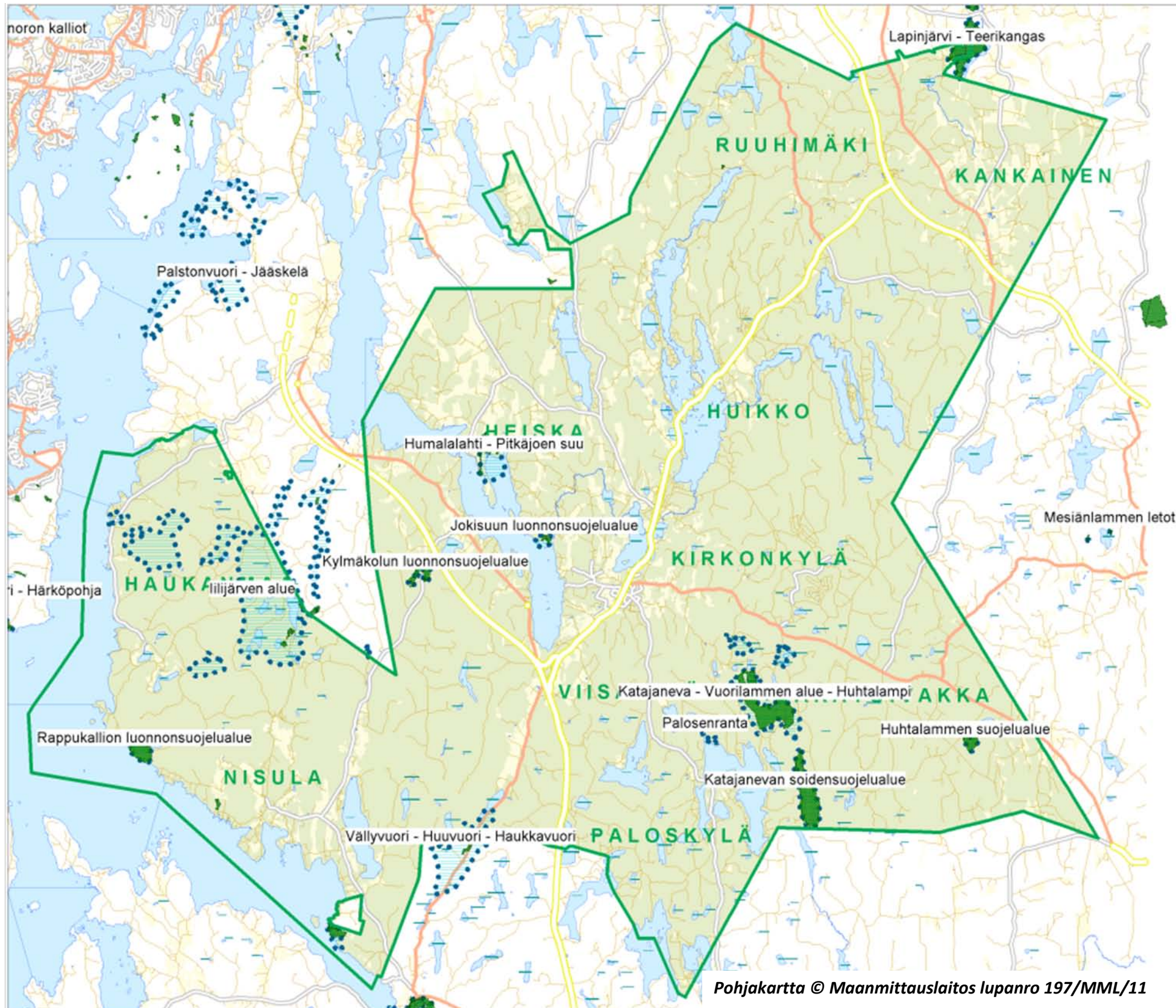
KUNNITTAIN

KESKI-SUOMEN LIITTO

POSKI-PROJEKTI

Voimassaolevat ja päättyneet maa-ainesluvut löytyvät internetistä:

www.geo.fi -> KITTI (Kiviainestilinpito)

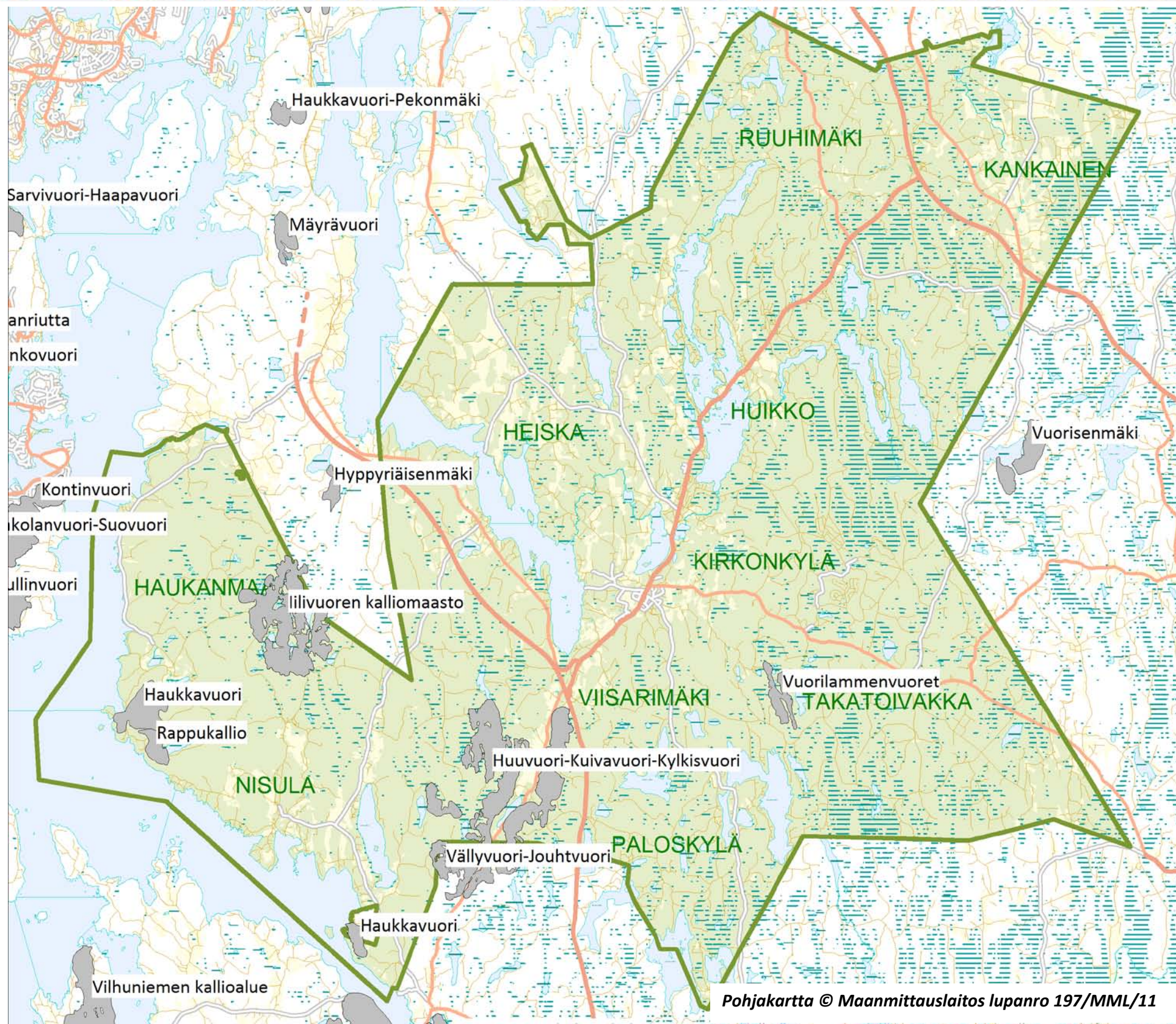
Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupanro 197/MML/11

LUONNONSUOJELU- JA NATURA2000-
ALUEET

NATURA2000 ..... (blue dotted line)

LUONNONSUOJELUALUE (green polygon)

LUONNONSUOJELULLISESTI JA MAISEMALLISESTI ARVOKKAAT KALLIOALUEET

Suomen ympäristökeskus

Luontoyksikkö

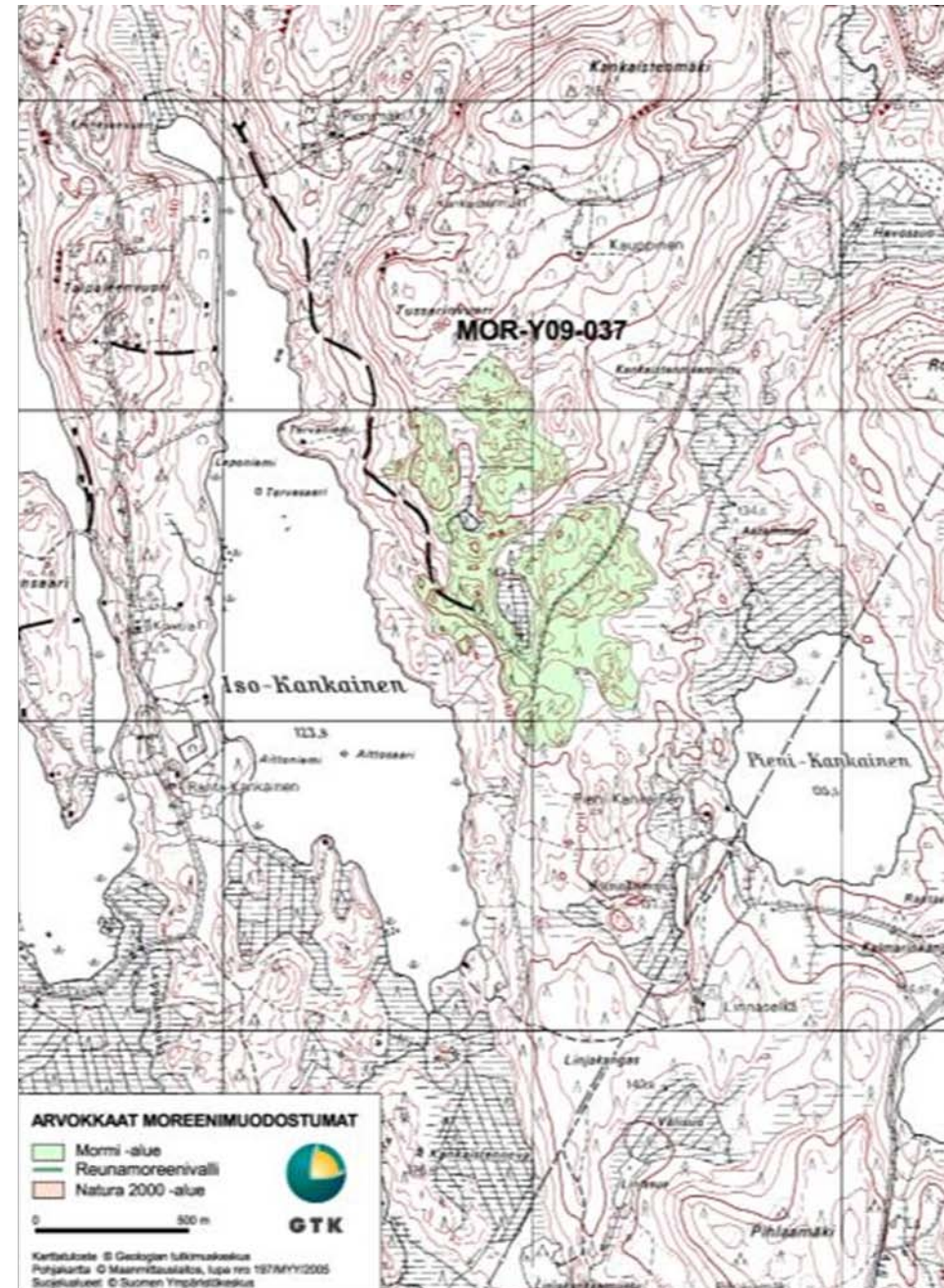
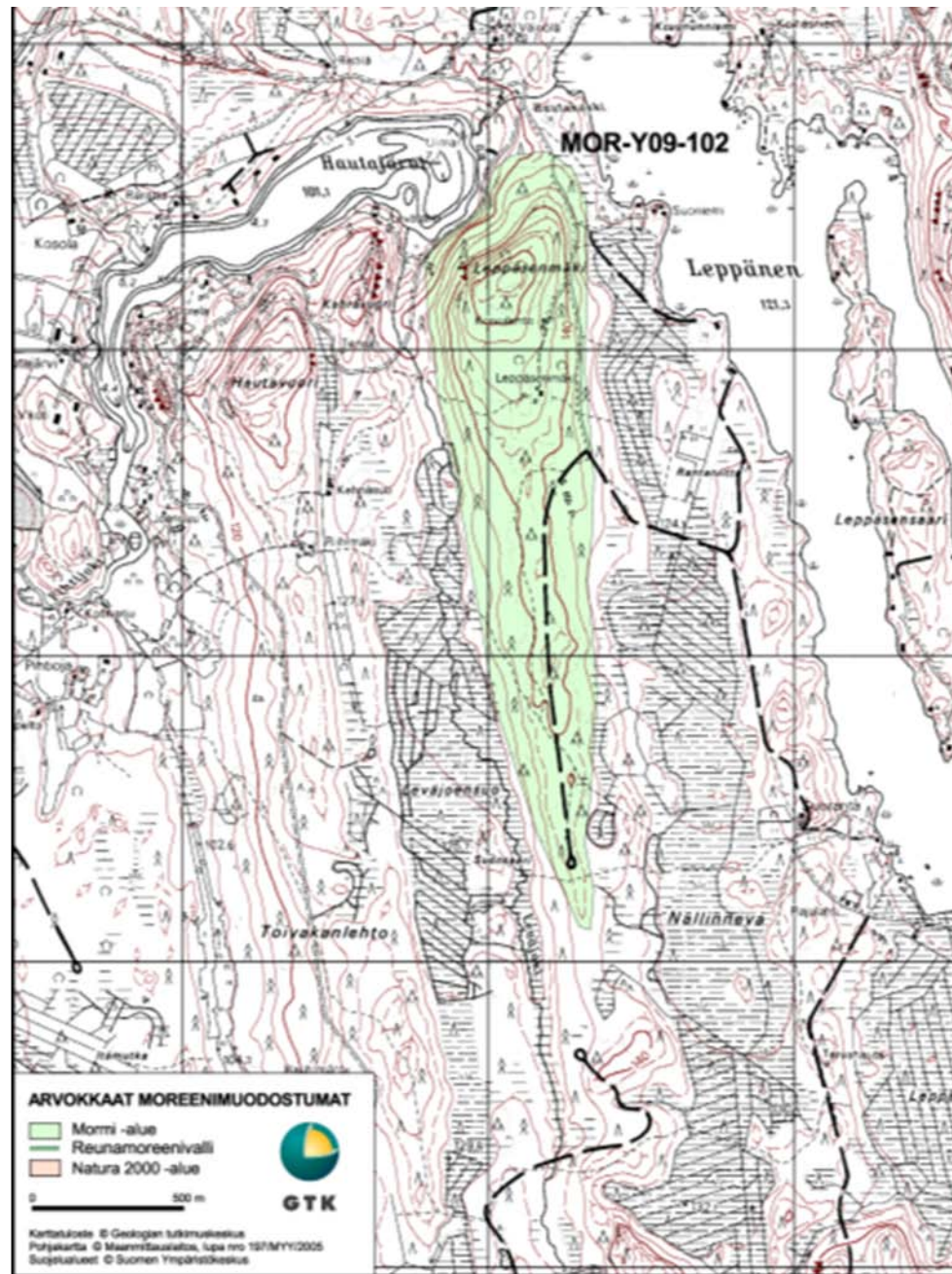
Päivitetty aineisto 25.5.2009

”Inventoinnissa on keskitytty selvittämään biologisesti, geologisesti ja maisemallisesti arvokkaita kalliialueita, joilla on valtakunnallista tai huomattavaa luonnonsuojellista merkitystä.

Kalliopaljastumien runsauden takia kaikkia kalliialueita ei ole voitu tutkia ja tutkittujen kalliialueiden ulkopuolelta voi löytyä etenkin paikallisen tason merkittäviä suojeluarvoja.

Näitä kalliialueita on etenkin järvien ranta-alueilla ja laajempien sisävesien saaristossa, jossa vesistömaisemaan rajautuessaan voidaan niiden katsoa sisältävän jo sellaisenaan maa-aineslain 3 §:n tarkoittamia kauneusarvoja”.

VALTAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT MOREENIMUODOSTUMAT

Suomen ympäristöministeriön julkaisuja

Suomen ympäristö 14 / 2007

*Raportissa on selvitetty Suomen
moreenimuodostumia geologisten,
biologisten ja maisemallisten
suojelunäkökohtien perusteella.*

Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt:

Heiskan ja Niemelän talojen kulttuurimaisema

Heiskan ja Niemelän tilat sijoittuvat Peiponsalmen rantaan muodostaen keskisuomalaista maanviljelysmaasta hyvin kuvaavan peltomaisemakokonaisuuden. Ainakin vuodesta 1730 Heiskan suvulla ollut Heiskan tila on ollut taidemaalari Jonas Heiskan (1873–1937) lapsuudenkoti. 1880-luvulla rakennetussa asuinrakennuksessa on säilynyt kunnostettuna taiteilijan maalaama metsäaiheinen seinämaalaus. Perinteinen maatalon vanha päärakennus, kellotelineellinen aitta, kivinavetta, koivukuja rantaan ja pihan kiviaidat on arvostavasti kunnostettu. Heiskan tilan vieressä sijaitsevan Niemelän päärakennus, pihapiirissä sijaitseva toinen asuinrakennus ja navetta ovat peräisin 1800-luvulta.

Toivakan kirkko

Arkkitehti Ludvig Isak Lindqvistin suunnittelema Toivakan puukirkko on rakennettu Alexander Björkin johdolla vuosina 1879–1882. Uusgoottilaisen kirkon julkisivut on jäsenelty voimakkaasti tyylin mukaisesti. Kirkkoa korjattiin 1920-luvulla arkkitehti Alvar Aallon suunnitelmien mukaan ja samalla Aalto myös suunnitteli kirkkoon kirkkoesineistöä, kuoriosaan lasimaalauksen ja sisäkattoon maalaukset. Vuodesta 1973 lähtien kirkkosalia ovat koristaneet Pellervo Lukumiehen kattomaalaukset, jotka saivat aikanaan osakseen ankaraa kritiikkiä, sillä värikkäissä maalauksissa oli esimerkiksi puettu Jeesus 1970-luvun muotivaatteisiin. Toivakan kirkkomiljööseen kuuluvat myös erillinen puinen kellotapuli, joka on rakennettu 1871 sekä vanha, vuonna 1872 käyttöön vihitty hautausmaa.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Viisarinmäki-Rutalahti

Viisarinmäki-Rutalahden kulttuurimaisemakokonaisuus sijoittuu Päijänteen ja Leppäveden väliseen murtumalaaksoon. Laakso on syntynyt muinaisen kallioperän liikuntojen tuloksena. Syntyhistoria näkyy maisemassa edelleen: sileän peltomaan yläpuolelta alkaa usein louhikkoinen jyrkkä rinne. Rinteillä kasvaa kuusikkoa, joka ylempänä muuttuu männiköksi. Mäet ovat vuorimaisia ja alueella sijaitseva Vällyhoilon kanjoni on tunnettu luontonähtävyys. Voimakkaat luonnonpiirteet ovat sanelleet ehdot asutuksen ja viljelysten sijoittumiselle. Maatalous on sijoittunut laakson alarinteille ja asutus nauhamaisesti laakson reunamille. Perinteistä rakennuskantaa on säilynyt jonkin verran. Laaksossa kulkee kauniisti maaston muotoja seuraileva maantie.

Maakunnallisesti arvokkaat perinnemaisemat

Vaaterin niityt

Vaaterinvuoren kuusivaltaisen sekametsän keskellä pienet kukkaniityt reunustavat Vaaterin pihapiiriä. Niityt ovat pääosin vanhoja peltoja, joiden historiaan kuuluu niin viljelyä ja niittoa kuin laidunnustakin. Niityt jakautuvat kolmeen erilliseen alueeseen. Yläpelto on kivinen pienialainen niitty. Peräpelto on laaja-alaisin ja kasvillisuudeltaan edustavin. Alapelto on lohkoista rehevin ja se kasvaa alaosaan nuorta koivua. Myös niittyjen itäisin ja läntisin lohko kasvavat osin taimikkoa. Peräpellon pohjoisosissa kasvillisuus on karun ketomaista. Metsän puolella kulkeva pitkä kiviaita ja niitylajit kertovat alueen aikaisemmasta, laajemmasta laidunkäytöstä. Huomionarvoisista kasveista niityillä esiintyvät runsaana valtakunnallisesti silmälläpidettävä ketoneilikka sekä taantuneet aholeinikki ja ruusuohoho. Niityillä elää myös monipuolinen hyönteislajisto. Vaaterin niityihin on mahdollista tutustua, sillä se on yksi perinnebiotooppien esittelytilaverkoston kohteista.

VALTAKUNNALLISESTI JA MAAKUNNALLISESTI
ARVOKKAAT KULTTUURIYMPÄRISTÖT

Lähde:

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=17860&lan=fi>

Maakunnallisesti arvokkaat rakennukset

Silanderin torppa. Silanderin torppamiljöö edustaa historiallisesti merkittävää, alkuperäisessä muodossaan säilynyttä torppa-asutusta. Tila sijaitsee lähellä Toivakan keskustaa pellon laidassa, kylätien varressa. Silanderin torpan pieni perinteinen pihapiiri jakautuu mies- ja karjapihaan, jota ympäröi laidunmaa. Miespihan puolella sijaitsevat vilja-aitta vuodelta 1777, vuorattu asuinrakennus ja aittarivi 1800-luvulta, maakellari ja uudempi sauna. Karjapihaan kuuluvat pohjaltaan vinkkeli, vuonna 1935 rakennettu hirsinavetta, jonka yhteyteen sijoittuvat hevostalli ja karjakeittiö, savusauna sekä liiteri. Hieman kauempana on toinen liiteri ja riihi.

Hautajärven entinen vanhainkoti. Entisen vanhainkodin alue sijaitsee mäntyä kasvavalla mäellä omana kokonaisuutenaan. Vanhainkodin päärakennus valmistui vuonna 1931 klassiseen asuun. Kaksikerroksinen rapattu tiilitalo on hienostuneesti ulkopinnoiltaan jäsenelty. Läheinen matalampi, klassinen rakennus vuodelta 1939 on mielisairasosasto.

Hirsiaho. Hirsiahon tila on maisemallisesti viehättävällä Kierikan- ja Maunosenjärven välisellä kannaksella. Pihapiiri sijoittuu Toivakasta Ruuhimäelle vievän maantien varteen. Pihapiirissä on hieman kertaustyylinen asuinrakennus vuodelta 1904, veistetyillä pilareilla koristeltu riviaitta, pohjaltaan vinkkeli hirsinavetta, hirsinen pahnatalli, vanha sauna, riihi, vaja sekä viljankuivuri.

Johanala eli Vihijärvi. Alkuaan Vihijärven rantaan perustetun Johanalan tilan talouskeskus sijaitsee nykyisin keskeisellä paikalla valtakunnallisesti merkittävällä Viisarinmäen Rutalahden kulttuurimaisema-alueella. Tilan pihapiiriin kuuluvat kivinen navettarakennus, aittarivi ja puuliiteri 1800-luvun lopulta, päärakennus 1800- ja 1900-luvun vaihteesta, paja, riihi vuodelta 1915, puimala ja kuivuri 1930-luvulta sekä uudempi kuivuri. Erityisesti aittoja ja muita talousrakennuksia on siirretty pihapiirissä eri paikkoihin 1900-luvulla. Uusi omakotitalo on rakennettu samaan pihapiiriin. Pihapiirin rakennukset muodostavat maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden vanhassa viljelysmasemassa.

Toivakan keskustan vanha osa. Toivakan kirkonkylän läpi menevän koillis-lounaissauntaisen tien varteen, kauemmaksi varsinaisesta vuosina 1879-1882 rakentuneesta kirkosta ja kirkkotarhasta, on syntynyt vähitellen 1800- ja 1900-luvun vaihteen tienoilla tiheämpi asuin- ja liikerakennusten muodostama rakennusryhmä. Kirkonkylän rakennettua historiaa kuvaavat vanhimmat asuin- ja liikerakennukset ovat jääneet toisen maailmansodanjälkeen rakentuneen liikekeskustan varjoon. Toivakan kirkonkylän vanhaa keskustaa edustavat vuonna 1901 valmistunut Vanhasillan pappila, uhanalainen Toivakan kirkonkylän alakoulu vuodelta 1937, Pessilän talon 1700-luvun lopun ja 1800-luvun maatilapihapiiri, Läsän vuonna 1867 tehty päärakennus, entinen Läsän talon torppana ollut Silanderin pihapiiri 1800-luvulta, vuonna 1934 rakennusmestari Jalmari Kurosen suunnitelmin rakennettu uusklassinen Säästöpankin talo (nykyinen Toivakan Sähkö Oy) sekä vuosina 1948-1949 ruotsalaisten lahjoitusvaroin rakennettu Toivakan kunnan terveystalo.

Uusikartano. Uusikartanon pihapiiri on peräisin 1800- ja 1900-luvun vaihteesta. Se sijaitsee Ilmojärven rannassa, maisemallisesti kauniilla paikalla viljelysten ympäröimänä. Uusikartanon pihapiiriin kuuluu kymmenkunta erilaista rakennusta, joista tärkeimpiä ovat kartanomainen, kertaustyylinen päärakennus 1870-luvulta. Vanhimmat rakennukset on pystytetty 1800-luvulla, uusinta rakennuskantaa edustaa 1930-luvun leikkimökki.

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT RAKENNUKSET

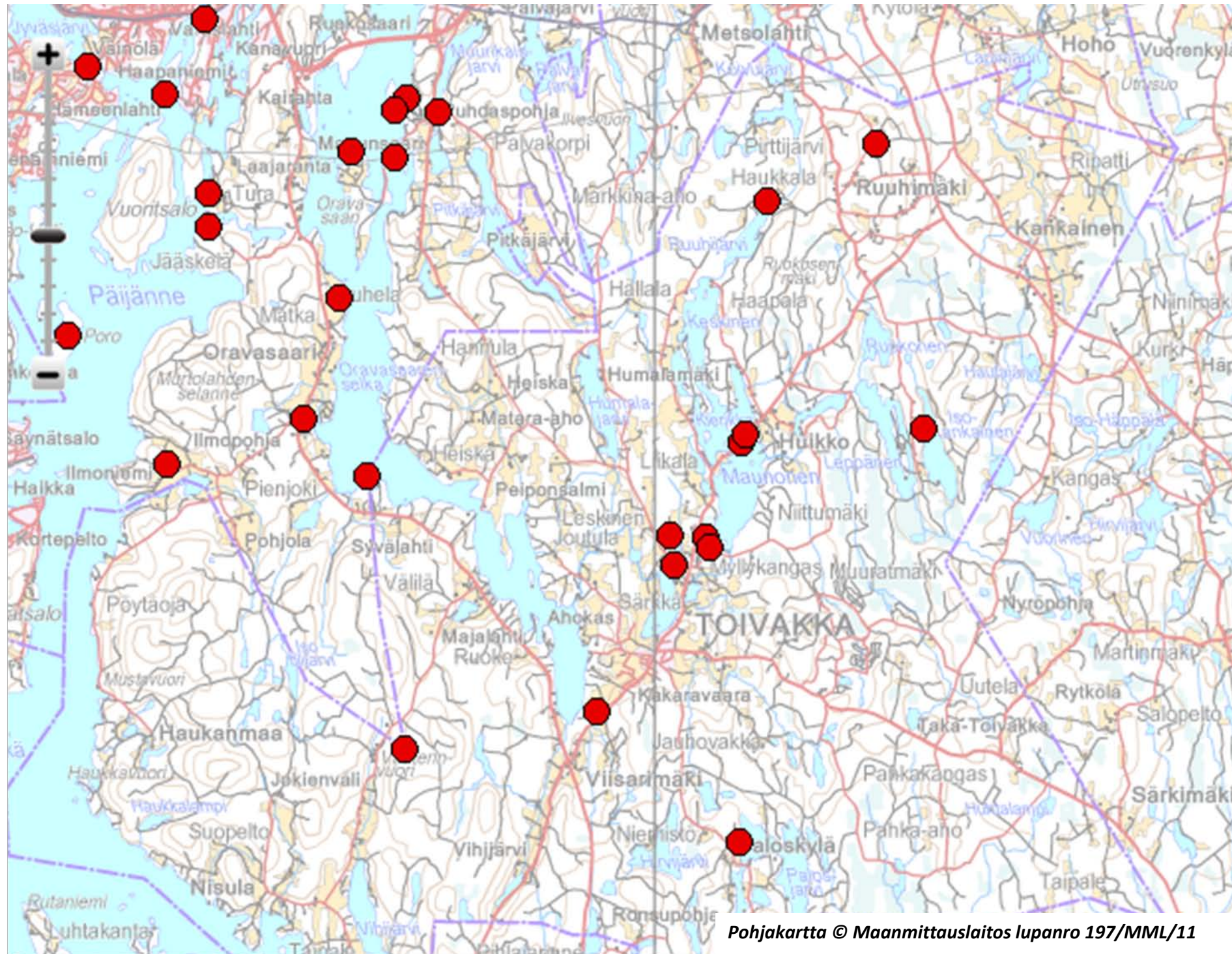
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=17860&lan=fi>

1. Ahvenuslampi. Törkylän palstatilan entisestä pellostä Ahvenuslammen läheltä on tehty kivikautinen irtolöytö, joka viittaa kivikautiseen asutukseen alueella. Paikalla on ollut Suur-Päijänteen lahti. Löydetty kourutalta on Kansallismuseossa.
2. Havulankangas. Laakeassa hiekkaisessa lahdenpoukamassa, Maunosen järven eteläosassa on kivikautinen asuinpaikka. Lähellä rantaa ja kunnan vedenottamon porttia on 7 x 8 m läpimitaltaan oleva asumuspainanne.
3. Heiska. Heiskan talosta löydetty kivitalta viittaa kivikautiseen asutukseen alueella. Kivitalta on Kansallismuseossa.
4. Huikko-Urakkalahti. Urakkalahden rannalta Maja-ahon pellolla olevalta hietikkokumpareelta on tehty irtolöytöjä, jotka viittaavat kivikautiseen asutukseen alueella.
5. Janhola. Janholan Routapellostä on tehty irtolöytö, joka viittaa kivikautiseen asutukseen alueella. Tasatalta on Kansallismuseossa.
6. Kierikka-Heinämäki. Kvartsilöydöt Kierikan-järven länsirannalla, suon ja järven välisellä kannaksella läheltä Heinämäen taloa viittaavat kivikautiseen asutukseen alueella.
7. Kioski. Huikon kylässä Maunosen järven itärannalla levähdyspaikan ja kioskin eteläpuolella on hiekkapellolla kivikautinen asuinpaikka, jonka laajuutta ei tarkasti tunneta. Paikalta tehdyt löydöt ovat pii- ja kvartsi-iskoksia sekä palaneita luunkappaleita.
8. Maunosensuo. Kvartsilöytöpaikka kesämökkitontin pihamaalla, etelään päin suuntautuvassa lahdenpoukamassa Maunosen länsirannalla viittaa kivikautiseen asutukseen alueella.
9. Pitkäaho. Pitkäahon tilan Rantapellostä tehty irtolöytö viittaa kivikautiseen asutukseen alueella.
10. Pitkäjoki-Kuuskoski. Pitkäjoen itärannalta, Kuuskosken talosta pohjoiseen suolta ja vesijättömaalta on tehty irtolöytö, joka viittaa kivikautiseen asutukseen alueella. Paikalta on löydetty kaksi reenjalaksen katkelmaa, jotka ovat radiohiiliajoituksen perusteella noin vuodelta 5235 eKr.
11. Pitkäjärvi. Oravasaaren kylästä, Korpisalmen kankaalta muinaislinnasta tehty irtolöytö viittaa kivikautiseen asutukseen alueella.
12. Ruuhijärvi. Ruuhijärven pohjoisrannalla on hiekkaisella niemellä kivikautinen asuinpaikka.
13. Salmenniemi. Huikon kylällä viljelysmaalla, muinaisen salmen länsirannalla on kivikautinen asuinpaikka, jonka laajuutta ja tarkempaa ikää ei tunneta. Alueelta on löydetty kvartsia ja palanutta luuta.
14. Salokas. Salokkaan talon maalta Saarisen-järven pohjoispäästä tehty irtolöytö viittaa kivikautiseen asutukseen alueella. Löydetyt tasatalta ja kehdonjalaksen muotoinen kirves ovat Kansallismuseossa.
15. Soukka. Keskisen länsirannalta Soukan tilan alueelta tehty esinelöytö viittaa kivikautiseen asutukseen alueella. Löydetty liuskekärki on Kansallismuseossa.
16. Särkänvuori. Kvartsilöydöt hiekkaisella rantaterassilla viittaavat kivikautiseen asutukseen alueella. Paikalla on kesämökkejä, mutta alkuperäistä terassia on jäljellä.
17. Tuominiemi. Tuominiemen tilan alueelta tehty irtolöytö viittaa rautakautiseen tai keskiaikaiseen asutukseen alueella. Löydetty suksen keulakappale on Kansallismuseossa.
18. Valkiajärvi. Valkiajärven rannasta tehty esinelöytö viittaa kivikautiseen asutukseen alueella. Löydetty tasatalta on Kansallismuseossa.

MUINAISMUISTOKOhteet

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=17860&lan=fi>

Kohteet ovat rauhoitettuja Muinaismuistolain nojalla. Lisätietoja kohteista saa Keski-Suomen museosta ja Museovirastosta.

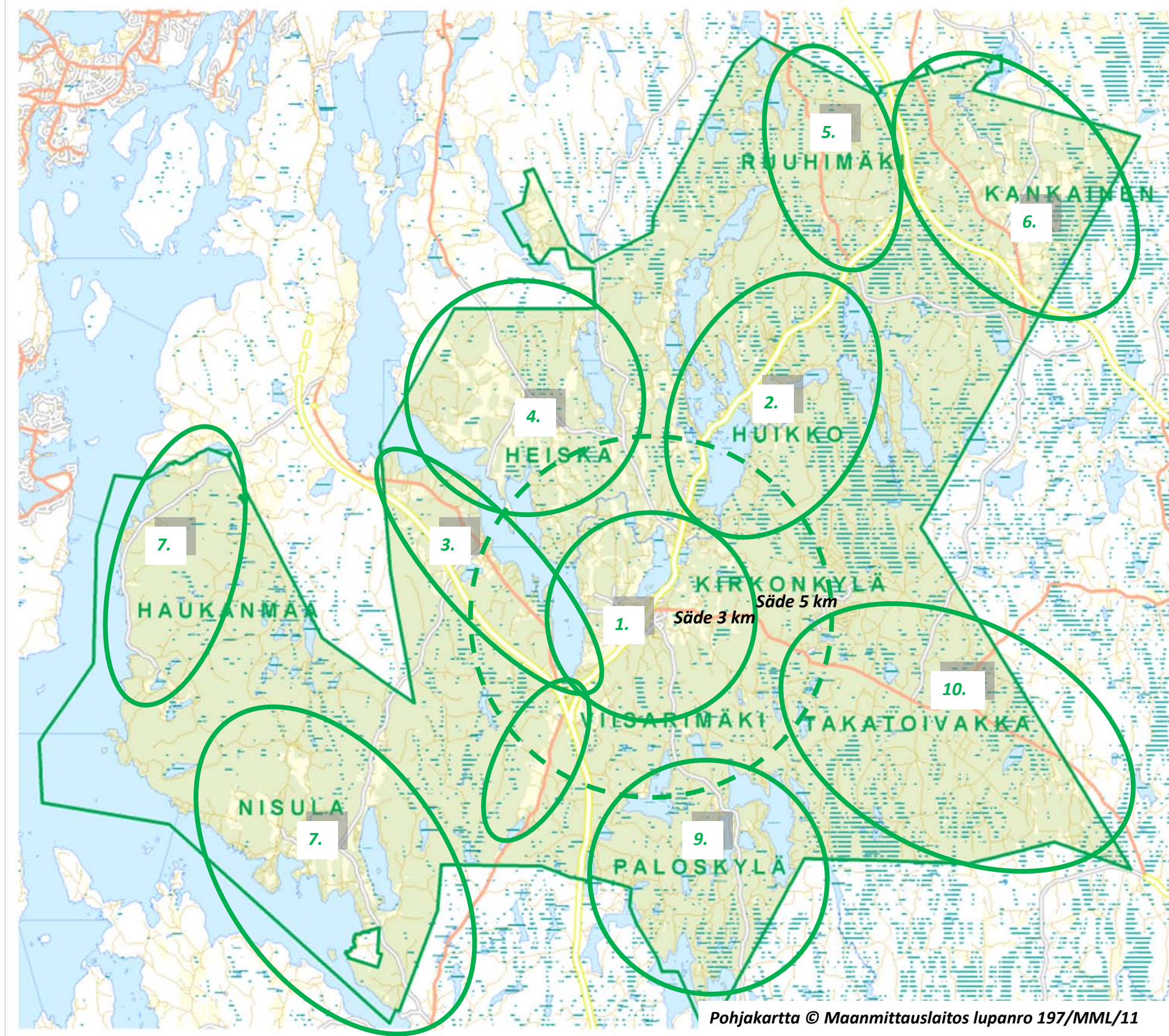

MUINAISMUISTOKOhteita

Lähde:

www.paikkatietoikkuna.fi

Alueet tai kohteet ovat muinaismuistolain nojalla suojeltuja.

ALUEVERTAILU

Aluevertailussa on luonnehdittu ja verrattu eri kunnan osia asumisen sijoittumisen, yhdyskuntarakenteen ja palveluiden kannalta.

- 1) KIRKONKYLÄ - VIISARIMÄKI
- 2) HUIKKO
- 3) VIISARIMÄKI - ORAVASAARI
- 4) HEISKA
- 5) RUUHIMÄKI
- 6) KANKAINEN
- 7) HAUKANMAA
- 8) NISULA
- 9) PALOSKYLÄ
- 10) TAKA-TOIVAKKA

1. KIRKONKYLÄ – VIISARIMÄKI

- **Yleistä:**
Noin puolet Toivakan väestöstä asuu tällä alueella ja alueella sijaitsee valtaosa kunnassa olevista työpaikoista. Seutustarategian GROW-alueita.
- **Alueen sijoittuminen, saavutettavuus:**
Kirkonkylä sijoittuu maantien 618 varrelle, josta on nopea yhteys 4-tielle. Palvelut sijaitsevat lähellä toisiaan jalankulkuetäisyydellä. Myös joukkoliikenneyhteydet toimivat.
- **Kunnallisten palveluiden järjestäminen:**
Kunnan viraston palvelut, terveysasema, koulu ja päivähoido, vanhusten palvelutalo, kirjasto, liikuntapalvelut, asemakaava-alueiden kunnallistekniikka ja jätevesien puhdistaminen
- **Olevat palvelut:**
Vähittäiskauppaa, polttoaineen jakelupiste, kioski, pankki- ja postipalvelut, yksityiset palvelualan yritykset
- **Erityistä:**
Asumisen mahdollisuuksien lisääminen on kustannustehokasta ja turvaa osaltaan paikallisten palveluiden säilymistä.

Kunnan olisi pyrittävä lisäämään maanomistustaan asemakaavan laajenemis- ja kehittämisalueilla.

"Baijerinlaakson" valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Viisarimäestä Rutalahden suuntaan.

2. HUIKKO

- **Yleistä:**
Vesistörikasta aluetta, jonne on sijoittunut haja-asutusta (noin 200 asukasta) sekä runsaasti loma-asutusta. Seutustarategian SLOW-alueita. Keski-Suomen vuoden kylä 2005.
- **Alueen sijoittuminen, saavutettavuus:**
Huikko sijaitsee noin 7 km kirkonkylästä maantien 618 varrella. Kevyen liikenteen yhteys päättyy kirkonkylän pohjoislaidalle eikä yletä kylälle asti.
- **Kunnallisten palveluiden järjestäminen:**
Alueelle järjestetään säännöllisesti kirkonkylästä päin asumisen tukipalveluita sekä koululaiskyydityksiä.
- **Olevat palvelut:**
Kylätalo
Vesiosuuskunta
Maaseutu- ja matkailuelinkeinon harjoittajia
- **Erityistä:**
Kunnalla on alueella merkittävästi maanomistusta, jonka käyttömahdollisuus haja-asutukseen olisi selvitettävä yleiskaavassa (SLOW-alueita).

3. VIISARIMÄKI – ORAVASAARI

- **Yleistä:**
Nauhamaisesti rakentunutta maaseutua Leppäveden länsipuolella vanhan nelostien varrella. Leppävedellä on runsaasti loma-asutusta. Alueelle kohdistuu kohtalaisesti haja-asutuspainetta valtatieliikenteen häiriöiden siirryttyä pois.
- **Alueen sijoittuminen, saavutettavuus:**
Alue sijaitsee noin 3 – 10 km etäisyydellä Toivakan kirkonkylästä. Vanha nelostie muodostaa lenkin, jolle on mahdollista järjestää hyvin joukkoliikenne-yhteydet. Kevyen liikenteen yhteys on Kirkonkylästä Viisarimäkeen asti.
- **Kunnallisten palveluiden järjestäminen:**
Alueelle järjestetään säännöllisesti kirkonkylästä päin asumisen tukipalveluita sekä koululaiskyydityksiä.
- **Olevat palvelut:**
Vesiosuuskunta
Maaseutu- ja matkailuelinkeinon harjoittajia
- **Erityistä**
Kunnalla ei ole alueella maanomistusta.

Asemakaavoituksen laajentaminen kirkonkylästä Viisarimäen suuntaan tulee tapahtua harkiten. Yksityisen maan asemakaavoituksen osalta, maanomistajien tulee osallistua tarvittavien rakentamisinvestointien kustannuksiin. Leppäveden ranta-alueiden tehokkaampi hyödyntäminen asumiseen on vaikeasti toteutettavissa maanomistajien tasapuolisen kohtelun puitteissa (mm. Jylhänniemi).

4. HEISKA

- **Yleistä:**
Heiska on maaseutua Leppäveden maaseutu- ja rantamaisemissa. Alueella asuu n. 135 kuntalaista. Alueella on myös runsaasti loma-asutusta. Vahva maatalous on tälle alueelle omaleimaista.
- **Alueen sijoittuminen, saavutettavuus:**
Kylä sijaitsee maantien 6181 varrella, josta liikennöidään pääsääntöisesti yksityisautoilla. Kirkonkylään tulee matkaa noin 8 km. Yhteys 9-tien kautta Jyväskylään on myös varsin nopea. Kevyelle liikenteelle ei ole omaa väylää.
- **Kunnallisten palveluiden järjestäminen:**
Alueelle järjestetään säännöllisesti kirkonkylästä päin asumisen tukipalveluita sekä koululaiskyydityksiä.
- **Olevat palvelut:**
Kylätalo
Vesiosuuskunta
Maaseutu- ja matkailuelinkeinon harjoittajia

5. RUUHIMÄKI

- **Yleistä:**
Ruuhimäki sijaitsee maaseudulla mutkittuvan maantien 16670 varrella. Vakituksia asukkaita on noin 230 ja loma – asukkaita yhtä paljon. Alueelle kohdistuu kohtalaista haja-asumisen rakentamispainetta. Seutustarategian SLOW-alueetta.
- **Alueen sijoittuminen, saavutettavuus:**
Kirkonkylään on matkaa noin 15 km ja 9-tien kautta Jyväskylään noin 30 km. Liikennöinti perustuu pitkälti yksityisautoiluun.
- **Kunnallisten palveluiden järjestäminen:**
Alueelle järjestetään säännöllisesti kirkonkylästä päin asumisen tukipalveluita sekä koululaiskyydityksiä.
- **Olevat palvelut:**
Kylätalo
Kirjaston siirtokokoelmat
Vesiosuuskunta
Maaseutu- ja matkailuelinkeinon harjoittajia
- **Erityistä:**
Kunnalla on alueella merkittävästi maanomistusta, jonka käyttömahdollisuus haja-asutukseen olisi selvitettävä yleiskaavassa (SLOW-alueetta).

6. KANKAINEN

- **Yleistä:**
Kankainen on Toivakan vahvaa maaseutua, jossa asuu reilut 200 kuntalaista.

Seutustarategian SLOW-alueetta.
- **Alueen sijoittuminen, saavutettavuus:**
13-tien varressa 32 km päässä Jyväskylästä, 8 km:n päässä Lievestuoreelta ja 18 km Toivakan keskustasta. Kangasniemelle on matkaa 32 km. Liikennöinti perustuu pitkälti yksityisautoiluun.
- **Kunnallisten palveluiden järjestäminen:**
Koulu, 1 – 6 lk.
Kirjaston siirtokokoelmat
Alueelle järjestetään säännöllisesti kirkonkylästä päin asumisen tukipalveluita sekä koululaiskyydityksiä.
- **Olevat palvelut:**
Vesiosuuskunta
Maaseutu- ja matkailuelinkeinon harjoittajia

7. HAUKANMAA

- **Yleistä:**
Haukanmaa on Päijänteen rantamaisemissa lähellä Jyväskylän kaupungin rajaa. Alueella asuu alle 50 kuntalaista, mutta rannoilla on runsaasti loma-asutusta. Aluetta leimaavat jylhät kallioiset maisemat.
- **Alueen sijoittuminen, saavutettavuus:**
Kylä sijaitsee noin 25 km etäisyydellä Toivakan kirkonkylästä ja Jyväskylään tulee matkaa noin 30 km.

Liikennöinti perustuu pitkälti yksityisautoiluun. Kevyelle liikenteelle ei ole omia väyliä.
- **Kunnallisten palveluiden järjestäminen:**
Alueelle järjestetään säännöllisesti koululaiskyydityksiä.
- **Olevat palvelut:**
Maaseutu- ja matkailuelinkeinot
- **Eriyistä**

Kunnalla ei ole maanomistusta tällä alueella.

Alueella saattaa olla potentiaalia tuulivoimarakentamiseen.

8. NISULA

- **Yleistä:**
Nisula on maaseutua Päijänteen rantamaisemissa lähellä Rutalahden kylää. Alueella asuu n. 150 kuntalaista ja rannoilla on myös runsaasti loma-asutusta. Vahva maatalous ja maaseutuelinkeinot ovat Nisulan kylälle omaleimaista.
- **Alueen sijoittuminen, saavutettavuus:**
Kylä sijaitsee noin 18 km etäisyydellä Toivakan kirkonkylästä ja Jyväskylään tulee matkaa noin 35 km. Rutalahteen on matkaa n. 6 km.
Liikennöinti perustuu pitkälti yksityisautoiluun. Kevyelle liikenteelle ei ole omia väyliä.
- **Kunnallisten palveluiden järjestäminen:**
Alueelle järjestetään säännöllisesti kirkonkylästä päin asumisen tukipalveluita sekä koululaiskyydityksiä.
- **Olevat palvelut:**
Kylätalo
Maaseutu- ja matkailuelinkeinon harjoittajia
- **Eriyistä**
Nelostien eritasoliittymä parantaisi liikenneyhteyksiä Nisulaan.

9. PALOSKYLÄ

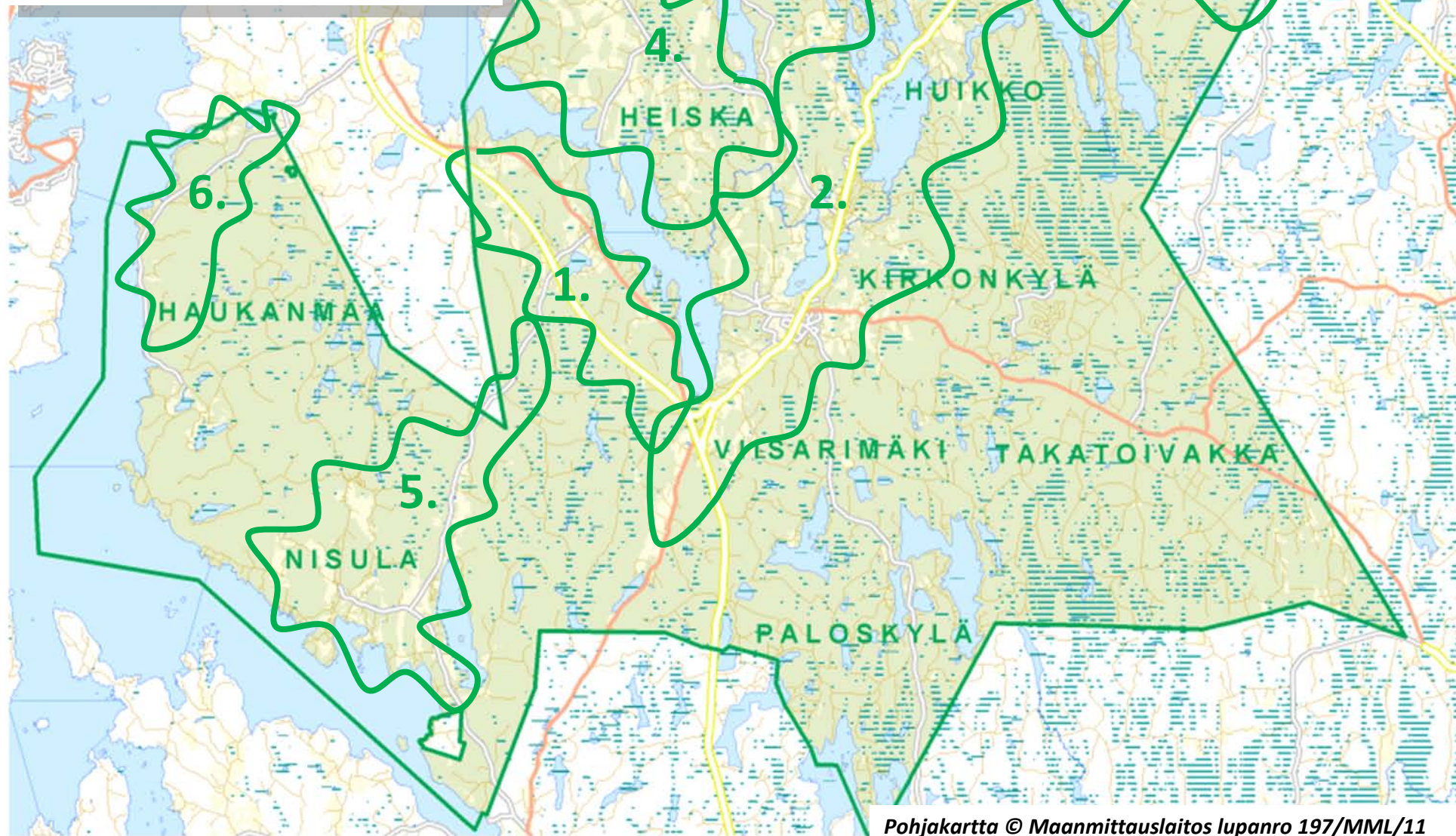
- **Yleistä:**
Aluetta leimaavat vesistöt ja runsas loma-asutus. Alue käsittää koko eteläisen osan Toivakasta nelostien ja Taka-Toivakan välillä. Alue on harvaan asuttua ja paikallisia palveluita ovat maaseutu-elinkeinojen ja – palveluiden tuottajat. Asukaita on alle 100 henkilöä.
- **Kunnallisten palveluiden järjestäminen:**
Alueelle järjestetään säännöllisesti kirkonkylästä päin asumisen tukipalveluita sekä koululaiskyydityksiä.
- **Eriyistä:**
Kunnalla on alueella merkittävästi maanomistusta. Leirikeskus

10. TAKA-TOIVAKKA

- **Yleistä:**
Taka-Toivakka sijaitsee kirkonkylästä Kangasniemen suuntaan. Taka-Toivakka on laajojen erämaiden aluetta. Alueella sijaitsee Toivakan kunnan suurin työnantaja Toivakan Asevarikko. Alue on harvaan asuttua, eikä alueella ole varikkoa laajemmin vesihuoltoverkostoja.
- **Kunnallisten palveluiden järjestäminen:**
Alueelle järjestetään säännöllisesti kirkonkylästä päin asumisen tukipalveluita sekä koululaiskyydityksiä.

YLEISKAAVOITUSOHJELMA:

1. VALTATIEN 4 ALUEEN OYK 2008- 2011
2. VIISARIMÄKI – KIRKONKYLÄ – HUIKKO OYK 2012 -2015
3. RUUHIMÄKI – KANKAINEN OYK 2014 - 2016
4. HEISKAN KYLÄ OYK 2016 - 2018
5. NISULAN KYLÄ OYK 2020 - 2025
6. HAUKANMAAN OYK 2020 - 2025

KAAVOITUSOHJELMA

2011–2025

KAAVOITUSOHJELMA TARKISTETAAN
VUOSITTAINKAAVOITUSKATSAUS JULKAISTAAN TÄHÄN
TUKEUTUEN KERRAN VUODESSA.**YLEISKAAVOITUS:**

– Yleiskaavoitustyö aikataulutetaan ja kaava-alueiden yksityiskohtainen rajausta päätetään kaavan vireilletulovaiheessa.

– Yleiskaavat laaditaan oikeusvaikutteisina yleiskaavoina. Yleiskaavan alueet voivat sisältää sekä detaljikaavoitettavia alueita, että kyläyleiskaavatyypisiä alueita, joissa asemakaavaa ei edellytetä asuinrakennusten rakennusluville.

– Yleiskaavoissa huomioidaan voimassa olevat rantaosayleiskaavoitetut alueet.

ASEMAKAAVOITUS:

– Saarinen 2010, omakotitalonäyttely 2013

– Leppärannan asemakaava 2011

– Asemakaavan muutokset, ajantasaistaminen ja täydentäminen 2012 -

– Viisarimäki – kirkonkylän alueen asemakaavan laajennus 2015 –

TOIVAKAN MAANKÄYTÖN STRATEGIAN TOTEUTTAMINEN

- **Kaavoituksen suunnitelmallisuudella ja ohjelmoinnilla varmistetaan** laadukas, riittävä ja kilpailukykyinen tonttivaranto asumisen ja elinkeinoelämän tarpeisiin sekä pyritään samalla ehkäisemään suunnittelemattomasta maankäytöstä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia mm. yhdyskuntarakenteen ja kunnallisten palveluiden järjestämisen kannalta.
- **Yleiskaavoissa kiinnitetään laaja-alaisesti huomiota erilaisiin maankäyttötarpeisiin.** Näitä ovat esimerkiksi asumisen, palveluiden ja yritystoiminnan sijoittuminen, liikenne, virkistys ja reitistöt, loma-asutus, maa- ja metsätalous, maa-ainesten ottaminen, energian tuotanto, suojelu- ja erityisaluevaraukset.
- **Yleiskaavoissa huomioidaan valtakunnalliset ja maakunnalliset maankäytön ohjaustavoitteet.**
- **Asemakaavoituksen painopistealueena on Toivakan kirkonkylä lähialueineen,** mutta tämän lisäksi kiinnitetään huomiota kylien elinvoimaisuuteen ja haja-asutuksen ohjaukseen. Tämä tapahtuu laadittavilla osayleiskaavoilla (kyläyleiskaavat) tai kyläsuunnitelmilla, jotka antavat lisäperusteluita näiden alueiden rakennuslupia edeltäville suunnittelutarveratkaisuille.
- **Asemakaavoituksessa huomioidaan kunnan taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset** vastata kaavan toteutuessa lisääntyvään julkisten palveluiden kysyntään sekä infrastruktuurin rakentamis- ja ylläpitokustannuksiin.
- **Asemakaavoitus perustuu ensisijaisesti kunnan maanomistukseen** ja kaavoitus keskittyy nykyisen asemakaavan alueelle tai sen läheisyyteen (asemakaavan lievealueet). Kunta pyrkii lisäämään maanomistustaan kehittyvillä alueilla.
- **Maankäyttösopimuksin laadittavissa yksityismaan asemakaavoissa** on varmistettava, että hanke täyttää kunnallisille palveluille, kuntataloudelle, yhdyskuntarakenteelle sekä maanomistajien tasavertaiselle kohtelulle asetetut tavoitteet.
- **Kunta laatii säännöt keskeisimmistä maankäyttösopimusperiaatteista.**
- **Haja-asutusta ohjataan ensisijaisesti vesihuoltolaitosten toiminta-alueille.**
- **Rakennuslupaharkintaa lisätään alueilla, jossa ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa tai asemakaavaa.**

GROW – PALVELUKESKUKSET JA LOGISTISET YHTEYDET

Vyöhyke muodostuu pääliikenneväylien varrelle sijoittuvista palvelukeskuksista sekä nykyisistä ja entisistä kuntakeskuksista, joihin pyritään turvaamaan työssäkäynnin, opiskelun ja asiain mahdollistavat joukkoliikennepalvelut. Suuri osa liikenteestä hoidetaan henkilöautoilla. Kattavat peruspalvelut on keskuksista helposti saatavilla.

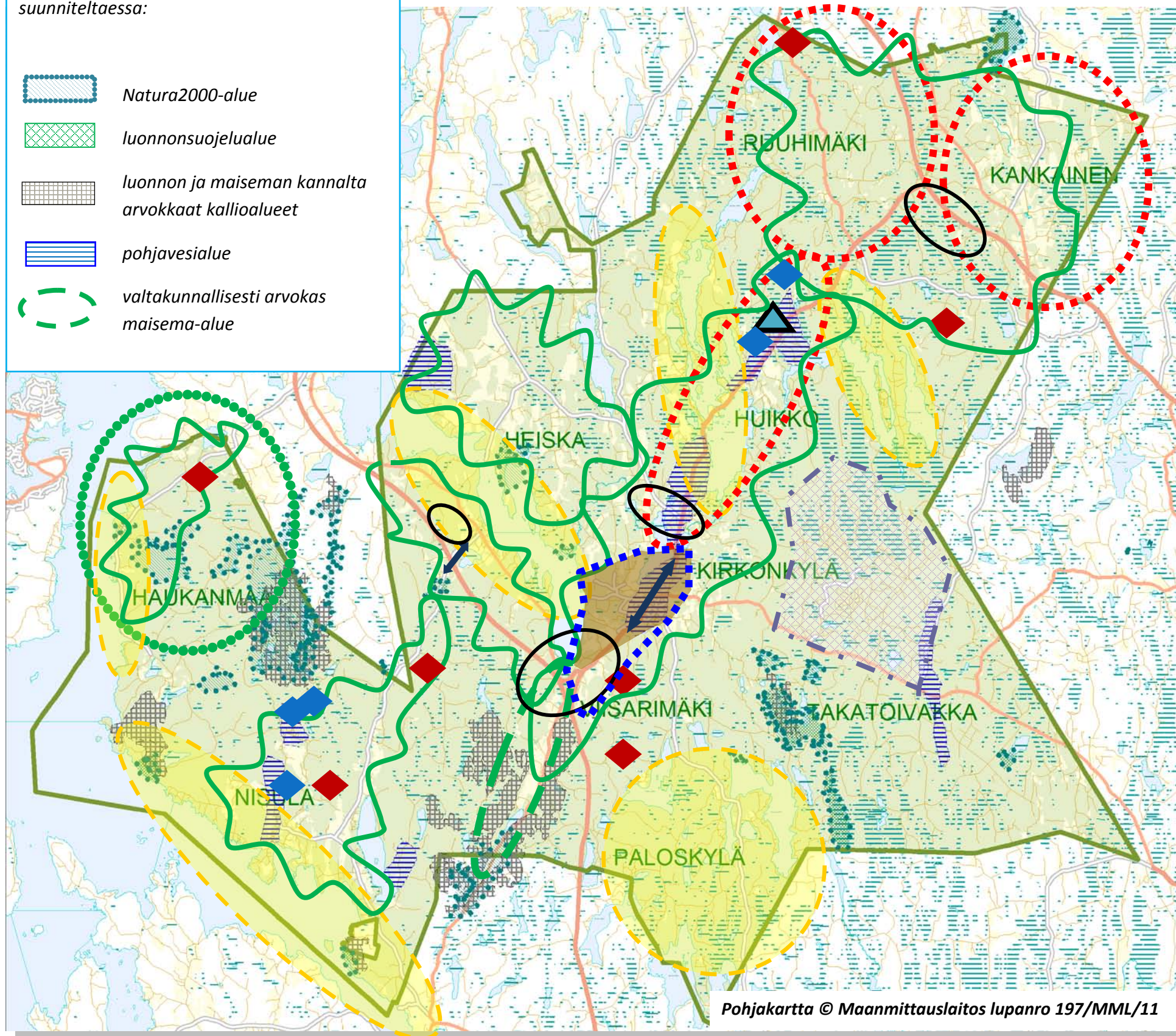
SLOW – ELÄVÄT KYLÄT

Vyöhyke muodostuu elinvoimaisten kylien verkosta. Peruspalvelut saadaan kyläkeskuksista ja niitä tarjotaan myös kuljetettuina ja etäpalveluina. SLOW-vyöhyke mahdollistaa taajamia väljemmän asumisen ja omavaraisen elämäntavan. Liikennöinti hoidetaan pääosin henkilöautoilla.

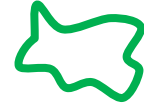
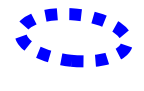

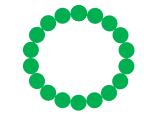

LAINAUKSIA JYVÄSKYLÄN SEUTU 20X0 RAKENNEMALLIN LOPPURAPORTISTA

Voimassa olevat suojelualuevaraukset, jotka huomioidaan alueiden maankäyttöä suunniteltaessa:

- Natura2000-alue
- luonnonsuojelualue
- luonnon ja maiseman kannalta arvokkaat kallioalueet
- pohjavesialue
- valtakunnallisesti arvokas maisema-alue

STRATEGIAKARTAN MERKINNÄT:

- Yleiskaavoitettava alue, rajaus likimääräinen
- Asemakaavoitettavat alueet
- Asumisen painopistealue. Vrt. seutu-strategian GROW-alueet
- Seutu-strategian SLOW-alueet – Elävät kylät
- Loma-asumisen painopistealue
- Työpaikka, teollisuus- ja varastotoimintojen sijoittumisen vaihtoehdot
- Tuulivoimala-alueen rakentamisen selvittäminen
- Mahdollinen uusi tai laajentuva kallio- ja soranottoalue
- Mahdollinen uusi tai laajentuva soranottoalue
- Erityisalue
- Maakunnallinen ampumarata suoja-alueineen
- Liikenneverkon kehittämistavoitteet: Nisulan eritasoliittymä ja maantie 618 kirkonkylän kohdalla.